T. András Emil

Mundial zárt kapuk mögött

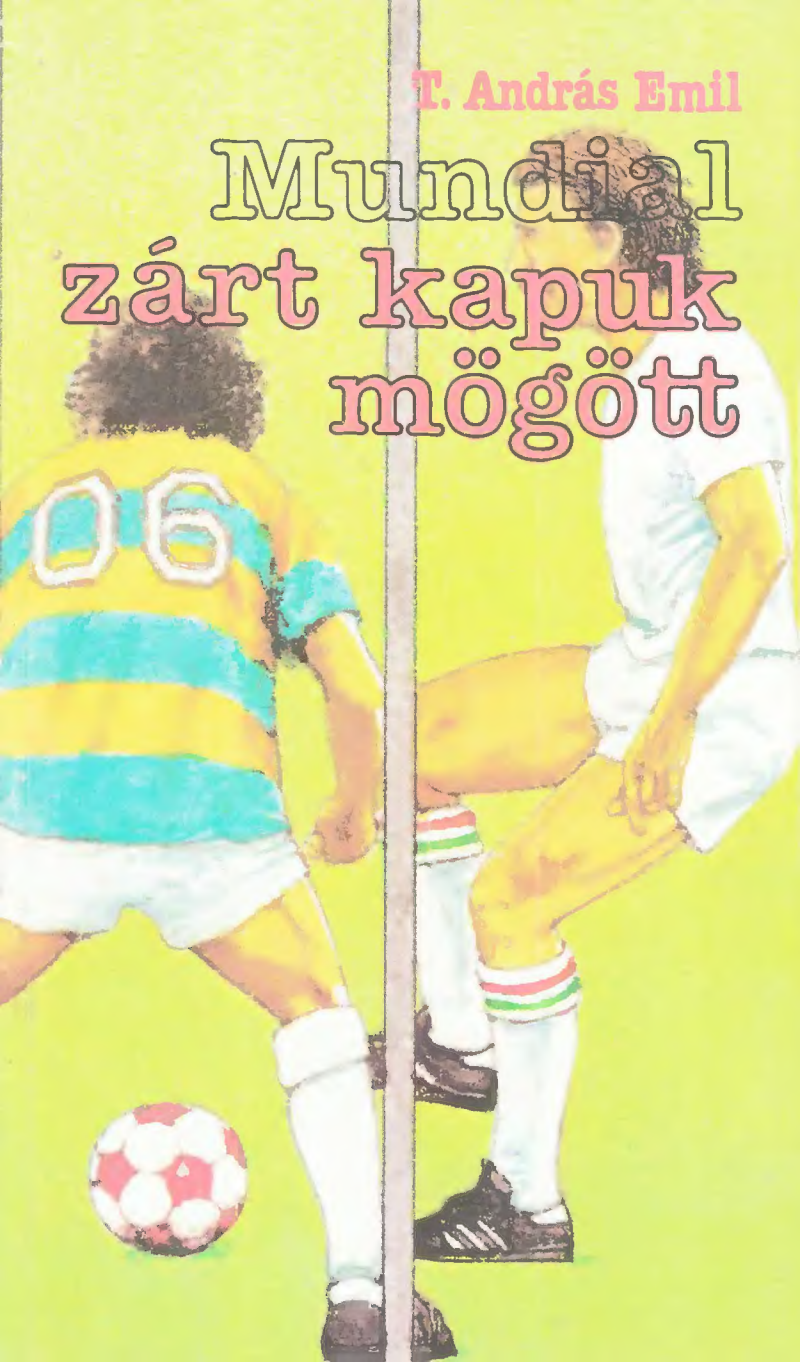

T. András Emil

Mundial zárt kapuk mögött

Alig félúton, Leon és Irapuato között, egy keskeny autóút, el-elveszve a hegyeket szabdaló szakadékokban, kacskaringózik Guanajuato felé. Meg nem mondom, hányadik kanyar után, végre egy csipetke rét varázsolja vonzóbbá a zord tájat, rajta két futballkapu. Két, kőből épített futballkapu.

Kövek és futball.

Ez is Mexikó.

Aznap ők is pályára léptek.

Az öregasszony térdelt. „Szent szűz, segítsd fiainkat a győzelemre." A szent szűz aranyozott keretű képmása előtt tíz gyertya. Az öregasszony gyújtotta meg. Miért tizet? Miért nem tizenegyet?

„Mert Hugo Sancheznek nincs szüksége az istenanya segítségére" — mondta az öregasszony.

Aznap Hugo Sanchez döntetlen állásnál tizenegyest hibázott. Egyetlen újság sem írta, hogy hibázott. Azt írták, hogy megkegyelmezett az ellenfélnek...

Ez is Mexikó.

Mifelénk nem szokás gyertyát gyújtani a futballért. De a futball, nemegyszer, mégis megéget bennünket.

Kevés a jó hír arrafelé

Amikor a Paseo de la Reforma és a Rio Amazonas sarkán sokadszorra megtorpan a hömpölygő autóáradat, és az előttem álló taxiból tűzcsóva csapódik a kora esti félhomályba, eszembe jut, hogy mi kell egy labdarúgóvilágbajnoksághoz. Merthogy az embernek hirtelen jött ijedtségében mindig az jut az eszébe, aminek semmi köze az ijedtséghez. Szóval, mi is kell egy labdarúgóvilágbajnoksághoz...

Stadion és rendőr.

Mexikóban mindkettőből elegendő akad.

De a tűznyelés sem tartozik a hiányszakmák közé. A világbajnokság időtartamára a mexikói kormány a tűznyelőket a házalókkal együtt kitiltotta Mexikóvárosból, de hát amiből sok van, abból, történjék bármi, mindig marad egy kevés. A bennünket riogató tűzcsóva okozója is egy volt közülük. Odaérve a taxihoz, láttuk, hogy most mégsem autótüzet kell oltani, csupán külföldi lévén, illik száz pesót adni a tűznyelő „művész"-nek. Nem kérdeztem, de észrevette, hogy az arcát csúfító égési sebeket nézem, s öt perc alatt kerekded életregényt mesélt. Héctor 23 éves. Másfél éve még virágkertész volt, de miután munkanélküli lett, a tűznyelésnél nem talált jobb megoldást. Ő ugyan enyhe önér-

zettel művészi megoldásról beszélt, de hát végül is ez most mindegy. Egyébként rólunk annyit tud, hogy Magyarország fantasztikus ország, ott van Európában, és bár „mi mexikóiak kétszer is megvertük őket", azért bejutnak a négy közé.

Gyanítom, kétszáz pesóért világbajnokok is lehettünk volna...

Kedves emberek, ha nem várják el tőlük, akkor is azok. Talán, mert szegények.

Szegények és büszkék.

Van mire. Színházaik a latin-amerikai dráma főbb központjai, múzeumaik a világ legcsodálatosabbjai, a Nap- és Hold-piramisok együtt tlaltelolcói romokkal méltóságteljesen őrzik Cuauhtémoc mindent feláldozó küzdelmét a spanyol konkvisztádorokkal. Még mindig távoli és idegen ország, hólepte vulkánokkal, kőrengeteggel, pálmaligetekkel és fergeteges fociimádattal.

És örökös halálos szorítással...

Az országot egyszerre szorítja a természet és a bankárok.

Mexikóban az elmúlt kilenc hónapban oly ritkák voltak a jó hírek, mint amilyen ritkák Ronald Reagan hívei Líbiában. Ez a nem túlzottan szellemes hasonlat az Országos Kereskedelmi Szövetség elnökétől, Nicolas Madahuártól származik, mintegy jelezve, hogy errefelé Reagan nevének említése legalább olyan rossz hírnek számít, mint a karácsonyesti műkincs-rablás. Ez utóbbi során 144 felbecsülhetetlen értékű műkincset raboltak el a Nemzeti Antropológiai Múzeumból, és a híresztelések szerint jó részük már el is tűnt az Egyesült Államok néhány műkincs-gyűjtőjének széfjében.

A világ egyik legeladósodottabb országát persze nemcsak a műkincs-rablók szorongatják. Csupán a merede-

ken zuhanó olajár hatmilliárd dollártól fosztotta meg Mexikót, a kormány ezt az összeget már bekalkulálta a költségvetésbe. „Tűznyelőm" a ritka jó napokon hatszáz pesót is megkeres, ez pedig száz pesóval több a fővárosra megállapított fix összegnél. E törvényes minimumösszegnek a munkaadók és az alkalmazottak közötti megállapodást kellene segítenie, magyarázza értetlenkedésemre a Hotel Fiesta sűrű szemöldökű, óriás szemű portáskiasszonya, miközben elegánsan bekasszíroz egyetlen napért negyvenhatezer pesót. Igaz, ez ha nem is luxus, de azért elegáns (és hangos) szálloda a repülőtér mellett, na és persze földrengésbiztos. Hiszem, nem hiszem – kétségtelen, hogy a legutóbbi őszi tragédia a pánikon kívül nem viselte meg túlzottan.

Mindmáig nem közöltek hivatalos adatokat a múlt szeptemberi katasztrofális földrengés áldozatainak számáról, nem is fognak, ahogy népszámlálást sem tartottak sohasem. A kormányzat tényként fogadja el, hogy legalább kilencezer-ötszáz embert ölt meg akkor a természet, s Mexikóvárosban több száz ház összedőlt. Ez az utóbbi is bizonytalan, merthogy nem tudni, hogy errefelé mi minősül törvényesen háznak. Panfilo Esquivelóé minden bizonnyal annak, mivelhogy huszonnyolc évig lakott benne népes családjával. Bádoglemezből és kátránypapírból állt, addig, míg e szerencsétlen tákolmányt is megroggyantotta a természet.

Esquivelo nagyon öreg és nagyon szőrös ember, nem csekély jóindulattal. Hozzá még elégedett is, hiszen utcát seperhet, következésképpen nem tartozik az ország népességének azon harminc százalékához, amely itt munkanélküli, vagy csak részfoglalkozást űző. Gyermeteg elnevezés ez a részfoglalkozás, hiszen majd harmincmilliónyian űzik ebben az országban, következésképpen mi-

től részfoglalkozás. Esquivelo utcaseprőt mindez érintetlenül hagyja, a spanyolt is csak egynéhány épkézláb mondattal beszéli. Erről győzköd alkalmi tolmácsom, egy taxisofőr. Őt kapta a szó szoros értelmében nyakon Esquivelo úr, benyúlva az ablakon, miközben a sofőr rikító sárga taxijával be akart türemkedni a hömpölygő áradatba. Esquivelo is barátságos ember, mint minden mexikói, akivel csak összeakadtam, bár amikor a San Juan mercadót keresve felém hadonászott seprűjével, a meghátrálás legcélravezetőbb megoldásain töprengtem. Széles, nevetséges grimaszokkal kísért gesztikulálásait megfejtvén már hálás is lettem, nyilván ezt vette észre és segített kievickélnem a zavarosból. Mexikóvárosnak jó egynéhány nyomornegyed kerülete akad, ahová külföldinek nemigen ajánlatos betévednie, mivelhogy a helyi rendőrök is gondosan kikerülik. Egy errefelé vezető piszkos kis utcácskából rángatott ki Esquivelo utcaseprő és hozta tudomásomra a számára oly fontos dolgokat a taxisofőr jóvoltából. Közlékenységét a szokásos pesókon kívül egy reklámtollal jutalmaztam. Furamód igencsak elérzékenyült a gesztustól, nyilván ez lehetett élete első saját tulajdonú írószerszáma.

– Végre a kormány most ad nekünk valamit. A borzasztóságok után most jó lesz a jövő...

Közben szakadt ingén keresztül vakarja szőrös mellét, és boldog. Boldog, mert a földrengés házhoz juttatta. A ház egy szobát és konyhát jelent egy sebtiben felhúzott lakótömbben, ide költözött családjával. Jó lesz a jövő...

Egy szobától és az utcasepréstől.

Errefelé nagyon sok a nagyon gazdag ember és nagyon sok a nagyon szegény ember. Az utóbbiak közül

ért 18 embert fagyhalál januárban. Ők nem kaptak „házat", és a természet fura istene a földrengés után hideget parancsolt januárra.

Oly kevés a jó hír errefelé, mint amilyen kevesen szurkolnak Reagannek. Pedig a Nagy Gazdag Szomszéd néha segít. Két tapasztalt FBI-ügynökkel. Speciális terrorellenes technikára okították a helyi rendőröket. A terrorizmus ma már nemcsak a politika tartozéka, hanem a sport velejárója is. Mexikó persze mentes még a nyugat-európai vagy a közel-keleti terrorhullámtól, de a sport, a labdarúgás nem az. Oly kevés a jó hír errefelé, hogy az esetleges kellemetlenségek, netán szörnyűségek ellen tenni is kell valamit. A példátlanul eladósodott ország kormánya közel 6 millió dollárt fordított a rendőrség és a katonaság felkészítésére. Nem minden alap nélkül döntöttek így, egyes szakvélemények szerint talán feleslegesen. A korrupció elburjánzása visszafordíthatatlan, több ezren dolgoznak és élnek a metróban – zsebtolvajlásból. Évtizede minden ideérkező utas bőröndjét kinyitják a vámosok, könyörtelenül elveszik az ételkészítményeket, még a konzerveket is, sőt az olasz labdarúgó-küldöttséget még az étolajtól is megfosztották. Éberség mindenekfelett, gyaníthatnám, csakhogy a világ jelentős fegyver- és kábítószer-csempészése is ezen országon keresztül zajlik. Mégis, ennek ellenére, vagy tán ezzel együtt, kedvesek és büszkék. Büszkék a jó hírükre is...

Talán emiatt is fájdítóak számukra a turisták elleni támadások. Országos felháborodás kísérte a kackiás Pique születését is, éppen csak elkerülte temetését a kedves kis figura. A népharagot az váltotta ki, hogy a világbajnokság hivatalos figuráját Chilipaprika-fejű, kerék-

párkormány-bajuszú, óriási sombrerót viselő focistaként álmodták és tervezték meg, s mindez, mi tagadás, némi banditakülsőt is kölcsönöz Pique-nak.

Szegény Pique, akaratán kívül is indulatokat fakaszt. Tekintélyesebbeket, mint az a bejelentés, hogy Nezahualcoyotl elővárosi jobboldali szélsőségesei tiltakozó akciót szerveznek a helyi stadionban rendezendő mérkőzéseken. Mexikó már átélt szélsőséges felforgatást és tragédiába fojtott népharagot is. 1968 emléke a világbajnokság előtti napokban nemegyszer felrémlett. Akkoriban, nem sokkal az olimpia előtt, a hadsereg a több tízezres békésen tüntető tömegbe lőtt és kétszáz embert öltek meg. Ma már elképzelhetetlenek a hasonló szörnyűségek, mondják a világbajnokság szervezői és rendezői, de alig kendőzetlenül, félnek. Félnek és tartanak attól, amit jó ideje a sport kísérő jelenségének tartanak.

Az erőszak kegyetlenebb hatású lenne számukra még egy földrengésnél is. Mert kedvesek és büszkék, és fergetegesen imádják a játékot. Ettől a világbajnokságtól várják három kultúrán alapuló egzotikusan gyönyörű országuk feddhetetlen jó hírének visszaszerzését. Igaz, egy labdarúgó-világbajnokság nem oszt, nem szoroz, készülni sem igen készülnek rá, hiszen évente négymillió külföldi mellett az a néhány tízezer futballrajongó ideérkezése nem borogatja az államháztartás amúgy korántsem földrengésbiztos gépezetét. Viszont a „világ közepévé" válni egy hónapon keresztül, már számottevően sokat ér politikában, kapcsolatokban, reklámban, kereskedelemben.

Hát ezért rendezett labdarúgó-világbajnokságot a sportág történetében immáron másodszor ez a kegyetlenül szorongatott, helyenként ostromlottnak tűnt kedves ország.

No meg, a szerfelett kacifántos sportdiplomácia miatt is. Amikor Columbia megkapta a rendezés jogát, jó eséllyel lehetett arra fogadni, hogy rövidesen új helyszínt kell választani. A történtek ismertek, mindenki, aki csak politikai pályafutásról ábrándozik Mexikóban, tüstént szervezkedni kezdett, mert semmi mással nem lehet olyan népszerűségre szert tenni ezen a tájon, mint a futballal. Mindemellett semmivel sem kevésbé vonzó a tetemesnek ígérkező anyagi haszon. Világbajnokságot kapni és rendezni egyike a jelenkor legjobb üzleteinek. Miután az újabb szavazás során az Egyesült Államok elvérzett és Mexikó nyert, jó néhányan szóvá tették a pénzen vásárolt világbajnokságok „tisztességét". Nevezetesen azt, hogy egynéhány FIFA-tag váratlanul több tízezer dollárhoz is hozzájutott közvetlenül a szavazást megelőzően. Bizonyság nincs. Ámbár, amióta az erőszak elmaradhatatlan kísérő jelensége lett a sportnak, a sportvilág kulisszái mögött is gyakoriak a korrupciók, a vesztegetések körüli mendemondák. A kettőnek persze nincs sok köze egymáshoz, csupán a pénz rendező elve működik még határozottabban, és akik körülülhetik az asztalt, minél nagyobb szerepet követelnek önmaguknak.

Vonzó üzlet manapság világbajnokságot rendezni...

No meg, eredendően emiatt, FIFA-tagnak lenni sem ráfizetéses...

Megy a labda vándorútra

Valahol olvastam, nem tudom, hol és mikor, hogy a labdarúgással újabb sorscsapást zúdítottak az emberiségre.

Van benne valami.

Soha kellemetlenebb sorscsapást.

Változatosabb, mint az inkvizíció, kétes kimenetelűbb, mint a keresztes hadjárat, és ki tudja miért, az emberiség legnagyobb és legvonzóbb játékszere lett. Talán azért, mert van sajátságos tulajdonsága.

Nevezetesen az, hogy bár nem mindenütt egyforma színvonalon, de azért az egész világon egyforma szabályok szerint játsszák.

Játsszák és teszik ezt mindenütt egyforma szabályok szerint.

Innen a kétségbeejtő vonzerő. A kicsi is nyerhet a nagy ellen, vagy gyengébb is nyerhet nemegyszer már erősebb ellen, a vesztes is lehet hős és rokonszenves, a győztes is lehet ellenszenves. Azon a bizonyos esti banketten, nem sokkal azelőtt, hogy a hivalkodó nevű Conte Verde óceánjáró elindult Uruguay felé az első labdarúgó-világbajnokságon részt vevő labdarúgó-együttesekkel, Jules Rimet nem tudhatta, hogy az asztal

közepére tett 1800 grammos aranyserlegével egy káprázatos őrület szülőatyja lesz.

Ámbátor az ellenkezőjével állapodtam meg saját magammal, mégis előhozakodom némi magyarázkodással: ennek a könyvnek a születését egy Nicaraguában felépítendő mezőgazdasági szakiskola felépítése inspirálta, az ötlet jószerivel a világbajnokság kezdetén született, s a „termék" egynéhány nap alatt készült, megírásától a kinyomtatásáig. Ezért, minden bizonnyal „viseli" az esetlegesség egynéhány hiányosságát. Remélem, hogy a kedves olvasó elnéző lesz emiatt, s amiatt, hogy ez a könyv sem nélkülözheti – mert hát ez is hozzátartozik az újabb és újabb világbajnokságokhoz – a múlt történéseit. Ez utóbbi viszont nem tartalmaz eredményhalmazokat, merthogy ezt már sokadszor jelentették meg könyv formában, és az ismétléseket kerülendő mellőzi a statisztikákat, góllövők és rekorderek felsorolását. Tehát a teljesség igénye nélkül, viszont a gondos visszapillantás reményében, a múltidézés középpontjába a sportágnak és vezérkarának vajúdásait, a sikerek és bukások ellentmondásait szándékoztam állítani, közben ügyelve arra is, hogy egynéhány eseményt csak a megtörténte miatt említsem. Így az „ötvennégyes" ezüsttörténelmet is csak érintőlegesen idézem, lévén, hogy minderről, okairól és megtörténhetéséről tucatnyi könyv, sok száz publikáció jelent már meg, s mi tagadás, ebből elvenni vagy ehhez hozzátenni szerencsétlen vállalkozás lenne. Viszont az utóbbi öt-hat világbajnokság, éppen azért, mert emlékei frissek, ugyanakkor történéseinek elemzésére kevesebb publikáció vállalkozott, megér némi figyelmet.

Persze minden komolyabb vállalkozást a sportvilágban, a labdarúgó-világbajnokságok születését is, csinos kis botrány inspirálta. Az amszterdami olimpián már

csaknem egymás haját tépték az érintettek a kirobbant amatőr (európaiak) és profi (dél-amerikaiak) vitában, s mivel az egyezkedésre a legcsekélyebb lehetőség sem kínálkozott, hát a FIFA már akkoriban is dörzsölt vezetői rákényszerültek a saját, olimpiától teljesen független játékuk megszervezésére.

Nevezetes napok voltak ezek.

Egyrészről, mert ekkor alakult ki stílusában, játékrendszerében és anyagi érdekeltségében az európai és latin-amerikai labdarúgás közti különbség, mely a mai napig töltődve, mind erőteljesebb motivációkkal szélesen kettéosztotta a labdarúgóvilágot, s vele együtt a vezérkarát is. Másrészről ezen napok tanulságai idézték elő azt, hogy a FIFA rövidesen „külön állam" lett a sportvilágban, s ennek megfelelő önérzettel is viseltetett minden iránt, ami nem labdarúgás és nem üzlet.

A játékvezetőket nem lőtték le

A hőskor nyitányán Montevideóban (1930) tizenhárom nemzet randevúzott, s már ekkor nyilvánvalóvá vált, hogy a labdarúgó-világbajnokságok két elengedhetetlenül fontos tartozékai a stadionok és a rendőrök lesznek.

Latin-Amerika tartósnak ígérkező uralkodása a labdarúgóvilágban nem változott. A döntőre ugyanaz a két gárda – az argentin és az uruguayi – vonulhatott ki, amelyik két évvel korábban a svédországi olimpián azt a bizonyos, tekintélyes indulatokat kiváltó finálét vívta. És ekkor „találkozott össze" és maradt egymástól azóta is elválaszthatatlan a futball és az erőszak. Montevideo amúgy sem csendes napjaiban a rendőrség irányítói tö-

meggyilkosságtól tartottak, kiváltképp azután, hogy Buenos Airesből húszezer szurkoló érkezett Montevideóba – már akkor is tekintélyes turistaforgalmat eredményezett a labdarúgás – az otthonmaradottak pedig kedélyes tömegtüntetés közepette törtek, zúztak. Nem lehetett akármilyen feladat egyenként megmotozni húszezer argentint, de félve attól, hogy a játékvezetőt egész egyszerűen lelövik, nem kínálkozott más megoldás.

Végül is a játékvezetőt nem lőtték le, az uruguayiak látványos összecsapáson szerezték meg az első világbajnoki címet.

Csupán Uruguay és Argentína szakította meg kis híján diplomáciai kapcsolatát.

Ez egy ilyen játék, a labdarúgók a küzdőtéren percek alatt feledik sértődöttségüket, vezetőik viszont tartósan háborúsdit akarnak játszani.

A magyar labdarúgás irányítói már akkoriban is akkurátus emberek voltak: osztottak-szoroztak, és úgy vélték, hogy két hónap uruguayi kirándulás teljes anyagi csődöt jelentene. Az uruguayi szövetség különböző utazási térítéseket, dollár-hozzájárulásokat és egyéb kedvezményeket is felajánlott, de az MLSZ visszautasította a biztosítékokat. Pedig a rendező ország összesen húsz személy részére biztosította volna a vasúti és hálókocsi jegyeket, majd első osztályú hajóutazást, Montevideóban szintén elsőrangú szállodában kínált elhelyezést és ellátást. Nem csekély jóindulattal még azt is hozzátették, hogy ha valamelyik csapat másodosztályon utazik, akkor a két osztály közötti különbözetet megtarthatja magának.

Mit ád az ég, a magyar vezetők ezt sem fogadták el.

Attól tartok, ez azóta egyetlen egyszer sem ismétlődött meg...

Az uruguayiak az ígért juttatások után még kétszer emelték a tarifát, végül négyezer dollárig jutottak el, de hát a büszke hon büszke vezetőit ez sem hatotta meg: Magyarország nem vett részt a világbajnokságon.

Ott volt viszont a másodikon Olaszországban, de ott sem sokáig: második mérkőzésükön az osztrákok ejtették ki csapatunkat. A magyarázkodások azóta, hasonlóan a többi világbajnoki szereplést magyarázandó vezetői értékelésekhez, legendássá váltak: „ha Markost nem állítja ki a második félidőben a játékvezető"... De kiállította, a világbajnok pedig a rendező ország válogatottja, Olaszország lett. A világbajnokság legválságosabb pillanatát a döntő kilencvenegyedik perce hozta: Pozzo, az olaszok szövetségi kapitánya örömében elájult. A következő négy év már tótágast állította a világot, az 1938-as franciaországi világbajnokságon már nem a futballpályán zajló ütközetek foglalkoztatták elsősorban a világot, hanem az akkori Németország egyre agresszívebbé váló „rugdalózásai". Anglia, Uruguay és Argentína üzleti okok miatt nem maradt távol, Ausztria azért, mert megszűnt létezni, legjobb játékosait Herberger „besorozta" a „Reich" csapatába, a magyarok pedig ismét számolni kezdtek és nem sok hiányzott a távolmaradáshoz...

Nagy hiba lett volna.

Ezüstérem lett a vége – az olaszok 4-2-re nyertek ellenünk a döntőben – s persze nemzeti gyász... A főbűnös, mint mindig, akkor is a szövetségi kapitány lett. Dietz Károly, aki mellesleg Budapest rendőr főkapitányaként avanzsált szövetségi kapitánnyá, maradiságával, összeállítási hibáival okozta a „mérhetetlen" kudarcot. Meglehet...

Az ég szerelmére, mit nem adnánk ma egy ezüstért.

Meg aztán akadtak egyéb apróságok is a magyar csapatnál. Hetente csak három edzés, a testtel történő játék elutasítása, az erőnlét elbagatellizálása, nem beszélve a játékrendszerek viharos változásairól. A védelmi vonalak háromtagúvá alakultak, megjelent a középhátvéd és a középfedezet. Minderről mi akkoriban semmit sem sejtettünk, s talán az akkori döntőben elszenvedett vereség is hozzájárult ahhoz, hogy tíz-tizenkét esztendővel később a „magyar iskola" változtatta meg a világ labdarúgását.

Játékrendszerek, világklasszisokkal

A második világháborút követő világbajnokság házigazdája természetesen Brazília lett, azon egyszerű ok miatt, hogy a FIFA ettől a döntéstől remélte a legnagyobb anyagi hasznot. Rideg számításokon alapuló, okos üzleti döntés volt – a gigantikus Maracana Stadion építésére szinte pillanatok alatt összedobták a pénzt. Volt minden: halál és diadaltánc, pisztolylövések és gyászszertartások. Brazília térdre hullt a döntőben, és a nyertesek tiszteletére nem merték eljátszani az uruguayi himnuszt.

Aztán négy évvel később jött a magyar álom és a magyar összeomlás. 1954 ezüstérmét többen és többször elemezték, mint történelmünk jó egynéhány sorsdöntő korszakát. A világ legcsodálatosabb játékosai, a kor legmodernebb játékrendszere elvérzett a döntőben, de mint azt korábban említettem, ehhez a világbajnoksághoz sem hozzátenni, sem tőle elvenni nem áll szándékomban. Marad a nosztalgia, a gyerekfejjel átélt emlékek, s az a tény, hogy minden idők legcsodálatosabb korsza-

kát élte a magyar labdarúgósport. És mi tagadás, a számtalan intrika, visszaemlékezés ellenére, számos megválaszolatlan kérdés izgatja mindmáig a labdarúgást kedvelők táborát.

És a magyar álom után jött a brazil csoda. Vicente Feola nem sokat teketóriázott: lemondott a Milánnak fantasztikus áron eladott csodasztárról, Altafiniről, közben előbányászott egy bandzsa bennszülöttet, aki mellesleg egy gyermekkori bénulás miatt sántított is. De mindez semmi ahhoz képest, hogy Garrincha mellé „bekevert" egy tizenhét éves gyereket, Pelét, aztán némi egyensúlyként az öregemberként emlegetett két Santost is visszacibálta a csapatába, majd a mindent eldöntő stratégiaként törvényesítette a 4–2–4-et. Ez 1958-ban, Svédországban sok volt Európának és sokkolta a világ labdarúgását.

Meglehet, nem szerencsés választásként, de ettől a világbajnokságtól kezdődően érdemes lassítani a történések felsorolását, már csak azért is, mert a televízió jóvoltából ekkorra mái tömegszenvedéllyé váltak a négyévenkénti futballfesztiválok.

Edson Arantes do Nascimento később megjelent önéletrajzában bevallotta, hogy Svédországban kétszer fogott kezet Gusztáv királlyal. A sok fényképész között úgy kellett utat törnie az uralkodónak. Senki sem vette észre, hogy a brazil csapat újonca a parolázás után megkerülte az utána következőket és odasomfordált a sor végére. Ha észreveszik... A csaló tizenhét éves volt, nevettek volna rajta. Mégis, volt valami jellemző abban, hogy Edson Arantes, alias Pelé itt is kétszer állt sorba.

Hogy velünk, a magyar válogatottal mi lett? Kiestünk az első körben. A csúnyán, egysíkúan játszó walesiek kicsavarták kezünkből az utolsó lehetőséget, mert Tichy

vezető gólja után sem voltak hajlandók feladni a reményt, s Allchurc, majd Meldwin góljával megfordították az eredményt. Két magyar is vigyázott János királyra – a walesiek csodacsatárára, Charlesra, akit hazájában nemes egyszerűséggel szelíd óriásnak hívtak –, aki nem sértődött meg ezért, csak – kivonta magát a forgalomból. Hátrébb caplatott őrzőivel, rést nyitva ezzel a magyar védelmen, és onnan hátulról szolgálta ki társait.

Már akkor is kemények voltunk a tapasztalatok rögzítésében.

Megdőlt az a tévhit, hogy két iskola létezik. A brazilok gárdája bebizonyította, hogy az erőfutball és a játék között van egészséges átmenet.

Megdőlt az a tévhit, hogy a technikai színvonal a játék szépségének, érdekességének a rovására megy, ha a labdarúgók játék közben alkalmazzák e harcnak, e műveletnek az eszközeit is.

Megdőlt az az elmélet, hogy a rápihenés hozza meg a frissességet, azt a tökéletes testi, idegi és lelki állapotot, amely nagy teljesítmények eléréséhez manapság szükséges.

Megdőlt az a nézet, hogy a labdarúgásban nincs létjogosultsága a kemény, mindennapos edzéseknek, mivel ez „más sportág, mint például a hosszútávfutás".

Megdőlt az a nézet is, hogy a múltunkba burkolódzva ijesztgethetjük az ellenfeleinket. El kell tehát kezdeni már holnap a kemény munkát, s aki kényelmeskedik, nem akar a többiekkel együtt haladni, azt félre kell állítani.

Huszonnyolc éve írták mindezt. Ma sem érdemes sok mást hozzátenni...

A „svéd világbajnokság" után a hagyományokhoz hűen ismét Dél-Amerika következett, jóllehet a Chilét ért iszonyatos erejű földrengés után kevesen tartották

valószínűnek, hogy ez a sokat szenvedett ország képes lesz a labdarúgó-világbajnokság megrendezésével járó terheket viselni.

Kísért a múlt, az 1985 szeptemberi földrengést követően Mexikót is ettől féltette a világ.

Néhány szakemberünk a szemtanúk hitelességével állította, hogy a chilei labdarúgó-világbajnokságot többnyire a középszerűség jellemezte, színvonalában elmaradt a svédországi mögött (ebben van valami), s jóllehet ez volt a meglepetések világbajnoksága, a játékban, a játékrendszerben nem sok újat hozott. No lám, ez is, mint a labdarúgásban még sok minden más, pusztán nézőpont kérdése.

A nagy önbizalommal, végre „jó csapattal" és titkos esélyesként érkező NSZK-sok és az angolok ekkor jöttek rá labdarúgásuk legfőbb fogyatékosságára, s ettől kezdve láttak ahhoz a munkához, amely a londoni, illetve a mexikói, sőt az NSZK esetében az 1974-es világbajnoki sikerekhez vezetett. Az olaszok akkoriban gondolták ki – ha akkor még zavaros is volt az elméletük – a saját, az olasz „Riegelt", az ő betonreteszüket, a catenacciót. (Milyen nehéz és hosszadalmas volt erre a játékrendszerre felkészíteni labdarúgóikat, ezt éppen az angliai sikertelenség is bizonyította.) A csehszlovákok ekkor tökéletesítették az egyértelműen védekező jellegű „négyszöget", amely végül is Popluhar és Masopust kiemelkedő alakításával a világbajnoki döntőbe és az ezüstéremhez juttatta őket. Persze nem utolsósorban ezen a labdarúgó-világbajnokságon mutatták be a brazilok azt a 4–3–3 felállási formulát, amely évtizedig uralta a világ labdarúgását. Ennyit a „nem hozott újat"-ról.

Ami pedig kétségtelenül nem volt újszerű, az a mi „jól bevált" és hagyományos „ha" szemléletünk.

Ha Schroiff nem véd olyan nagyszerűen, ha egy kis szerencsénk van, ha a bíró megadja Tichy gólját... Nem adta meg, a csehszlovák együttes jutott a nyolc közül tovább, s számunkra ugyanaz maradt, mint az 1954-es, 1958-as, 1966-os világbajnokságon, a már említett „ha". Sajnos az 1966-os világbajnokság óta még ezt a magyarázkodó kötőszót sem tudtuk használni nagyon sokáig.

Ettől eltekintve, az 1958-as nyomasztó sikertelenség után Chilében csoportelsőként – a legjobb nyolc közé jutott együttesünk, s ez feltétlen dicséretes teljesítmény volt. Kétségtelen, hogy a csehszlovák együttes ellen némi szerencsével fordított is lehetett volna az eredmény, de ennek felelevenítése mellett arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az angolok és a bolgárok ellen győztes együttesünket – valljuk be őszintén – a későbbiekben nemegyszer elfogadtuk volna.

Mint minden labdarúgó-világbajnokság, úgy a chilei is naponta termelte a nagy sztorikat, sőt már az első sípszó elhangzása előtt is kötetekre elegendő történetet gyűjtött össze a világsajtó. A legkedvesebb talán Omar Enrique Sivorinak, az azúrkék válogatott játékosának esete, aki csak úgy volt hajlandó Olaszországban repülőgépre szállni, hogy előtte álomba injekciózták. A számtalan kis- és nagy pletykát nem rangsorolták, azt viszont egyöntetűen állították a szakemberek, hogy a chilei labdarúgó-világbajnokság három szenzációja a következő volt: Fernando Riera a harmadik helyre dirigálta a házigazdák együttesét. Masopusték ezüstérmükkel tótágast állították a labdarúgóvilág nagy jósait. Brazília pedig Pelé és pszichológus nélkül is könnyen nyerte a világbajnokságot.

Vytlacilék ezüstérméről mindmáig gyakorta esik szó, s bár a döntőbe jutásuk nagy meglepetésként hatott, el kell ismerni, hogy megérdemelték. Mértani pontossággal működött a „bűvös négyszög", s a legérdekesebb az egészben, hogy két legjobbjukat, a parádésan védő Schroiff kapust és Masopustot kis híján - lévén az idősebb nemzedék képviselői - otthon hagyták. Mi több, két évvel később már egyikük sem volt válogatott, jóllehet Schroiff még sokáig az élvonalban védett, majd Ausztriába szerződött, Masopust pedig 1963-ban a világválogatottban is szerepelt, elismerésre méltóan. És még valamiről ne feledkezzünk meg: a döntő előtt, a krónikások szerint, a magyarok, inkább csak udvariasságból Schroiff kapust faggatták az esélyekről:

– Anélkül, hogy támadóinkat lebecsülném, meggyőződéssel mondom, hogy ha védelmünk előtt a magyar csatársor játszana, legyőznénk a brazilokat.

Sohasem derült ki, hogy igaza lett volna Schroiff mesternek, de azért ez szép volt tőle. Csak a rend kedvéért az említett csatársor: Sándor, Rákosi, Albert, Tichy, Fenyvesi. A rövid kis nyilatkozat pikantériája viszont az, hogy a mindvégig nagyszerűen védő Schroiff a döntőben három újabb gólt kapott, amelyet egytől egyig kapushibaként is emlegetnek.

Amikor Pelé a második mérkőzésen megsérült, a szaksajtó viharos gyorsasággal kimondta a „halálos ítéletet": ez a brazil csapat Pelé nélkül nem nyerhet világbajnokságot.

Persze, megnyerték.

Svédországban, a tartalékként kivitt Pelé és Garrincha – a harmadik mérkőzésen csak kényszerűségből jutott szóhoz – a legnagyobb csillagok lettek. Chilében a tartalék balösszekötő, Amarildo csak Pelé sérülése után lép-

hetett pályára. Ott is maradt, olyannyira, hogy amikor a döntő előtt Pelé játékra jelentkezett, Mireira visszautasította és Amarildót játszatta. Rúgott is egy akkora gólt, kiszorított helyzetből, hét méterre az alapvonal és a tizenhatos vonal találkozásától, hogy ez azóta sem sikerült senkinek tán. Aztán a világbajnokság után Feola mellőzte Amarildót, a riói fiú pedig bánatában, no meg pénzért, Olaszországba szerződött. Így múlik el a világ dicsősége, bár Amarildo a Milannal a BEK-győzelem után még a Világ-kupában is szerepelt (Peléék 4–2-re verték a San Siróban), odahaza, Brazíliában hamarosan elfeledkeztek róla.

Amarildo tehát a chilei világbajnokság legnagyobb felfedezettje lett, de vétek lenne azt állítani, hogy ő nyerte meg a világbajnokságot a braziloknak. Feltűnése újólag csak azt bizonyította, hogy Brazíliában is kiapadhatatlan az utánpótlás. A világbajnok együttes tehát szakított a svédországi hadrenddel: tegnap 4–2–4, ma 4–3–3, holnap...

Hidegkúti mondta:

– Egyre többen állnak a labda mögé, mint elébe.

Gilmar kapus előtt a két Santos, Mauro és Zozimo megtette a kötelességét, elöl pedig Garrincha és Amarildo (Vava időnkénti fellángolásaival) megnyerte a világbajnokságot. De ez csak azért sikerülhetett, mert Zito, Didi és Zagallo iszonyatos munkabírással és természetesen brazilos eleganciával zakatolt a középpályán. Középpályán? Mi sem természetesebb annál, hogy a döntőben 1–1-es állásnál (Masopust gólját Amarildo egyenlítette ki) egy millimétert sem késett Zito arról az emlékezetes beadásról, és megszerezte együttese vezető gólját (a harmadik gólt Vava érte el).

Lehetséges, hogy a svájci és a svédországi világbajnokság nívósabb, magasabb színvonalú volt a chileinél, de tény az is, hogy a brazilok 4–3–3-ra változtatott pedáns és tiszta hadrendje éppen olyan magas színvonalú, elegáns, sőt jó kedvű játékot produkált, mint a korábbi győztes gárda.

Amit „ezek" nem tudtak, azt érdemes volt megtanulni

When the Reds... Anglia vörösbe öltözött. A hűvös, racionált szigetországban a pattogó labdák olyan indulatokat fakasztottak, amilyenre a korábbi évszázadok véres, világbirodalmat építő borzalmai is képtelenek voltak. Az 1966-os angliai világbajnokságnak az angolok szerint három utánozhatatlanul felemelő pillanata volt:

– Anglia ujjongott (ez még a második világháború végén is angolosan hűvös és tartózkodó volt).

– A királynő mosolygott (évtizedenként ez is megtörténhet).

– Ramsey nemességet kapott. (Na bumm, a Beatles-fiúkat is utolérte a végzet.)

Pedig akadtak kellemetlenségek is. Az angol rendőrséget egy szerény négylábú főzte le, amikor egy bokor tövéből kikapirgálta a korábban ellopott, papírba csomagolt és elásott Rimet-kupát. Nincs igazság, Ramsey mellett e remek szimatú kutyus is megérdemelte volna a nemesi címet. Csupán a tényszerűség kedvéért: a rendkívül értékes trófeát néhány nappal korábban egy bélyegkiállításról lopták el, s a tettes mindmáig ismeretlen maradt.

A „Rimet" megkerült, Anglia tombolt, a Westminsteren örömtüzek lobogtak, a Soho zegzugaiban félmeztelen nők ingyen sört mértek, a Picadilly és a Hyde Park szökőkútjaiból egymás után mentették ki a rendőrök a holtrészeg szurkolókat. Anglia, a labdarúgás őshazája a FIFA megalakulását követően több mint hat évtizedig várt egy világbajnokság megrendezésének a lehetőségére. Nem létezett, hogy ne kaphassa meg... Már csak azért sem, mert akkoriban a font rendkívül erős valutának számított a pénzvilágban.

Akadt „elcsalt" gól a döntőben, de végül is a hosszabbításban (4-2 az NSZK ellen) megérdemelten került a szigetországi „rakkoló stílus" a labdarúgóvilág élére. És ezen a világbajnokságon játszotta a magyar labdarúgás történelmének egyik emlékezetes mérkőzését Baróti együttese. Az a 3-1 a brazilok ellen, mint már korábban más eredmény is, megrendítette, eksztázisba hozta a labdarúgóvilágot, hogy azután ugyanezen csodacsata megvívói – mint korábban is megtörtént – kezdetleges hibák halmozásával kiejtsék (czúttal a szovjetek ellen) önmagukat. Akkoriban vált a szakelemzések egyik sarkalatos pontjává az a nézet, miszerint a magyar sportolók biológiai, lélektani és egyéb összetevők miatt alkalmatlanok a sorozatterhelés sikeres teljesítésére. Ez persze éktelen nagy badarság, de hogy mindmáig küszködünk „áldásos jelenlétével", arra példa a mostani, mexikói világbajnokság is.

De ezt megelőzően volt már egy labdarúgó-világbajnokság Mexikóban.

Minden idők talán legcsodálatosabb futballünnepe 1970-ben.

Az emlékek elő-elővillannak, hol már kicsikét megszépítve, hol némi nosztalgiába burkolva, de mindezek kö-

zül a „hetvenes mexikói" kivétel. Azok a villanások kristálytiszták...

A fantasztikusan beprogramozott „olasz retesz" tartja egygólos előnyét, amikor az éppen olaszhonban játszó NSZK-beli vendégmunkás, egy bizonyos söprögető, a kilencvenegyedik percben hetven métert rohan inaszakadtából, hogy felérjen egy szöglethez, s ez a Schnellinger-spárgázás minden idők legdrámaibb hosszabbítását hozta a labdarúgóvilágban...

Viktor, a csehszlovákok kapusa a tizenhatos vonalánál kézből rúgja előre a labdát, amely a felezővonalon túl egyetlen leheletnyi mozdulattól megszelídül. Pelé, mert ő a megszelídítő, megrándul és tüzel... A labda majd hetvenméteres út után lefelé zuhan. Viktor észvesztve rohan vissza, a képernyők előtt százmilliók dermednek meg...

Nem lett gól...

De nincs emlékezetesebb gól, amely ezt a mozdulatot feledtetné.

A döntő sima – a brazilok játsszák, az olaszok statisztálják. Az utóbbiak őszintén gratulálnak, az előbbiekről letépik a mezt. Egy újabb villanás...

Egy test emelkedik a magasba, kidolgozott, áramvonalas izmai kirívóak ennek a kornak labdarúgó-eszményképéből.

Az izomembert Pelének hívták.

Négy évvel az angliai csőd után a briliáns technika, az eszményi játékrendszer mellett az állóképességről is gondoskodtak.

Nem voltak sztárjaik – mert még Pelét is közösségi munkálkodásra fogták –, csak csapatuk volt.

Egy angol mondás szerint: amit ezek nem tudnak, azt érdemes megtanulni. „Ezek" mindent tudtak.

Hát így lettek világbajnokok.

A latin-amerikai világbajnokságot európai világbajnokság követte 1974-ben.

Amikor a „nemzet bombázója", Gerd Müller az utolsó sípszó hallatán térdre borult, és széttárt karjaival mintha csak az égiek segítségét kérte volna, talán arra is gondolt, hogy ezt a mérkőzést, a világbajnoki döntőt az ellenfél, a holnap együttese vesztette el. Persze oktalan merészség lenne azt állítani, hogy a jobbik csapat maradt alul (még ha igaz is), hiszen a világ kétségtelenül két legjobb labdarúgó-együttesének drámai összecsapásában csupán egyetlen pillanat kiszámíthatatlan történése is sorsdöntő lehet. Ilyen a foci, miért éppen a hetvennégyes világbajnokság lett volna kivétel?

A nagy finálé már a harmadik helyet eldöntő mérkőzéssel kezdődött, és a változatos, érdekes küzdelmet ígérő összecsapás előtt még az is izgatta a kedélyeket, hogy miként sikerül a brazilokba lelket verni, és hogy marad-e még egy csipetnyi erő a lengyelekben? A „lélekverés" ugyan sikerült, de Rivelinóék ezen a világbajnokságon csak ennyire voltak képesek. A rideg arcú mágus, a Brazília-szerte szidott Zagallo talán már két évvel a világbajnoki rajt előtt hibázott: a középpályás hadrend hatalmas és biztonságos védekezést szolgáló átszervezésében tulajdonképpen a legjellemzőbb és legeredményesebb erényétől fosztotta meg a brazil iskolát, és vele együtt csapatát is, a – támadójátéktól. Igaz, kevesebb hangszeren játszhatott Pelé, Gerson, Tostao és Clodoaldo nélkül, s ráadásul az új sztárok, Jairinhóék is teljesen csődöt mondtak. Az újításukról, a mindig váratlan és valami különlegesen szép játékukról nevezetes brazilok most visszatáncoltak néhány lépcsőfokot, s végső soron ez

eredményezte azt is, hogy nem bírtak azokkal a lengyelekkel, akik rövid idő alatt készültek és jutottak előre.

Gorski együttese tótágast állította a világ labdarúgójósait, és tüneményes fejlődésüket csak követendő példaként lehet emlegetni. Először megtanultak futni, ugrani, küzdeni, aztán megtanultak futballozni. Mert ez utóbbi már elképzelhetetlen az előbbiek nélkül. Tomasewski és Gorgon védőmunkája, a középpályás sor szemet gyönyörködtető taktikai fegyelmezettsége és a Gadocha irányította csatársor egyaránt a kulturált támadójáték hirdetője volt. Éppen ezért a gólkirály Lato utolsó gólja nem csupán a harmadik helyet (Lengyelország örömünnepe volt), hanem már azt is jelentette, hogy Gorskiék az egyetemes labdarúgósport fejlődésének, előrelépésének szorgos munkásai lettek. Miként is? Először megtanultak futni, ugrani, küzdeni, aztán megtanultak futballozni. Ugye milyen egyszerű?

Az. Nem sokkal korábban, az ötvenes évek közepének magyar iskoláját tartották példaképüknek. Ők ott voltak ezen a világbajnokságon. Mi nem. Mert még mindig nem tudtuk kiheverni azt a bárgyú önfelismerést, miszerint eredményeink jó ideje nincsenek, viszont „apróságokat" még mindig tanulhat tőlünk a világ.

A döntő iszonyatos erejű összecsapása egyértelműen az európai labdarúgás diadalát jelentette. Beckenbauerék a végére összeszedték magukat, ismét feljutottak az Európa-bajnoki döntő óta sokszorosan elhalványult zenitre, és Vogts, Breitner, Grabowsky, Hoeness hatalmas játékkedvével kicsikarták a világbajnoki címet. Legyőzték azt az együttest, amely „totális labdarúgást adott", tulajdonképpen a világ legmodernebb játékát produkálta ezen a világbajnokságon. Ebben a gárdában Cruyff volt a nagy ő, „csak" egy világsztár volt, aki mérkőzése-

ket döntött el, és új tulipánfajtáknak lett a keresztelője. Ebben az együttesben a könyörtelen célszerűség az egyetlen főszereplő: „az új libero", Haan már az első percekben gólhelyzetbe tud kerülni, amikor a csatárcsillag Rep óriási blazírtsággal a saját ötösén szerel, s amikor a kispadon ülő Michels egyetlen mozdulatára tíz holland játékos, mintha csak kígyó marta volna meg őket, olyan sebesen lépnek előre, hogy egyszerre hat NSZK-s labdarúgót állítottak lesre. Neeskensék mindent tudtak, amit akkor tudni lehetett ebben a játékban, de csak azt mutatták be, ami a legegyszerűbb, a leggyorsabb, a legcélravezetőbb. Technikailag, taktikailag érettek voltak, s ami a leglényegesebb – mindenhová odaértek.

A döntőben talán túlontúl gyorsan szerzett góljuk mégis görcsbe merevítette a zseniálisan programozott gárdát, a második félidő iramát diktálták, bár sorra elhibázták, csaknem tucatnyi helyzetük volt. Nem érdemeltek vereséget, de az NSZK is megérdemelte a győzelmet.

A gyorsan kapott gól után a közönség tombolása gigantikus rohanásra kényszerítette a házigazdákat, hihetetlen iramban zakatoltak széltében és hosszában a pályán, s Hoeness újra feltámadt harci kedve, Breitner iszonyatos munkavállalása magával ragadta a többieket is. Különösen Grabowsky és Hoeness húzta meg a hollandok több hullámos vészfékét, és Cruyffnak a Vogtsszal történő összeütközéseket kerülendő visszahúzódása, utolsó emberként vállalt irányító munkája egyben azt is jelentette, hogy a felező előtt nem tudták a hagyományos módszerrel „gyilkolni" az ellenfél támadáskezdeményezéseit. Ez végzetes hiba volt, a rúgott gól utáni passzív harcmodor – bár az Ajaxban ezt is tökéletes szinten művelik – egyetlen kihagyást eredményezett. Ezt

használta ki Gerd Müller, amikor megszerezte a világbajnoki címet jelentő második gólt.

Nagy döntő volt. Nagy, mert a klasszis labdarúgókkal teletűzdelt két együttesben mindenki kerülte az öncélú villogásokat, s minden mozdulatukat az eredménynek, a csapatjátéknak szentelték.

Az örömtől kábult kapitány, Helmuth Schön széles vigyorral vonult a sajtótájékoztatóra, és boldog révületben várta a kérdéseket.

Megkapta. Az első:

– Hogyan történhetett meg az, hogy kikaptak az NDK-tól?

Mélyütés volt.

Egy szövetségi kapitányt még a világbajnoki cím elnyeréskor sem szeret mindenki. Ez egy ilyen szakma. Meg kell tanulni együtt élni vele, mert nincs más alternatíva.

Mert mióta futball a futball, szövetségi kapitány sikeres emberként még nem ment nyugdíjba...

Magyar szövetségi kapitány sem.

Bírók és házigazdák

És forgott tovább a színpad: az európait természetesen latin-amerikai világbajnokság követi. Hát, nem egykönnyen felejthető világbajnokság volt. Számunkra legalábbis – nem.

Remek menedzseléssel, nem csekély erőfeszítéssel ütőképes gárda, és ami nem mellékes, hosszú-hosszú évek után végre a világbajnoki részvétel jogát kiharcolt magyar csapat utazott Argentínába, úgy, hogy néhány nappal a rajt előtt katasztrofális vereséget szenvedett egy ba-

rátságos mérkőzésen, Londonban. Ráadásul a sorsoláskor kikapta az akkori „halálcsoportot", társként az argentinokkal, olaszokkal és franciákkal. Az eredmény:

A magyar labdarúgó-válogatott volt az egyetlen európai csapat, amelyik még pontot sem szerzett.

Az egyetlen, amelyik olyan játékost is kivitt a világbajnokságra, akiről tudták, hogy sérülése miatt egyetlenegyszer sem léphet pályára.

Az egyetlen, amelyik nem tartott igényt a szabályok biztosította létszám betöltésére.

Az egyetlen, amelyik a világbajnokság első két mérkőzésén olyan felállításban lépett pályára, amilyennel a hároméves felkészülés során egyetlen egyszer sem.

Labdarúgói célozták meg legkevesebbszer az ellenfél kapuját.

Csapatunk utolsó lett a fair play versenyben.

Kivívta a focivilág ellenszenvét.

Hozzá hasonló „eredménnyel" csak Mexikó együttese szerepelt.

Ők okozták a focikedvelők népes táborában a legnagyobb csalódást.

És mindehhez az a két kiállítás (Nyilasi és Törőcsik), obszcén mutogatásokkal...

De hát milyen is volt ez a labdarúgó-világbajnokság?

Számos szakértő – érthetően többnyire dél-amerikaiak – a labdarúgás mérföldköveként emlegettek egy-két mérkőzést. Pedig korántsem kell túlzottan nagy képzelőerő a négy évvel korábbi játék felidézéséhez, amelyen játékhadrendben, de legfőképpen a pozíciós játékban sok újdonsággal szolgáltak a csapatok. Igaz, ez többnyire azért vált lehetővé, mert akkor három együttesben is szerepeltek „szupersztárként" emlegetett labdaművészek. Az akkori NSZK-beli és holland csapat jelentősebb já-

tékerőt képviselt az Argentínában pályára lépett bármelyik együttesnél.

Az argentínai Schön-féle bukást persze badarság lenne pusztán a gyengébb felkészüléssel magyarázni. Az NSZK csapata sokkal jobb felkészüléssel sem nyerhetett volna világbajnokságot – ebben a nem is túlzottan erős mezőnyben. Elsősorban azért nem, mert az együttes „gerincét" nem sikerült összekalapálni. A Beckenbauer–Bonhof–Overath–Müller-féle „középfolyosó" elvesztése jószerivel behozhatatlan hátrányt jelentett, s ami ennél is fontosabbnak tűnik, hogy mellettük Breitner utódját sem találták meg.

Mindezekkel együtt, mint valamennyi labdarúgó-világbajnokság, az argentínai is nagy-nagy látványosságot jelentett az egész világ számára. A korábbi évekhez viszonyítva jelentősen megerősödtek a középcsapatok – például az osztrákok –, és az elmúlt öt-hat év során a játékosok technikai képessége olyan szintre emelkedett, hogy ez a futball jellegét is megváltoztatta. Olyan magabiztossá vált a technikai képzettség, hogy például – mintha csak kézilabda-mérkőzést látna a szurkoló – a legtöbb csapat játékosait saját térfelükön labdabirtoklás közben nem is igen támadták az ellenfél csatárai, középpályásai. Ehelyett a középpályára visszaügetve, a pozíciós játékban próbálták feltartóztatni a játéképítést.

Éppen ezért a már korábban elkezdődött folyamat: a mérkőzések többsége a játéktér középső harmadában dől el, illetve az, hogy melyik csapat uralja ritmusával, hadrendjével a mérkőzést, csak tovább erősödött. Ennek érvényesülése még a brazil futball képviselői között is feltűnő volt, de az olasz gárdánál is, ahol Benetti páratlan formája a védelemnek és a csatársornak is határtalan önbizalmat adott. A hozzá hasonló, az összehangolt

munkáért rengeteget dolgozó egyéniségek, mint például Bonhof, Dirceu, Kempes a középharmadban végzett irdatlan méretű munkálkodás közepette még arra is képesek voltak, hogy a második és harmadik hullámban érkezve, kapuközelbe préseljék a labdát. Az itt adódó helyzetekben váratlanul lepattanó, visszaguruló labdák értékesítésében a pillanatnyi helyzetfelismerés már szinte alapfokú tananyag a legjobbak felkészítésében, míg a távoli áttörésekkel viszont jószerivel csak a hollandok kísérleteztek. Ez utóbbi korántsem volt meglepő, hiszen a Feyenord, majd az Ajax és a holland válogatott nagy évei alatt megtanulhatta a focivilág tisztelni Haanék iszonyatos erejű bombáit. Az viszont némi újdonsággal szolgált, hogy Rensenbrinkék mozgásukban szabad folyosót nyitottak a labda negyvenméteres útjához. Ebben a munkálkodásban talán Rep nyújtotta a legkiemelkedőbbet, ahányszor csak átlósan átkacsázott a védelem előtt, Haan és nemegyszer Kerkhof a harmadik hullámban érkezve, csak a kaput látta maga előtt – igaz, negyven méterről, de hát nemegyszer bizonyították, hogy onnan is lehet gólt rúgni.

Bizonyára sokáig vitatja majd a labdarúgóvilág azokat az apró szervezési manővereket, amelyek révén az argentinok nemegyszer jelentős lépéselőnybe kerülhettek. Pedig felesleges erről elmélkedni, mert amióta világjáték lett a foci, mindig is előnyt élveztek rendezésben, játékvezetésben a házigazdák, és ez a későbbiekben sem lesz másképp. Arról már nem is szólva, hogy a mezőny talán három legjobb együttese – holland, olasz, brazil – végül is a legjobb négy közé került, és ez végső soron az akkori kiírás, rendezési formula helyességét bizonyította. Egyébként is a kiírás mindig is jó lesz azoknak, akik si-

kerrel szerepelnek, és mindig rossz azok számára, akik elbuknak.

Az argentínai labdarúgó-világbajnokság számos újdonsággal is szolgált. A legfontosabb talán a játékosok tudatos felkészítése a taktikai szabálytalanságok elkövetésére. Bármilyen furcsán is hangzik, ez előbb-utóbb mellőzhetetlen kísérője lesz (lett) a modern labdarúgásnak, s ha tetszik, ha nem – így kell elfogadni. Mert „kiirtani" az ilyenfajta taktikai hadrendeket semmilyen játékvezetői rendszabályokkal nem lehet. A totális futballt – Argentínában éppen a szuper egyéniségek hiánya miatt – csak egy-két együttes alkalmazta sikerrel, a többiek csak próbálkoztak, ami igen örvendetes, mert a támadójátékot nagyobb előnyben részesítik – tökéletes labdabirtoklás nemegyszer lehetetlen helyzetbe hozta a védőket – ráadásul a viharos iramváltás miatt a védők pozíciós felállása megbomlott, így a taktikai szabálytalanságokkal nemcsak ők nyertek, hanem a támadók céltudatosan épített rohamiramát is felborították. Kétségtelen, hogy ez nem volt szép, hogy nem a legjobb irányban fejlesztette a labdarúgást, de ettől még valós jelenséggé vált.

A világbajnokságot mellesleg Argentína nyerte. – És Latin-Amerikában rendezték. – A következőt természetesen Európában rendezték. – És természetesen európai, az olasz csapat nyerte. – A magyar csapat ismét ott lehetett a legjobbak között. – És „természetesen" ismét csalódást okozott.

A sikerhez elengedhetetlen a könyörtelenség

Kiütöttük Salvadort, kiütöttek bennünket az argentinok, és jöttek a belgák. Jól kezdődött. Varga góljával, amely az adott pillanatban mindennél meghökkentőbb volt a számunkra.

Az a labdarúgó, akit tartósan elmarasztaltunk, mert nem akart „látni" a pályán, mert játéka gépies és monoton, mert mozgása kiismerhető, és gyakorta veszélytelen az ellenfélre, nos, ez a játékos Európa egyik legjobbnak tartott védelmét kiütötte, olyan helyzetfelismeréssel és villámgyors reakciókészséggel lépett ki egy üresen felejtett „folyosón", s akkora gólt rúgott, hogy a mellettünk ülő belga riporterek a lestaktika haláláról tudósítottak. De ami ennél is feltűnőbb volt – futott a magyar csapat a pályán.

Futott labda nélkül, mindig akadt üresen hagyott játékos, mindig akadt egy kellő pillanatban érkező védő, mindig akadt egy középpályás – többnyire Müller Sándor –, aki képes volt a labda nyugodt terelgetésére, a kombinatív játék kialakítására.

Már-már továbbjutott a gárda, amikor jött az a buta gól.

Otromba hiba következménye.

Az emlék is, és bár nem szeretnék a részletekben „elveszni", felidézését fontosnak tartom, mert mindmáig tanulsággal szolgálhat.

A sikerhez elengedhetetlen a könyörtelenség.

Ilyen lett a játék, egy rutintalan játékos is tudja, hogy a félpálya környékén bármilyen eszközzel is, de el kell ütni az ellenfél kiugrásra kész labdarúgóját. Az a sokat kárhoztatott, csépelt, bírált és valóban sokszor kétségbeesetten birkózó magyar védelem keményebben, mi több, tervezettebben, összetartóan rombolt mindvégig, pontosabban a hetvenhatodik percig. Érthetetlen, hogy akkor Ceulemansnak miként engedték meg, hogy ötven métert zavartalanul galoppozzon a labdával, hogy két magyar játékos egyike sem (közöttük a friss erőként pályára küldött és közismerten a legjobb fizikai adott-

ságokkal rendelkező magyar középpályás Csongrádi) „ütötte" el. És a durva hibák, amelyek mind ez ideig ezen a mérkőzésen kimaradtak a magyar csapat játékából, sorozatban folytatódtak. Kerekes, aki azért kapott bizalmat, mert erejével, határozottságával nagyobb eséllyel sodorhatta el a belga védőket, ezúttal kellő pillanatban, lépéselőnnyel egy földre huppanó játékossal úgy ütközött, hogy a labda egy helyben maradt. A begurításra balszerencsénkre a nyújtózó Van Moer nem tudott „belekanalazni", Czerniatynski nem különösebben erős és veszélyes lövését pedig a parádés dolgokat sorozatban bemutató Mészáros ezúttal durván elhibázta. Ahogy mondani szokás – minden összejött...

És ezzel befejezte játékát a magyar labdarúgó-válogatott a spanyolországi világbajnokságon. Végül Mészöly Kálmán gárdája ismét nem okozott túlzott örömet, de túl sok bánatot sem. Ezt tudták, erre voltak képesek, sőt az előjelek kedvezőtlenebb, kudarcosabb szereplést ígértek.

A csoportselejtezőkön összeverbuválódott gárdát meglehetősen szétforgácsolta a hosszú tengerentúli túra, a bajnokság sorozatmérkőzései csak tovább rontottak a helyzeten. Erőtlen, színvonaltalan kilencven percek és csapnivaló egyesületi munkálkodás közepette a játékosok jelentős része amúgy sem túl előnyös képességeiből is „veszített", és a világbajnokság előtti próbamérkőzések is katasztrofálisan „sikerültek".

Olyan volt a gárda, mint egy melankolikus üdvhadsereg, sem ütni, sem csípni, sem rakkolni nem tudott a pályán.

De hát ez évtizedeken keresztül minden labdarúgó-világbajnokságot követően elhangzott.

Spanyolországban az olasz labdarúgó-válogatott be-

csülettel megküzdve érte, megérdemelten nyerte a világbajnokságot.

Persze a labdarúgó-világbajnokságot ezúttal sem a világ akkori legjobb együttese nyerte.

Nincs ebben semmi ellentmondás vagy meglepő, korábban is történtek hasonló esetek. A madridi döntő két nagyszerűen képzett legénység borzasztóan kemény taktikai csatározását hozta, és százmilliók élvezhették a jó iramú, rakkolós kilencvenperces ütközetet. De ez a madridi döntő árnyéka volt egy-két korábbi mérkőzésnek. Az olaszok felejthetetlen show-műsora a brazilok ellen, vagy a franciák, vagy a nyugatnémetek lélegzetelállító harca, amely tíz esztendő múlva is e világbajnokság legemlékezetesebb küzdelme lesz, látványával, korrekt összecsapásával, a kor labdarúgásának minden lenyűgöző fortélyát felvonultatta, mi tagadás, könnyen felejthetővé teszi azt a madridi döntőt.

A spanyolországi világbajnokság „huszonnégyesre dúsított rendezési elve" talán ezúttal először bizonyította egyértelműen, hogy a több csapatos részvételnek üdítő és szembetűnő előnyei mellett azért hátrányai is akadtak. Mint például egy megerőltető sorozat után döntőbe jutott két együttes küzdelme, mely nem hasonlított a korábbi világbajnoki finálékhoz. A látványos összecsapás ellenére ezúttal már két kiégett, meglehetősen fáradt gárda torzsalkodott egymással, és hogy az olasz és a nyugatnémet csapat másra, többre, látványosabbra is képes lett volna, azt nemcsak korábbi mérkőzései egyike-másika bizonyította, hanem az is, hogy a játék közben sokkal több és sokkal alattomosabb gonoszkodás követte egymást, mint a többi találkozó túlnyomó részében.

És ebben, szó ami szó, az olaszok lényegesen képzettebbek társaiknál.

Ráadásul egy olyan NSZK-gárdával találkoztak Madridban, amely az utóbbi évek legszerényebb teljesítményét nyújtotta, középpályás soruk darabokra hullott, legendás, könnyed és sziklakemény védelmük gyermeteg hibák tömkelegét hozta össze, és tíz emberük szinte belegebedt abba, hogy a gólkirályi címre esélyes Rummeniggét helyzetbe hozza. Az itteniek azon csodasztárját, aki ezen a találkozón – mindezek ellenére – egyetlen alkalommal sem találta el a kaput (le is cserélte Derwall mester, aki csak azért nem tudott tovább őszülni legénységének hervadt teljesítménye láttán, mert minden hajszála hófehér). Nem volt karmestere, nem volt fogó embere, nem volt átlövő játékosa, nem volt szabad folyósókat nyitó csatáregyénisége annak az NSZK-gárdának, amely az 1974-es világbajnoki győzelemkor, de már korábban is (Mexikó), és attól kezdve egyvégtében (például az 1980-as Európa-bajnoki győzelmük alkalmával) éppen a felsoroltak miatt volt nemcsak Európa, hanem a világ egyik legjobb együttese.

Mindhárom kapott góljukat döbbenetes védelmi hiba okozta, és hogy ez a páratlan akaraterejéről és fizikai felkészültségéről ismert legénység mennyire kipukkadt a madridi döntőre, mi sem bizonyítja jobban, mint Rossi gólja után kitámadva Tardelli és Altobelli góljánál – bár jócskán lehetett rá idejük – egyetlen középpályásuk sem volt képes visszaérkezni Schumacher kapujához. A korábban oly bátor Schumacher is tartózkodóan ügyködött, szárnyaszegett lett, melyre persze minden bizonnyal oka is volt, hiszen a franciák elleni mérkőzés után Battiston „kikészítése" miatt, még a „gyilkos" jelszót is megkapta.

Dremmlerék kínlódását látva Stielicke menetrend sze-

rűen rohangált előre, de ezzel felőrölte önmagát, a játék túlnyomó részében a labdán kívül másokat is rugdosott.

Hogy az azzurri legénység mégis megérdemelte a címet, az az argentinok és brazilok ellen nyújtott teljesítménye miatt lett egyértelmű. Az akkor ötvenöt esztendős – az volt az érzésem, hogy állandóan a szívroham kerülgeti a kispadon – Berazot-t kis híján vízbe ölték, amikor a totócsaló Rossit elhozta spanyolhonba. Minden volt, csak jó ember nem, talán egyetlen olasz sem akadt, aki megértette vagy helyeselte volna elképzelését. Erre, némi túlzással három mérkőzésen Rossi világbajnokságot nyert Olaszországnak.

A brazilok ellen nyújtott egyedülálló teljesítménye után a döntőben egész egyszerűen semmit sem csinált, csak adott pillanatban és helyzetben előredobta magát, hálóba fejelte az azzurriak vezető gólját. Rendkívül ellentmondásos volt ez az olasz csapat, igaz, ugyanolyan, mint korábban bármikor. Játékosai az egyik pillanatban zseniális zsonglőrök, a másikban fetrengő színészek, képesek a világ legjobbjait a kétségbeesésbe kergetni, hogy öt perc múlva visszataszító antifutballt produkáljanak.

Mi tagadás, ehhez azért képességek is kellenek. E gárda vitathatatlanul legnagyobb egyénisége a negyvenéves Zoff volt, aki a madridi döntőben kétszer is akkorát hibázott, hogy fél Olaszország kétségbeesett. De ezzel is a spanyolországi világbajnokság egyik legnagyszerűbb teljesítményét nyújtó játékosa lett. A Scirea vezényelte olaszok, az emberevő Gentilével (tönkre is tette Maradonát), vagy a rakkolós Tardellivel képes arra, hogy könnyedén nyomorékká tegyék ellenfelüket huzamosabb időre. Meg is teszik kíméletlenül. De képesek arra is, hogy Oscart vagy éppen Rummeniggét összevissza forgassák egy zsebkendőnyi területen. A csodás

és sérülése miatt kiesett Antognoni nélkül is könnyedén nyerték a döntőt, még Graziani korai sérülése sem okozott nehézséget, sőt Rossi gólját követően villámgyorsan felmérték, hogy a nagy meghalási jelenetek végigjátszására sem igen van szükség. Mivelhogy az ellenfelük igencsak bénán téblábolt a pályán.

A brazilok a legcsodálatosabb csapatot hozták el Spanyolországba.

A lengyelek bámulatraméltóan összekapták magukat.

Az NSZK-sok minden idők legnagyobb hajtását produkálták.

De a világbajnokságot az olaszok nyerték.

Nagyon lehetett őket szeretni, és nagyon lehetett őket utálni.

Ez van, ilyen a futball, így válik csodálatossá, jóllehet Jules Rimet talán nem egészen így képzelte el...

Mezey piramist épít

Volt minden: pénz, ünneplés, magabiztosság.
Még a világbajnokság előtt, itthon hangzott el egy beszélgetés alkalmával, hogy a csoportmérkőzéseken egyetlen győzelem harmincezer forintot ér, a továbbjutás a tizenhat közé pedig százezret. Mexikóba érkezvén ez az összeg már jelentősen módosulhatott, mert a csapattal együtt lakó egyik vezető – nem hatalmazott fel arra, hogy a nevét megírjam – a következőket mondta:

– Ennyi pénzért még sohasem játszott magyar labdarúgó egyetlen világversenyen sem. A jutalomhoz csinos összegű deviza is jár majd a játékosoknak.

„Félhivatalos értesülések" szerint – akik mondták, közel vannak a tűzhöz – annyit sikerült megtudnom, hogy a jutalmazás értéke a tizenhat közé jutásért kettőszázharmincezer forintra és kettőezer dollárra emelkedett (fejenként természetesen). Ennyit ért volna egy másodikként vagy harmadikként kiharcolt továbbjutás is...

Ért volna, ha úgy alakulnak az események és az eredmények.

Hogy végül is miként alakultak a látványos összeomlás utáni díjazások, nem volt módomban Mexikóban kideríteni. Végső soron ez nem is érdekes, mint ahogy a pályán kívüliek számára az is legfeljebb egy-két percig

tartó pletyka, hogy siker esetén miként alakulnak a juttatások. Mindemellett vallom, hogy egy bizonyos összeg felett a magyar labdarúgásban a pénz ma még elveszti ösztönző erejét. Példa minderre a magyar bajnokság, valamint a kupaszereplések díjazása. Hiszen még sohasem lehetett Magyarországon annyi pénzt keresni egyetlen bajnoki szezonban – másfél millió felett –, mint a múlt évben.

De ettől a bajnokság egy cseppet sem lett színvonalasabb. Lényegesen vonzóbb, mondhatni manapság az egyetlen serkentője a jobb játéknak, a nagyobb elszántságnak a külföldi szerződés reménye. De erről majd később.

A labdarúgásban durva egyszerűsítéssel így hangzik az alapképlet:

Ahogy élsz, amennyit beleteszel – annyi pénzt vehetsz ki belőle.

Mondom, durva egyszerűsítéssel, mert számtalan motiváció is hat, mint például a nemzeti színek diadalra vitele vagy a sportdiplomáciai csatározások, de végső soron az adott pillanatban mégiscsak a játékos felkészültsége, tudása a legdöntőbb.

Következésképpen e mexikói kudarc előzményeiben is ez a legmeghatározóbb. Illetve azok a válogatott körül kialakult hangulati és egyéb tényezők is, amelyek kezdetben tompítottan, a későbbiekben parancs-szóra elhallgattatva, de végül mégiscsak sarkalatos szembeállásokhoz vezettek.

Kezdődött azzal, hogy Spanyolországban Mészöly Kálmán elsőszámú segítőjétől, Mezey Györgytől nem tudtam (tudunk) olyat kérni, kérdezni, amelyben ne lett volna készséges segítőtársunk, jóllehet már akkoriban elhitették a magyar labdarúgás vezetői a játékosokkal,

hogy számukra minden létező rossz a közönségtől, a közönség hangulatától, de legesleginkább az ezt alakító újságíróktól származik. És végződött azzal, hogy a mexikói szálláshelyen, Comanjillában már akadtak nemkívánatos újságírók is, sőt egyiküknek – aki pedig évtizedek óta kíséri e sportág történéseit, és legalább annyira érti is, mint imádja –, Borbély Pálnak még azt is a „tudomására hozták" a szerkesztőség vezetői, tartózkodjon attól, hogy a magyar labdarúgó-válogatottról írjon. Derekas előcsatározások szükségesek ahhoz, hogy a központi költségvetésből utaztatott magyar újságíró számára megtiltsák azt, amiért odautazott.

Egy embertől sok mindent el lehet venni, azért még mindig marad valamije, de ha munkáját veszik el, akkor mindent elvesznek tőle...

Nem így kezdődött.

Egy kínos főpróba

Hasonlóan elődeihez, Mészöly Kálmán is vesszőfutások közepette hagyta el a kapitányi széket, ha tapintatosabban is, mint társai. Azért „tapintatosabban", mert véleményem szerint kálváriája már azzal a bizonyos film bemutatásával és fogadtatásával elkezdődött. Nem tévedek túl nagyot, ha azt állítom, hogy az a film ingatta meg kapitányi pozíciójában, s nem pedig a spanyolországi szereplés, melyet végül is számos kollégámmal együtt én is visszafogottabban tudósítottam.

Tettük ezt annak ismeretében, hogy Mészöly – mint négy évvel később Mezey – már a világbajnokság előtt bejelentette, hogy nem kívánja szerződését meghosszabbítani, és tettem azért, mert tudtam, hogy az a film el-

döntötte a kapitány sorsát... Jóllehet ez utóbbit akkor még nem illett megfogalmazni.

Ezzel együtt tévedés volt részünkről a magyar válogatott szereplését úgy-ahogy tisztázni, mint ahogy tévedés volt a későbbiekben az a joviális elnézés, elhallgatás, cinkos összeintés, amellyel „átléptünk" a Mezey-jelenségen. Nevezetesen azon, hogy az új kapitány mellett és felett semmiféle szakmai kontroll nem működött, nem volt visszaigazolás, nem volt értékelés. Márpedig, ha egy rendszerben megszűnik az ellenőrzés, a számonkérés lehetősége, akkor a vezetés már vezetésképtelen, akkor minden megtörténhet...

Mint ahogy többek között az is megtörtént, hogy a mexikói kudarcot követően azonnal megkezdődtek a mutogatások a vezetők részéről: „Nem én, hanem ő..." Az a vezetés, amelyik elnézte, hogy a szövetségi kapitány nemegyszer elveszve a részletekben, olyan döntéseket hozhasson, melyet az égvilágon senki sem kérdőjelezhet meg, senki sem fűzheti hozzá, lehet, hogy szakmailag kevésbé megalapozott, de jóindulatú véleményét, az a vezetés együtt bukott a szövetségi kapitánnyal ezen a világbajnokságon.

Nem szándékozom felmenteni e világbajnoki kínos téblábolásban Mezey Györgyöt, csupán meggyőződésem, hogy a csapatjátékban bekövetkezett tartós kudarc nemcsak egy ember kudarca. Akad, aki jobban elmarasztalható, akad, aki kevésbé, de a felelősség vállalása az egész csapatot érinti.

És ebbe az elnöktől kezdve a főtitkáron át uram bocsá' mondjuk még a balszélső is beletartozik.

Mezey György szövetségi kapitányi megbízatását különösebb fölindulás nem kísérte. Természetesnek tűnt, hogy aki korábban elzárkózott a felkérés elől, mivel

kevés időt töltött aktív edzőként az első osztályban, az később, már a válogatott mellett szerzett tapasztalataival a magyar sport egyik legnépszerűbb és egyben legtöbbet átkozott posztjára kerüljön. Mezey György a magyar szövetségi kapitányok között az egyik legtanultabb, a sportág elméleti kérdéseiben az egyik legjártasabb vezetőként kapta meg kinevezését, és senkinek sem voltak fenntartásai amiatt, hogy a BVSC-s éveket követően mindössze két esztendőt töltött az NB I egyik kispadján.

Az a két esztendő nem volt akármilyen. Mezey György a már teljesen darabjaira hulott Hungária körúti csapat mestere lett, és már az első percektől kezdve hozzálátott az általa ideálisnak vélt csapatjáték kialakításához, amely – anélkül, hogy mélyrehatóbb szakmai elemzésbe kezdenék, merthogy ez nem is feladata e könyvnek – sajátos ötvözete volt a catenacciónak és a hollandok által már korábban bemutatott mesteri letámadó játéknak. Az MTK első osztályú labdarúgócsapatának teljesítménye ugrásszerűen javult, a csapnivalóan színvonaltalan bajnokságban némi üde színfoltot jelentett egy szervezett csapatjátékot játszó együttes jelenléte.

Csakhogy ehhez a szervezett csapatjátékhoz rengeteget kellett futni, következésképpen rengeteget és keményen edzeni.

Ahogy az már nemegyszer megtörtént, előbb a játékosok kezdték el „unni" a dolgot, nem sokkal később a vezetők is. Mezey György, hogy elképzeléseit megvalósíthassa, hogy első számú szakmai pozícióját ne kérdőjelezhessék meg, arra kényszerült, hogy „sebeket adjon". Ezt egy lényegesen jobban vezetett, menedzselt gárda is nehezen viselte volna, az MTK-nál pedig egyáltalán nem viselték el.

Az ugrásszerű fejlődést követően a következő bajnoki szezonban, hogy a kiesést elkerüljék, feltehetően több mérkőzés megvételére rákényszerültek. Mindez persze nem bizonyítható, ráadásul nem is „feddésként" említem, hiszen a kék-fehérek mellett számos más együttes is ugyanezt tette, teszi. Valószínűtlennek tartom, hogy mondjuk az elmúlt tíz esztendőben játszott volna az első osztályban olyan együttes, amelyik valamilyen formában ne bundázott volna...

Egyszóval kitört a soros MTK-válság, és bár az edzőcsere során sűrűn hangoztatták, hogy Mezey György úgy megy el, mint akinek nem kell mennie, az MTK új szakvezetőt kapott. Mészöly Kálmánnak a válogatott élén meg nagyon is kellett egy olyan segítő, aki érti a játék elméletét. Ráadásul Mezey ki is jelentette, hogy Mészöllyel szívesen dolgozik.

Mészöly Kálmánnak egy stratégiát szervezni képes ember kellett.

Mezey György parádés szervező.

Bár mindvégig tapintatosan az árnyékban maradt, ezzel együtt nyilvánvaló volt, hogy a szellemi munka dandárját ő végezte. Mészölynek viszont – aki mellesleg népszerű játékosból lett kapitány – a játékostapasztalata volt kézzelfoghatóbb, és így úgy tűnt, ideális párost alkothatnak.

A köztük lévő feszültségről – ha volt is – nem beszéltek, de azért az akkori válogatott építése, kialakítása és végül spanyolországi szereplése messze elmaradt az ideálisnak nevezhetőtől.

Nevezzük a szerző feledékenységének, hogy a sorrendiségen változtatok, a folytatást már az első világbajnoki selejtező mérkőzés előtti eseményekkel kezdem.

A bajnokságban elkezdődött már a Honvéd-korszak, a sportág szövetségét új főtitkár irányította, a játékosként szintén nagyon népszerű Páncsics Miklós, aki szorgos munkálkodása közben kerüli a látványos összecsapásokat. A páratlan bundázási hullámot egy, csak részleteiben nyilvánosságra hozott, de így is éktelen botrányt kiváltó totócsalás teszi „változatosabbá", és ebben érdekeltté váltak válogatott labdarúgók is. Tartós szóbeszéddé vált a főtitkár, Páncsics Miklós, az elnök, Szepesi György ellentéte is, melyben egy nagyvonalú, mindenre igent mondó és megértő vezető, Szepesi György és a költségvetést, valamint az OTSH utasításait betartani, betartatni akaró, azt szem előtt tartó vezető, Páncsics Miklós kerül összeütközésbe.

Közben Mezey csendben, szívósan dolgozik.

Nem csekély vehemenciával „száll be" a bundaügyekbe, és megmenti – a büntetésektől is – Nagy Antalékat. Új játékosokat „talál ki" az általa megálmodott csapatjáték posztjaira, remek kapcsolatot alakít ki külföldön, többek között az Adidasszal, és többszörösére emelteti a játékosok prémiumát.

És kis híján lemond...

A rajt előtti pillanatokban...

Magyarország–Mexikó 0-2, a Népstadionban.

Majdhogynem botrányba fulladt a magyar labdarúgóválogatott utolsó erőpróbája a világbajnoki csatározásokat megelőzően. Tritschler játékvezető rendkívül pedánsan, szerencsére egy másodpercet sem hosszabbítva, lefújta a mexikóiak elleni kínos, kilencvenperces vergődést, a játékosok túlnyomó része sebes rohammal megcélozta a játékoskijárót, és a derekas nemtetszés-nyilvánítás közepette a lehető legcélszerűbben jártak el: eltűntek a szurkolók elől.

A „majdhogynem botrányba fulladt" megjegyzés helytálló, már csak azért is, mert a gyér számú nézősereg hosszú negyedórákon keresztül tapintatosan visszatartotta magát. Nyilván tették ezt azért is, mert a korábbi, svájciak elleni háromgólos győzelem alkalmával, a meglehetősen gyengécskére sikeredett első félidő után a hirtelen természetű szurkolók már-már jobb játékot merészeltek követelni, és ezért egynéhány megnyilatkozó a játékosok közül nehezményezte a közönség nem megfelelő magatartását. Valamint azt, hogy sokkal nehezebb játszani füttykoncert közepette, mint a lelkes biztatás mellett.

Ez utóbbi kétségtelenül igaz.

Ez volt a „Mezey-korszak" első olyan megnyilvánulása, amely a későbbiekben már egy magatartásmodell kialakulását eredményezte.

Ez volt az első alkalom, hogy előbb a játékosok, majd a vezetők is rendre utasították a közönséget...

Ezúttal, nyilván a vereség miatt, még csak visszafogottan, csendesen megfogalmazva indulataikat. A későbbiekben, a sikerek egymásutániságát követően a labdán és a kapufán kívül mindenki ellenfélnek számított. Sajtótájékoztatókon nem volt ildomos olyasmit kérdezni, amely a szakmai munka értékelését érintette volna, hogy az „ügyeket" már ne is említsem.

Volt időszak, amikor pusztán Hannich nevének említésekor ajánlatos volt bocsánatot kérni. A bajnokság továbbra is silány maradt, az elnök, Szepesi György szívügyének tekintett ifjúsági labdarúgással kapcsolatos teendők egyre inkább háttérbe szorultak, a játékvezetők az első sípszó előtt felnéztek a lelátóra...

A sajtó kontra Mezey és csapata, dacára az előbbi tartózkodó megnyilvánulásainak, csendes háborúvá válto-

zott. Persze eszem ágában sincs az egyik vagy a másik fél vétlenségét bizonygatni, merthogy igaztalan is lenne.

Viszont tény, hogy ha a csapat közelében megjelent egy illetéktelen, mondjuk újságíró, az első megjegyzés, amit hallhatott – lévén, hogy a játékosok ügyeltek arra, hogy az egymásnak szánt megjegyzéseket azért mások is meghallják – így szólt:

– Na megint itt egy szemét...

Azért választottam ezt a kevesebbszer elhangzott megjegyzést, mert az összes többit nem tűri a nyomdafesték.

És közben a csapat sikereket ért el.

És közben az újságok hozsannáztak Mezeynek és gárdájának.

De a folyamat visszafordíthatatlanná vált. Sajtótájékoztató Comanjillában két órával a szovjetek elleni mérkőzést követően. Az első kérdés Disztl kapushoz szólt:

– Szerinted a hat gólból lehetett volna hárítani valamelyiket?

Tapintatos kérdés volt, nem úgy szólt, hogy hol hibáztál, hogy kaptad ezt vagy azt a potyagólt...

– Az a hárítható, amit a kapus megfog.

Harsányan vihog a csapat, no ezt jól megadta nekik.

Jó és találó válasz volt.

Frappáns és a játékosokat felvidító.

Én 0-6 után otrombának találtam.

De hát ne rohanjunk olyannyira előre. Még mindig a mexikóiak elleni 0-2, ami után Mezey György kis híján elhagyta a kapitányi széket.

Azt hiszem, egy héttel a selejtező rajtja előtt a kapitány sem merte elhinni, hogy néhány nappal később remek menetelés kezdődik. Pedig akkorra már elérkezett az olimpiai és Európa-bajnoki selejtező sorozatban elbu-

kott magyar labdarúgó-válogatott a világbajnoki felkészülés legutolsó pillanatához. Mezey tiszteletre méltó türelemmel, alkalmazkodóképességgel és következetességgel egy „teljesen új" gárda összekovácsolására vállalkozott, és a tavaszi mérkőzések némelyike már-már jelezte is munkájának eredményeit. A bajnokság semmivel sem volt jobb a korábbi esztendők sokszor bírált színvonaltalan sorozatmérkőzéseinél, és a hajráját követő megvesztegetési botrány, majd az újabb vizsgálatok eredményezte kínos epizódok erőteljesen érintették azon játékosok egynémelyikét is, akikre a kapitány az elmúlt egy, közel másfél évben az új csapat építgetésekor kulcsszerepet osztott. Nyilván ez okozta azt a kényszerhelyzetet, hogy a már-már alakuló új válogatott, amely ugyan képességekben, csapatmunkában messze elmaradt az európai élvonaltól, de a körülményekhez képest egyre ütőképesebb gárda benyomását keltette, szinte a legutolsó pillanatban alaposan megváltozott.

A tavaszi biztató, de azért korántsem hibamentes sorozatot kiegyensúlyozott NSZK-beli készülődés követte. A végére maradt két válogatott találkozó, mindkettő hazai környezetben, amely kimondva, kimondatlanul az utolsó simítások jegyében rendeződött. Hogy mégsem az lett belőle, és az utolsó simítások helyett Mezey kapitányra még derekas rohammunka várt, azt elsősorban a még mindig kialakulatlan középpályás hadrend okozta. Nyilasi időnkénti szerepeltetése – a mexikóiak ellen nem léphetett pályára, mert egy nappal korábban az osztrák bajnokság soros találkozóján, az Admira ellen (kísért talán a jövő) megsérült – nem sokat segített a kapitány munkájában. Hiszen minden szakember csak azokra számíthat, azokból építhet csapatot, akik mindig rendelkezésére állnak. Gyimesi sokszori próbálkozás

ellenére sem lett, mint azt reméltük, a válogatott irányítója. Így továbbra is a csupa szív Hannich maradt a karmesteri pálcára leginkább jogot formálható középpályás. A gárda mozgatása éppen komótosabb labdavezetése, mozgása miatt a győriek kiválóságának sem sikerült. Az újonnan hadrendbe állított Détári a svájciak ellen kellemes perceket szerzett, de a támadásvezetés, játékritmus-alakítgatás egyetlen válogatott mérkőzés alatt nem alakulhatott egy játékos megbízható „tulajdonságává". Garaba, a talán legstabilabb válogatott játékos pedig jobbára az ütközésekben, rombolásokban jeleskedett. Így az együttes továbbra is karmester nélkül játszott, és túlnyomórészt ez okozta a svájciak elleni első félidős és a mexikóiak elleni kilencvenperces erőlködésüket.

A svájciak elleni nagy fordulatot mellesleg – némi túlzással – egyetlen játékos pályára küldése okozta. Mozgást, lendületet, némelykor szellemességet hozott az addig vergődő csatársorban, és két góljával Esterházy főszereplője lett a mérkőzésnek. Az az Esterházy, akit korábban kiebrudaltak a Ferencvárosból, mert az egyik vezető éles szakmai tisztánlátással megállapította, hogy soha az életben nem lesz belőle labdarúgó. Persze az lett, de az is igaz, hogy a svájciak elleni teljesítményét három nappal később még csak megközelíteni sem tudta.

És ez utóbbi szinte a legfájóbb, legszembetűnőbb hiányossága volt a válogatottban szereplő játékosok többségének. Nevezetesen az, vagy fizikai adottságaik, vagy nem megfelelő összpontosítóképességük miatt képtelenek voltak sorozatban megbízható, jó teljesítményt nyújtani. Ezért is mondhattuk nyugodt szívvel azt, hogy a magyar labdarúgó-válogatott valamennyi mérkőzése

még egy háromgólos győzelmet hozó, három nappal később sorra kerülő találkozó is – pókerjáték a szakvezetők és a szurkolók részére is.

És a póker összejött...

Szalad a szekér

Szerfelett szemrevalóan kezdte világbajnoki selejtező sorozatát a magyar labdarúgó-válogatott. Mi tagadás, a lehetséges legjobb pillanatban jött az a remek győzelem a szomszédok ellen. Némi tapintatlansággal úgy is mondhatnám, hogy percekkel a huszonnegyedik óra előtt.

A huszonnegyedik óra előtt, merthogy a magyar labdarúgásban történtek csipetnyit sem könnyítették meg a szövetségi kapitány dolgát, mi több, a lehető legszembetűnőbben hátráltatták.

A bundázási ügy, a nem éppen sikeres kuparajt, a svájciak elleni mérkőzést követő, a szurkolókat elítélő nyilatkozatok, no meg a mexikóiak ellen nyújtott csapnivaló teljesítmény jó adag méregnek bizonyult, vagy legalábbis arra elegendő volt, hogy a szurkolók kedvét hosszú időre elvegye a labdarúgástól.

A futball iránti egyre nyomasztóbb közönyt jelezte, hogy ingyenlátogatásra kellett noszogatni a fiatalabb korosztályt, amely már csak azért is merőben szokatlan esemény errefelé, mert nem mindennap találkozik e két ország válogatottja ily fontos, a továbbiakban sok mindent meghatározó tétmérkőzés keretében. Hát ezért érkezett rendkívül nagy szerencsénkre az utolsó pillanatban vagy legalábbis az utolsó előttiben az a győzelem. Egy győzelem, amely látványos csatában született, s egy

győzelem, mely után nem kellett hozzátenni, hogy szerencsésen született. Ez utóbbi korántsem lebecsülendő esemény, egyrészről nem, mert jelezte, hogy Mezey csapata nemcsak harcolni tud a sikerért, hanem képes azt meg is szerezni, másrészről nem, mert egy ilyen győzelem hitet, erőt, magabiztosságot serkentett a későbbiekben.

A magyar labdarúgó-válogatott a második félidőben nyerte meg a mérkőzést, de a 0-1 ellenére már az első negyvenöt perc során sem tűnt vesztőnek. Igaz, nem jöttek be a kilépések, Nagy és Détári még közel sem nyújtotta azt, mint a fordulás után, Kardos a támadásindításoknál még többnyire pontatlannak bizonyult, Nyilasi Messlenderrel még pozícióharcokban őrlődött. Esterházy elvétve mert középre lopakodni, de mindezek ellenére rakkolt a csapat, hajtotta, futtatta az ellenfelet, amely a második félidőre ki is pukkadt. Már ekkor is, de különösen az első félidő utolsó tíz percében érezni lehetett, hogy rövidesen „elindul a szekér", a gárda mezőnyfölénye egyre nyilvánvalóbbá vált, de valami még mindig hiányzott: talán éppen az egyetlen szabad ember a középpálya környékén, mely Sallai pályára küldésével megteremtődött. Furcsa módon a lecserélt Csuhay teljesítményét sem lehetett elmarasztalni, hiszen orkántos hibát nem követett el, ráadásul eleinte Kardos nem sok mindent tudott kezdeni a többnyire az ő oldalán kevergető Prohaskával és Polsterrel. Csuhay becsülettel, többnyire hasznosan is küzdött és, nyilván tartva jó hírű ellenfeleitől, nemigen merészkedett előretörésekre. Minden bizonnyal Mezey csereelképzelését is ez utóbbi motiválta a legerőteljesebben, s küldte éppen „felfutó feladatmegbízatásokkal" a pályára Sallait. Ez volt a kilencvenperces ütközet legsikerültebb húzása...

Persze a dolgok ilyetén alakulásához az is szükséges volt, hogy Nyilasi feladva az „ékszerepkört", visszahúzódott a pálya középső harmadába, s már a második, harmadik „labdarávezetésével" összekuszálta az osztrákok mindaddig gördülékenyebb hadrendjét. Hátvédsorra labdát rávezetni, s emigyen helyzetet teremteni a társaknak, ez már amolyan „Nyíl-specialitás". Jó érzésű és kevésbé gondolatszegény hátvédsorban ez azonnal két-három játékos érdeklődését is felkelti, nyomban biztosítani igyekeznek, melynek nyilvánvaló következménye, hogy ezen játékosok azonnal hiányoznak – máshonnan. E szerda estén, a forduló után Détári és Nagy mellől tűntek el egyre gyakrabban a „sógorok". Nagy parádés fejesgólja mellett iszonyatosan sokat dolgozott, Détári pedig, ha lehet egyáltalán választani, toronymagasan a mezőny legjobb teljesítményét produkálta. Ott is feltűnt, ahol éppenséggel elengedhető lett volna jelenléte, háromszor hozta önmagát gólhelyzetbe, mindvégig fáradhatatlanul zakatolt, s 3-1 után, alig kilenc perccel a találkozó vége előtt, még arra is volt ereje, hogy fergeteges iramm al a kapura húzzon – sajnos Koncilia „elhúzta". Égbekiáltó bolondságnak tűnik, de Détári egyetlen alkalommal hibázott a mérkőzés során, mégpedig azzal, hogy – nem esett el azonnal. Détári mellett az est másik kellemes meglepetését Kiprich vehemenciája jelentette. A fiatal tatabányai csatár bemutatkozása várakozáson felül sikerült, oly bátran vezette támadásait, oly bátran cselezett, ha a szükség erre kényszerítette, mely bátorságot és ügyességet esztendők óta hiányoltuk a magyar csatárjátékosoktól. Hadrendbe állításával, mi tagadás, eleinte túlontúl merész játékosnak tűnt Mezey, jóllehet mindez nem volt jellemző tulajdonsága a kapitánynak.

A már említett legdöntőbbnek bizonyult kapitányi húzás Sallai pályára küldése volt, mi több, minden bizonnyal az a „nyílt parancs", hogy minél többet poroszkáljon előre. Beállításától kezdve azonnal akadt mindig egy szabad magyar labdarúgó a pálya középső harmadában, mely a kor labdarúgásában felér az első csapás megrendítő hatásával. Sallai parádés rajtját követően tartósan okozott kellemetlenebb meglepetéseket is, teljesítményét jó ideje gyakori hullámvölgyek szabdalták, de azon az estén a „régi" Sallai futballozott. Nem csillogott különösképpen, nem dobálta magát a labdák útjába, de mindig megjátszható és elérhető volt, s mindig meg is játszotta kínálkozó lehetőségeit, következésképpen rettenetesen hasznosan ügyködött. Ez utóbbi Garabáról is elmondható volt, ámbár esetében mindez sztereotipnak tűnik fel. Mindig kemény, fegyelmezett, talán ő volt az egyetlen válogatott labdarúgó, aki mindig magabiztosan nyújtotta azt, amit a kapitány és a csapat elvárhat tőle.

Jól jött és nagyon kellett az a siker az osztrákok ellen. Persze melyik siker jön rosszkor...

Ez mégis más volt. Hitet, magabiztosságot, elszántságot adott, a csapat elhitte, hogy a győzelemre is van esélye, és rövidesen következett az újabb parádé, amelyre már másutt is felfigyeltek. Nem csak Európában.

Lapom jóvoltából éppen Sanghaj felé vonatoztam, amikor kínai kísérőnk a Kínában megjelenő legnagyobb angol nyelvű napilappal lepett meg. Széles vigyorral mutatta az általa bekeretezett cikket: „Régi időket idéző, fantasztikus játékkal nyertek a magyarok a hollandok ellen."

Már vagy nyolc órája bámultam a vonat ablakán át Kínának egy kicsinyke darabját, így hamarjában nem is igen értettem, miről van szó.

– Ez sajtóhiba, Chang. A mérkőzést Rotterdamban játszották...

– Nem. Ez nem hiba. A foci komoly dolog, abban nem szoktunk tévedni.

Mondta ezt egy kínai újságíró, tíz-egynéhányezer kilométerre Európától.

És valóban nem tévedtek.

A számtalan meglepetést tartogató kínai riportkörút során ez egyetlen alkalommal sajnáltam, hogy nem vagyok másutt. Mondjuk Rotterdamban.

A gólokat csak felvételről láthattam, a hangulatról csak a kollégák elbeszéléséből értesülhettem. A mérkőzés előtt is fesztelen volt a hangulat, az újságírók is szívesen látott vendégek, a kapitány a csapattal együtt magabiztos. Mezey György lelkileg is egyre markánsabb együttese a nem is olyan régen még félelmetes holland együttest úgy veri otthonában, hogy Varga még tizenegyest is hibázhat.

Rotterdamtól kezdődően ismét a magyar lett Európa meglepetéscsapata.

Ettől a 2-1-től kezdődően a labdarúgó-válogatott még inkább prioritást kapott és élvezett a magyar sportmozgalomban. Az a fajta misztifikáció, melyet Mezey György már a kezdettől megkövetelt és kialakított alakuló gárdája körül, egyre zártabb, egyre merevebb, egyre kiváltságosabb helyzetet teremtett a válogatott számára.

A sikerek egymásutánisága „egyeduralkodóvá" tette Mezey Györgyöt, és azzal, hogy az utánpótláskeretet is a segítői irányították, a magyar labdarúgó-bajnokság

valamennyi számba jöhető játékosa függőségi viszonyba – természetesen alárendelt szerepkörben – került a kapitánnyal.

Nemcsak a játékosok.

A vezetők is.

Szepesi György FIFA-tagságát követően jobbára nemzetközi kapcsolatainak ápolására fordította energiáját, Páncsics Miklós főtitkár az MLSZ ügyvitelének irányítása közben passzív maradt a válogatottal kapcsolatos kérdésekben.

Ettől kezdve, mint már korábban szó esett róla, kontroll nélkül maradt a magyar labdarúgósport legjobbjainak irányítása.

Mezey György csapatot épített, felkészített, vezetett, irányított – és döntött. Tegyem hozzá: jól és sikeresen.

A pályán viszont a játékosokra maradt a döntés. Az esztendő utolsó selejtező mérkőzésén, Cipruson ez szinte az utolsó másodpercekben következett be, amikor Nyilasi egy lepattant labdát végre „bekevert" a ciprusiak kapujába. Nagyon fontos gól volt. Meddő okoskodás most utólag állítani, hogy talán a legfontosabb gól. Ámbár tény, hogy idegenbeli találkozóik közül éppen a ciprusiak ellen boldogultak legnehezebben a magyar játékosok, noha a hollandok és az osztrákok is lényegesen nagyobb játékerőt képviseltek.

Nagyon fontos gól volt, és nagyon szerencsés győzelem. De hát ez végül is természetesnek tekinthető, hiszen a szerencse a labdarúgásban többnyire a jobbakat pártolja. Ahhoz pedig semmi köze a szerencsének, hogy a világ össze labdarúgó-válogatottja közül a magyaron kívül egy sem akadt, amelyik valamennyi idegenbeli mérkőzését megnyerte volna.

Hát csoda, hogy ezt a gárdát a mexikói világbajnokság meglepetéscsapatának tartották és tartottuk számon?

Nos, okozott is – meglepetést.

Talán, ha a ciprusi mérkőzés másként alakul – nem jön össze a két pont –, a csapat a fellegekből „visszakerül a földre", talán nem óvják a játékosokat olyannyira a játékvezetőktől, a közönségtől, az újságíróktól, talán egyesületeikben is csapatemberként kezelve őket, nem tűrik, nézik el kiváltságos helyzetüket.

Cipruson közel sem játszott úgy a gárda, mint az ősz korábbi két találkozóján, de végül is megszerezte a két pontot. Három mérkőzés két idegenbeli szereplésével hat pontot gyűjtött össze – ez már a korábban nemigen remélt csoportelsőség megszerzését ígérte.

Rákóczi-induló a Hanappiban

A tavaszelő ismét spanyolországi felkészüléssel kezdődött. A néhány évvel korábban még a válogatott csapat közelébe sem engedett Östreicher Emil egyre bennfentesebb lesz a csapat háza táján. Pedig akadt olyan sportvezető, aki még azt is kijelentette, hogy Östreicherrel még egy asztalhoz sem hajlandó leülni. Később persze leült...

Van ilyen.

Korábban nem kellett „Don Emilio".

Szepesi Györgynek kellett...

Kellett a kapcsolatteremtések miatt, a valóban ideális körülményeket biztosító spanyolországi edzőtáborozások létrehozása végett és bizonyára sok más miatt is, például edzőpartnerek megszerzéséhez.

A csapat ott folytatta, ahol abbahagyta. Hamburgban, jótékonysági mérkőzésen „jeges-csúszós" tánccal nyert a gárda az NSZK ellen. A „beugró" Péter góljával...

Alighanem ez a gól is szerepet játszott abban, hogy több mint egy évvel később a világbajnokságon Péter lett a kezdőember. Bár Varga már fontos mérkőzésen is szerzett gólt – Spanyolországban Belgium ellen –, viszont tartósan csak a második osztályban játszott, Franciaországban. Talán az éppen csak a sérüléséből úgyahogy felgyógyult Pétertől várta Mezey György, hogy a szovjetek ellen döntő érdemeket szerez. Nem lett belőle semmi, de erről majd később.

A rendkívül kellemes emlékű ausztriai mérkőzés előtt még jöttek a ciprusiak, és ezzel elkezdte sorsdöntő tavaszi menetelését a magyar labdarúgó-válogatott.

Különösebb izgalmak nélkül.

Bár a papírforma nagyobb gólkülönbségű győzelmet sejtetett, a kétgólos győzelem is tovább erősítette a magyar együttes vezető pozícióját az ötödik csoportban. Azzal együtt – és ez azért megért némi figyelmet, elemzést –, hogy igazi gólhelyzete végül is csak a vendégeknek adódott, Nyilasiék győzelme még az első félidő gól nélküli perceiben sem volt vitás. Egy szívósan, többnyire szervezetten, s a folyamatos játékot jó érzékkel széttördelő ellenfél ellen a magyar labdarúgó-válogatott szinte mindvégig egy kapura játszott. Éppen ezért meglepőnek tűnt időnkénti kapkodásuk, fokozódó idegeskedésük a közelharcokban. Az első félidőben szinte egyetlen gólveszélyes lövés sem zúdult Konsztantinu kapuja felé, viszont Szavidisz bántó könnyedséggel átjátszva a magyar védelmet – Róthot és Sallait is megkeverve – került gólhelyzetbe, s csak Disztl parádés vetődése men-

tette meg a gárdát a góltól. Szívósan, hihetetlen lelkesedéssel harcoltak a ciprusiak azért, hogy elkerüljék a hollandiai kiütéses vereségükhöz (hét gólt kaptak) hasonló eredményt, s ez végül sikerült. Ismerve a két ország labdarúgósportja közötti erőkülönbséget, e 2-0-s eredmény jól jött a pontszámításokban a magyaroknak, és nem várt tisztes helytállást jelentett a vendégek számára.

Százszázalékos teljesítménnyel érkezett a Mezey-csapat az ausztriai mérkőzéshez, amely végül is az évtized találkozója lett számunkra. A kapitány semmit sem bízott a véletlenre...

Tatáról kétszer egymás után elzavarta az udvariasan jelentkező osztrák újságírókat. Akkor ezt még apró fejcsóválás, de végül is megértés kísérte, mert hát a fiúknak biztosítani kell a hermetikus elzártságot, a teljes nyugalmat.

Ezt meg lehetett csinálni az újságírókkal Tatán.

Mezey megtette Mexikóban is.

Döbbenetes volt a hatása.

Ha netán akkor, valamelyik vezető előmerészkedik a háttérből, és szóba kerül a kapitánynak a csapatépítés melletti írott-íratlan kötelezettsége, talán egy év múlva nem jutunk el a mexikói torna legellenszenvesebb együttese címéig...

De már akkor sem volt, aki megálljt parancsolt volna. Talán nem is lehetett, lehengerlően, sikert sikerre halmozva robogott a gárda.

Az ausztriai csata felidézése mindig kedves emlék marad.

Nem emlékszem, mikor láttam utoljára így játszani a magyar labdarúgó-válogatottat...

Magyar invázió volt Bécsben. Aznap délben a „Mariahilfer" úgy festett, mint a Hősök tere környéke a má-

jus elsejei felvonulás előtt. Egymásba értek a magyar zászlók, énekelve vonultak fel-alá a kisebb-nagyobb magyar szurkolócsoportok, s amikor a Hanappi stadionba kivonult az osztrák zenekar, felismerve a helyzetet, meglátva a sok ezer lobogó magyar zászlót, azonnal rázendítettek a Rákóczi-indulóra...

Ezek után mi sem természetesebb, mint hogy a mérkőzés szünetében a hangosbemondó magyarul beszélt, s hogy a mérkőzés után fél órával még alsónadrágban – azt az egyet a mez, a cipő, a zokni után mégsem illett volna kidobni a fesztiválhangulatban tomboló magyar szurkolók közé – rohangáltak körbe-körbe a pályán a magyar játékosok.

Odakint tombolt a lelátó, az osztrák öltözőben Koncilia és Jara félmeztelenül ült egymás mellett, kínjukban cipőfűzőjükkel matatva. Hörmann törte meg a csendet: „Örülhetünk, hogy csak hármat kaptunk, öt is lehetett volna..." Koncilia folytatta, már a belopakodó osztrák újságíróknak: „Ezt nem vártam. Jöttek, mint az ördögök... Rémálom volt!" Aztán nagy hamarjában mindegyikük berontott a zuhanyzóba, csak a rutinos nyilatkozó, Jara maradt, és folytatta a beszélgetést: „Istenemre mondom, ilyen erős csapat ellen életemben nem játszottam. 1980-ban itt voltak a világbajnok argentinok, 5-1-re kaptunk ki, az is félelmetes volt, de ez a magyar együttes annál a csapatnál is jobb volt. Krankl az imént jelentette be, hogy soha többet nem veszi fel a címeres mezt, én persze nem hagyom el a csapatot. Nincs miért magyarázkodni, ez a magyar csapat egy más osztályba tartozik, néha azt sem tudtam, hol a labda. Gondolom, a lelátóról kivételes élmény lehetett, ahogy ezek futballoztak. Nekem a pályán nem volt az."

A magyar öltözőben ember ember hátán préselődött, miközben a zuhanyzó majd felrobbant a játékosok hangos énekétől. A nagy kavalkádban talán csak egyetlen sietős ember tűnt nyugodtnak, Enzo Bearzot, a világbajnoki címet védő olasz gárda szövetségi kapitánya. Azért néhány mondatra neki is maradt ideje, mivelhogy a Kurier munkatársai a kérdéshez azt is hozzátették, hogy tudomásuk szerint az olasz mester „odavan a magyarokért": „Meglehet – mondta cinkosan az olasz szakvezető –, Európa egyik legerősebb csapatát láttam ma játszani. Technikailag kiválóak, erősek, agresszívek, egyénileg képzettek, és ami nagyon fontos, éhesek... Labda nélküli mozgásuk élményt jelentett, a labdával pedig mindent meg tudtak csinálni, amit csak akartak."

Pillanatképek a kilencvenedik percből...

Néhány osztrák játékos integet a bíró felé, hogy ne hosszabbítson, a lelátón zúg a „Mexikó" kiáltás, amikor a középkörből Koncilia tizenhatosának sarkához emeli valaki a labdát. Valaki a magyarok közül, nem tudom, ki, a figyelem már másfelé összpontosul, csak azt látni, hogy sehol senki a közelben, míg végül Hörmann és Weber elindul a labda felé. És akkor, valahonnan messziről, Garaba hatvanméteres vágtába kezd. Utolérni egy utolérhetetlen labdát... A kilencvenedik percben. Az eredmény 3-0, az ellenfél a padlón. És Garaba vágtat és Pezzey és Prohaska is elkezd rohanni, Koncilia kétségbeesetten kiabál. Pedig a helyzet amúgy teljesen veszélytelen, Garabának az összes arrafelé bóklászó osztrákkal szemben húszméteres hátránya van. És odaér, és befutja, és Weber kétségbeesetten, vaktában hazavágja a labdát Konciliának. Garaba amúgy sebtiben visszafordul és visszavágtat saját térfelére. Nem sétál, nem kapkodja a levegőt – ina szakadtából trappol visszafelé.

Harmincnégy másodperccel a mérkőzés vége előtt. Tulajdonképpen semmi sem történt... Csak éppen, ha egész este mást nem csinált volna, akkor is illendő lenne előtte kalapot emelni...

És a labdarúgóvilág megemelte kalapját.

Mi, szurkolók és újságírók csak önfeledten ünnepeltünk, kalapot emelni nem tudtunk...

Mert már korábban leverték a fejünkről.

Igaz, hagytuk. Hagytuk, mert csendes berzenkedéssel legyintettünk arra, hogy mi vagyunk azok a néven soha nem nevezett ártók – miként ez Szepesi György számtalan megnyilvánulásakor is elhangzott. Hagytuk, mert mondataink megfogalmazásakor elsősorban nem a tények, hanem a publikációt fogadó indulatok vezéreltek bennünket. Már akik voltunk olyan helyzetben, hogy – nem tartozva lapunk a sportvezetés felügyelete alá – vélt hibákra is felhívhattuk a figyelmet.

A csapat mind hermetikusabb elzárása környezetétől ekkor már nem egy szakmai irányító vagy vezető kiváltságokat megkövetelő szeszélye volt, hanem – már-már sportpolitikai feladat. És miközben „robogott a szekér" a válogatottal, a sportág amúgy sem egészséges rendszerében markánsabbak lettek a torzulások. A bajnokság a megszokottnál is lényegtelenebbé vált a világbajnoki készülődés miatt; pedig egy évvel a kirívó vesztegetési botrányokat követően újabb bundázási láz uralta a bajnoki hajrát; az egyre sikeresebb ifjúsági labdarúgócsapataink már nem tudták megismételni egy-két évvel korábbi eredményeiket; a sportágat a „bajnoki rendszeréből adódó nehézségi erő" tartotta életben. Ez utóbbi korántsem volt véletlen, hiszen az MLSZ munkatársai a napi ügyintézéssel bajlódtak, az MLSZ elnöke a FIFA-tagsággal járó teendőkre összpontosított, a sportág és

első számú válogatottja egyre távolabb került egymástól.

Felborultak az értékrendek a magyar labdarúgósportban.

Olyannyira felborultak, hogy a sportág vezetői közül nem kevesen egy évvel a világbajnokság kezdete előtt úgy utaztak el Mexikóba körülnézni, tárgyalni, szállásheljeket keresni, hogy meg sem várták a bajnokság végét. Noha a bajnoki hajrák hemzsegtek a bunda- és vesztegetési ügyektől.

Jellemző epizód az akkori sportvezetői „tartásra". Bajnokságról szóló cikket közöltünk lapunkban, a Magyar Ifjúságban, s e több száz soros cikkben szerepelt néhány sor erejéig két kérdés és válasz.

Mivel a bajnokság még nem ért véget, de a vezetők, közte a főtitkár is Mexikóban volt, így Czékus Lajost, az MLSZ főtitkárhelyettesét kértem, hogy válaszoljon kérdéseimre.

Nem voltak merész kérdések.

Nem társadalompolitikai ellentmondásokról szóltak, nem sértettek nemzetgazdasági érdekeket, még csak külkapcsolatainkban sem okozhattak nézetkülönbségeket.

Természetesen az akkori hangulatnak megfelelően bocsánatot kértem a zaklatásért, engedélyt kértem, hogy kérdezhessek, megígértem előre, hogy elzárkózás esetén nem írom meg az interjú visszautasításának tényét, ígéretet tettem arra, hogy a kérdéseket, amennyiben kellemetlenek, átfogalmazom, a válaszokat szó szerint viszszaolvasom, és minden betűt az elhangzásnak megfelelően közlünk.

Nagy sikert arathattam tapintatos bevezetőmmel, mert Czékus Lajos készségesen vállalkozott a kérdések megválaszolására. Mint említettem, senki se gondoljon

orkántos nagy dolgok megtörténtére. A kérdések egy akkori, az MLSZ-ben tárgyalt üggyel kapcsolatos felvilágosításkérést tartalmaztak, valamint azt, hogy mit csinálnak Mexikóban jó egy évvel a világbajnokság rajtja előtt a kiutazó sportvezetők.

Ennyi. Semmi új, semmi meglepő – a kérdések és válaszok egyetlen mondata sem rázta meg a honi sportvilágot, mi több, egy jelentéktelen, észrevétlen, szürke néhány sora volt mindez egy bajnoki ciklusról írt összefoglalónak.

Czékus Lajos soha nem vitatta, hogy a beszélgetés megtörtént, hogy szó szerint az elhangzásnak megfelelően került közlésre és hogy kinyomtatásához hozzájárult.

De azért feljelentett.

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége sportújságíró-szakosztályának vezetőségénél. Hogy miért pont ott, hogy mit remélt ettől a testülettől és mi okból – mindmáig rejtély. Az ügy persze nem lett ügy, számomra a legcsekélyebb bosszúságot sem okozta, említésére is csak azért vállalkoztam, hogy az akkori világbajnoki készülődést körülvevő mind misztikusabb, már bocsánat a fogalmazásért, de mind hisztériásabb hangulatot felidézzem.

Vesztett csata egy megnyert háborúban

A világbajnokság előtti korszak egyetlen kellemetlen emlékű mérkőzése éppen a válogatott utolsó selejtező-találkozója lett. Már csoportelsőként fogadta a Népstadionban a Mezey-gárda a hollandokat, s aligha tévedek, ha azt állítom, hogy az eredményt Ausztriában izga-

tottabban várták – ez is döntött a csoportmásodikként még versenyben maradható sorsáról –, mint idehaza.

Nos, nyertek a hollandok a Népstadionban.

Csatát vesztett a magyar labdarúgó-válogatott, de ez végső soron mellékes, hiszen a háborút parádés meneteléssel megnyerte.

Miért is tagadnánk, a sorozat kezdetén csendes rimánkodással még a szerencsében és a jobb sorsban bizakodtunk, meg abban, hogy a nemzeti színekben pályára lépő tizenegy labdarúgó előbb-utóbb majd hasonlítani fog valamilyen csapatra is. Tartok tőle, hogy ezen érzéstől a szakemberek többsége sem volt mentes...

A magyar–osztrákra idezarándokolt külföldi szakemberek a mérkőzést követően még úgy beszéltek a magyar csapatról, hogy tetszett a hatosuk játéka, meg az a tízes is nagyon ügyes, aztán néhány hónappal később tisztábban ejtették a magyar neveket, mint egynéhány itthoni élvonalbeli edzőnk.

Mérkőzésről mérkőzésre úgy emelkedett a magyar labdarúgó-válogatott ázsiója az európai focitőzsdén, mint tavaszi áradást követően a Duna vízszintje. Eleinte még némi malíciával zengte a nemzetközi szaksajtó, hogy egy közép-európai mágus megtanította látni a vakokat és futni a sántákat, ami persze otromba tréfálkozás volt, hiszen tehetséges labdarúgók – ha nem is észvesztő sokasággal – azért akadtak errefelé, s végső soron nem Mezey György volt az – nem is ez volt a feladata –, aki a számba jöhető, válogatható játékosokat megtanította futni, ugrani, cselezni, rúgni. Kellett hozzá egy sor névtelen és méltatlanul alábecsült szakember, akik nem röstellték azt, hogy nekik a legfiatalabb labdarúgók tanítása jutott feladatul, s persze kellett hozzá egy Komora, egy Kovács és a többiek, mert korántsem mind-

egy, hogy az egyesületéből milyen háttérrel és milyen készültségi szinttel bocsátja játékosát a mindenkori válogatott rendelkezésére az érintett szakvezető. Mindez nem jelent siker közbeni laposztást, csupán – állapotot.

Mezey mindenekelőtti érdeme nem volt más, mint az, hogy a labdarúgó-bajnokság adta lehetőségeket sokszorosan túlszárnyalva turmixolt össze egy olyan ütőképes gárdát, melyet nemcsak a szíve és akarata hajtotta, űzte előre, hanem stílusa, játékintelligenciája is. Hogy ne legyünk álszemérmesek: jószerivel a semmiből csinált csapatot, s ezen mit sem változtat az a tény, hogy tevékenységével egyidőben értek be igazán Kardosék, és jelentkeztek éhesen, a sikerért égni is hajlandó Détáriék.

Ezen a hollandok elleni mérkőzésen még egyértelműbbé vált, hogy a csapatnak jobban tetszik az idegenbeli kontrajáték, mint a hazai környezetben felépített támadó hadrend. Leo Beenhakker a létező legegyszerűbb sémát választotta: kullancsot ragasztott Esterházyra (Wijnstekers volt a „bűnös"), Kiprichre (van Tiggelen személyében) és Détárira, aki Kerkhofot kapta tangópartnerként, s aki a magyar középpályás első szólóját követően (van Breukelen látványos repüléssel mentett) jószerivel kiszállt a támadásépítésekből, s amíg ki nem pukkadt (57. percig, le is cserélték), nem mozdult a félelmetes hírű ellenfele mellől. Kétségtelen, hogy a három magyar játékos, felismerve a szoros emberkövetés csipetnyi előnyeit, mindhárom hollandot „bevitte" az ellenfél térfelének közepére, s ezzel Sallai és Péter előtt kinyílt a folyosó. Az elképzelés remek volt, a megvalósítás az idő múltával egyre sántított, mert sem Nagy, sem Garaba, sem Kardos nem vállalta fel egyértelműen Détári megüresedett szerepkörét, egy hullámmal min-

dig később érkeztek, s így a két „nyitott folyosó" kihasználatlan maradt. Péter, inkább a biztonságra törekedve, különösen a második félidőben, már nemigen vállalkozott előrerobogásokra, Sallai pedig a magyar csapat legjobb teljesítményét nyújtó játékosaként mindhiába teremtett nemegyszer gólszerzési lehetőséget társainak.

És még hátravolt tizenkét hónap...

A bajnokság menetrendszerűen elkezdődött, és maradt olyan, amilyen volt. Kupacsapatainkat ismét villámgyorsan elnáspángolták, köztük a toronymagasan legjobb honi együttest, a Bp. Honvédot megszégyenítő könnyedséggel ejtette ki a román bajnok a Bajnokcsapatok Európa-kupájából.

Nem történt semmi új a nap alatt. Tudtuk, hogy a magyar bajnokság alkalmatlan arra, hogy nemzetközileg ütőképes válogatott „hátországa" legyen. Tudtuk, hogy éppen ezért a több hetes időközönként sorra kerülő egy-egy találkozóra még csak fel lehet készíteni egy jól menedzselt gárdát, de a sorozatterheléskor már kiderülnek a hiányosságok. Tudtuk, mégis hittünk az álmoknak és hittünk – a szemünknek. Hittünk, mert azt láttuk, hogy ez a Mezey-csapat – most egy más csapat.

Benidorm ismét remekül sikerült.

Az ausztriai magaslati edzőtáborozás szintúgy.

Legalábbis a szakvezetők ezt mondták.

De mintha valami eltört volna...

A bajnokságot összevissza borogatták a világbajnokság miatt. Az őszre előrehozott tavaszi fordulókat követően, még mielőtt folytatódhatott volna tavasszal a tavaszi szezon, egy-két vezető megtámadta a játékvezetőket, hogy tönkretehetik a világbajnoki készülődést.

Tették ezt akkor, amikor a játékvezetők még egyetlen mérkőzést sem vezettek...

De már akkor figyelmükbe ajánlották, hogy bajnoki mérkőzéseken a válogatott játékos – nem ugyanaz a játékos, mint a többi. Erről aztán eszembe jut Kardos esete a mexikói világbajnokság Szovjetunió–Magyarország mérkőzésén. Kardos a büntetőterületen belül fellökte ellenfelét. Itthon minden mérkőzésén legalább egyszer elkövette ugyanezt. Itthon „nem vették észre". Irapuatóban könyörtelenül tizenegyest ítéltek 0-2-es állásnál ellenünk...

Közben sérült lett Péter, Róth, Kardos, Hannich és Nyilasi.

Mezey, jóllehet mindenki számára lehetővé tette, hogy kerettag legyen, ragaszkodott – talán érthetően – azokhoz a játékosokhoz, akik a világbajnoki selejtezőn kivívták a sikert.

Csak hát a bajnoki mérkőzések igazolták, az a Kardos már nem az a Kardos volt, az a Nagy Antal már nem az a Nagy Antal volt, és így tovább...

Mezey, talán mert kerülni akarta a világbajnokság előtti feszültségeket, nem beszélt akkor arról, hogy milyen állapotban kapta meg egyesületi edzőiktől a játékosokat. Nyilván nem akart Komora Imrével és társaival háborúskodni.

Most meg már nem lenne sportszerű háborúskodni.

A Nyilasi-ügy is láthatóan megviselte a kapitányt.

Utolsó televíziós interjújában azt mondta, hogy ebben az ügyben akadt olyan magyar sportvezető, aki az Austria érdekeit képviselte, és nem a magyar válogatottét.

Ilyen kemény véleményt soha egyetlen szövetségi kapitánytól sem hallottam.

Mégsem tetszett. Mert akkor, adott pillanatban, ismerve másfél év előzményeit, ez a mondat nem zárt le ügyet, nem segített eligazodni, mi több, újabb kételyeket, sejtéseket szított. Mert vagy ne mondta volna, vagy – mondta volna hozzá a nevet is.

Amikor erről vitatkoztunk kollégáimmal Mexikó felé repülve, egyetlen kérdésben nem volt vita köztünk. Nevezetesen abban, hogy egy esetleges sikertelenség bekövetkezésekor az MLSZ vezetői nem lesznek olyan tapintatosak Mezeyvel, mint amilyen a kapitány volt ebben az interjúban.

Szándékomban állt Nyilasi Tibort is megkérdezni a Nyilasi-ügyről. Nem tettem. Az eset megtörténtekor nem akart az ügyről beszélni, utólag pedig már nem láttam értelmét, hogy érdeklődjek esetéről. Nem látom, mert – és ezt a bántás legcsekélyebb szándéka nélkül mondom – a Mexikóban pályára lépett magyar labdarúgó-válogatott Nyilasival együtt is összeomlott volna. Itt egy-egy ember – nem segíthetett. Csak az a csapat, amelyik kézzelfogható közelségbe hozta számunkra a sikerérzést, és amelyik csapat Mexikóra megszűnt csapat lenni.

Nyilasit nem vitte el a kapitány Mexikóba, mert nem vett részt a magaslati edzőtáborozáson. Noha már egészségesnek tűnt...

Hannichot elvitte a kapitány Mexikóba, annak ellenére, hogy nem vett részt a magaslati edzőtáborozáson, illetve korán haza kellett jönnie sérülése miatt. Elvitte, noha ő bizonyítottan sérült volt...

Nem a kapitányi döntés miatt berzenkedem, mert ez kizárólag a szakvezető ügye és döntési joga. De a sántító érvek következetlenséget sejtetnek. Nem értettem, ma

sem értem – Mezeyt három év alatt nem lehetett következetlenségen rajtakapni.

Mint ahogy tőle szokatlan könnyedséggel kommentálta Détári Lajos háromnapos eltűnését a világbajnokság előtt is. Ez is a sportágon belüli értékrendek felborulását igazolta, hiszen valószínűtlen, hogy az NB I bármelyik játékosa simán megúszta volna mondjuk a Nagy Antal-féle vesztegetési ügyet vagy a Détári-féle háromnapos eltűnést. A válogatott játékosok már más erkölcs, etika és vezetői hozzáállás szerint ítéltettek meg. A sors fura paradoxonja, hogy e két játékos Mexikóban a legvisszafogottabb teljesítményt nyújtotta.

Ilyen előzményekkel indult egy megnyert háborúval és sok kis csata elvesztésével Mexikóba az a magyar labdarúgó-válogatott, amelyiket a labdarúgóvilág szakértői meglepetéscsapatként emlegettek.

Okozott is akkorát, hogy belerendültünk.

Az összeomlás

Csúnya, de barátságos kis város, beszorulva a hegyek közé, irdatlan keskeny légifolyosóval, amely a leszállópálya felé az egyetlen megközelítési lehetőséget jelenti. Nem csodálom, hogy azon az estén a meghibásodott gép pilótája nem merte vállalni a kockázatot, és inkább visszafordult Mexikóvárosba a magyar labdarúgóválogatottal.

Persze a legutolsó sorban gubbasztunk, minden létező fém remeg körülöttünk a közeli motor zajától és a stewardesstől sem merem elvenni a rövid háromnegyed órás utazáshoz járó kólát vagy sört, mert remeg a keze, miközben rutinosan bár, de azért imbolyogva egyensúlyoz. Ilyenkor aztán minden olyasmi eszébe jut az embernek, aminek nem kellene. Nem sokkal megérkezésünk előtt jelent meg az a nyilatkozat, amely a több mint másfél száz ember halálát okozó mexikói légi katasztrófa okairól adott jelentést. A felszállást követően az átforrósodott gumik akkor robbantak szét, amikor a pilóta már „visszahúzta" helyükre a kerekeket és a detonáció irányíthatatlanná roncsolta a gép néhány fontosabb alkatrészét.

Persze gond nélkül földet fogunk Leonban. Azért a fiúkat utólag is sajnáljuk azért a kalandért, jóllehet nem-

igen tudhatták visszafordulásunk okát, merthogy nem mondták meg nekik. A Leonból érkező hírek szerint a gárda remekül együtt van, férfiasan túlestek a kellemetlenségeken, és nagy elszántsággal, a jól elvégzett munka nyugalmával készülnek. Fogadtatásuk kellemes, mármár családias volt, szálláshelyük csendes, mindent kielégítő, csupa jó híreket hallottunk mindeddig Leonból.

Hát, ez lenne Leon. Május 27-én, úgy este hat körül.

Egy helyi napilap, a Contacto, megjelenik vagy negyvenezer példányban, aznapi száma is előkeveredik érkezésünkkor.

„Mezey belerúgott a sajtóba."

„Nem Mezey a hibás – a rendőrök."

„Kémháború. Egy külföldi edző a mi országunkban akarja megszabni a játékszabályokat."

„Fernandez, rendőr parancsnok: Ez egy zárt kapus edzés volt. Mi erre kaptunk utasítást. Kérem, értsenek meg. Soha nem fog hasonló előfordulni."

„A gorillák pisztollyal a kezükben zavarták el a Mitla szálló tetejéről a riportereket, a felső emeleti lakókat és három kisgyereket."

„Mit hisznek a magyarok? Milyen ördögök vagyunk mi?"

Nem hiszek a szememnek. A velem együtt érkező kollégáim sem...

A sportlapok munkatársai már előbb megérkeztek, ők nem csodálkoznak, már átestek mindenen. Tolmácsunk is van, egy egyetemi tanár, aki egyesztendős ösztöndíjjal érkezett Mexikóba, s a világbajnokság alatt Leonban segédkezik. Ő fordít. Később meg is kapja a kioktatást, mert olyasmiket is lefordított, amiket nem kellett volna. Akkor még nem tudtam, hogy már megérkezésünk előtt is volt egy érthetetlen incidense.

Leoni csapat ellen játszotta szokásos zárt kapus edzőmérkőzését a magyar labdarúgó-válogatott. Egy újságíró kérésére a fiatalember elment megérdeklődni a helyiektől, hogy kik az ellenfelek.

– Ez a tartalékcsapat. Az állandó csapattagok profik, már szabadságon vannak – hozta a hírt.

– A... – ezt Östreicher Emil mondta. Benne volt, hogy kivel mit csináljon és hova menjen. A magyar csapat menedzsere címeres mezben együtt ül azon húszegynéhány emberrel, akik bejöhettek a zárt kapus edzésre. A magyar labdarúgó-válogatott hivatalos menedzsere folytatja kifakadását:

– Ki mondta neked, hogy pofázzál. Megmondtuk, ez a leoni első csapat.

A dermedtségnél csak a döbbenet nagyobb. Nincs a vezetők között senki, aki csendesen elsimítaná az esetet, megmagyarázván, hogy talán nem ez a legmegfelelőbb tónus egy Spanyolországban élő menedzser és egy Magyarországon élő egyetemi tanár között. Néhány sorral odébb Szepesi György csendesen mutogat, hogy nyugi, nem kell válaszolni, hagyjátok az egészet.

Hagyják.

Ennél az esetnél, a második csoportként érkező újságírókként, még nem lehettünk jelen. A történetet tehát hallomás alapján írtam le, mégpedig azután, hogy három jelenlevőt kértem arra, mondja el szóról szóra, mi történt. Egyikük, bár nem volt cselekvő részese, nem vállalkozott rá. Szégyellte. A másik kettő szinte ragokra és kötőszókra azonosan adta elő a történteket. Mégis, mindezeket nem citáltam volna ide, merthogy nem vagyok híve a trágár kifakadások felemlegetésének. Csupán egyvalami miatt tettem. És ez kegyetlenebb ér-

zés, mint lehetett az, amit az a készséges, kérésre segítő egyetemi tanár érezhetett. Nevezetesen...

... az ott ülők valamennyien már a mérkőzés előtt kivétel nélkül jól tudták, hogy a magyar csapat ellenfele nem a leoniak első csapata.

Ha valaki akadna, aki meg tudná magyarázni, hogy tizenvalahány ezer kilométerrel odébb, két nappal később Magyarországon megjelenő egysoros hírben – amelyben kérésre a csapat összeállítása sem szerepelhetett – a magyar csapat ilyen vagy olyan arányú győzelme, egy zárt kapus edzőmérkőzésen, a leoni első vagy második csapat ellen jelent-e valamilyen orkántos különbséget...

Hát ezt a valakit habozás nélkül örömmel látnám szövetségi kapitányként.

De hát nem is ez a lényeg. Hanem a csapat. A körülötte megteremtett nyugalom, a mindentől és mindenkitől történő elzártsága és persze a remény – a jó szereplésre. Ez utóbbi akkor még csitítja az indulatokat, jóllehet lapomat még a 0-6 előtt – mert hát azért küldtek ki – tájékoztatom az itteni hangulatokról. Mire azok a sorok megjelentek, már túljutottunk a szovjetek elleni találkozón, azért a telefon menetrendszerűen csörög odahaza a szerkesztőségben. Az OTSH-tól. Hadd ne mondjam, ki, számon kéri a szerkesztőség egyik vezetőjétől, hogy miként merték mindezt leközölni, különösen a 0–6 után. A válasz kézenfekvő: „Mégis mit gondol, kik kaptak ki hat góllal, a tudósítók vagy a labdarúgók."

Ennyi. 0-6-ot követően a „hivatalnak" nincs újabb érve...

Otthon még azt sem tartják fontosnak, hogy mindezt azonnal elmondják nekem is. Igazuk van. Akad, akit érzékenyebben érint sorainak „fogadtatása". Vándor

Kálmán, a Népszava újságírója, számtalan dicséret közepébe belecsempészi az itteni hangulatot mintegy jellemezve, hogy Mezey Györgynek üldözési mániája van. A hírek gyorsan visszajönnek. Vándor napokig őrlődik, hogy talán túl goromba volt, meg összefüggéseiben nem is ezt jelenti gondolatsora, de hát Comanjillába már megérkezett a telefon.

Vándor Kálmán nemkívánatos vendég lesz Comanjillában.

Nem is jelenik meg. Egyetlen sajtótájékoztatón sem...

De hát még ez sem a lényeg.

A „lényeg" május 30-án kezdődik, leoni szálláshelyünkön, ahova eljön hozzánk Mezey György egy kis baráti beszélgetésre. Nem hiszem, hogy a jelen levő újságírók között akad olyan, aki így vagy úgy ne kedvelné Mezeyt, abban viszont biztos vagyok, hogy egy sincs, aki ne tisztelné. A hangulat is ezt tükrözi, a kérdések és a válaszok őszinték. Egy-két kérdéssel kapcsolatban Mezey kéri, hogy mondandóját szakmai okok miatt még ne írjuk le. Ez természetes, nem írjuk. Most, utólag sem teszem. Tehát néhány nappal a nyitómérkőzés előtt.

– Bognár látványosan játszik az edzőmérkőzéseken. Kezdőemberként gondolsz rá?

– Felkészítettük a csatára. A B válogatottban már kipróbáltuk. Sokat várunk tőle, különösen azután, hogy Nyilasi miatt vártuk, hogy gondjaink lesznek. Sajnos bejött.

– Az első találkozó sorsdöntőnek ígérkezik.

– Mindig ugyanabba a hibába esünk. Eltúlozzák az első mérkőzés eredményének fontosságát. Ez a mérkőzés semmivel sem lesz fontosabb, mint az összes többi. A továbbjutást három mérkőzés során kell kiharcolni.

Egyébként vallom, hogy a játékosállományt tekintve a szovjet labdarúgás egyike a világ legjobbjainak. Legalább harminc olyan játékosuk szerepel a bajnokságban, akiket én a világ legjobbjai közé sorolok. Mégis, úgy érzem, rengeteg gonddal küszködnek. És ezt egy új edző két-három hét alatt nemigen tudja megoldani... Például a felkészítés menete. A kijeviek, belőlük áll a csapat zöme, a KEK-döntőre készültek elsősorban.

– Bejelentetted, hogy a világbajnokság után nem kívánsz szövetségi kapitányként dolgozni. Van olyan csapat Magyarországon, amelyiknél szívesen dolgoznál?

– Van. De nem fogok.

– Bár nagyon szívélyes volt a magyar csapat fogadtatása, mostanra nagyon rossz lett a sajtója. Mindenfélét írnak rólatok...

– Nem tudom, miről beszéltek. Nekem Feri és az Östreicher fordít. (Király Ferenc, a Népsport főszerkesztője, aki Argentína és Spanyolország után, nyelvismerete révén, ezen a világbajnokságon is sajtófőnökként dolgozik. – A szerző.) Ilyesmiről nem tudok. De később beszéljünk erről, Feri, jó...?

Ezt Király Ferencnek mondja. Bólintás a válasz. Számunkra kiderül nyomban, hogy Mezey számára tallózzák a cikkeket. Magyarán, a kellemetleneket nem fordítják. Meglehet, én is ezt tenném, bár már az országos sajtóban is megjelennek olyan címek, amelyek – igaz, kicsinykét viccelődve, de azért gonoszul keményen – azt javasolják, hogy bojkottálják az ittlevő újságírók a magyarokat.

– Utolsó otthoni nyilatkozatodban azt állítottad, hogy akadt vezető, aki a Nyilasi-ügyben az Austria oldalán állt. Nevet nem mondtál. Miért?

– Egy jelenségre akartam felhívni a figyelmet. Menet közben becsaptak.

– Úgy tűnt, hogy könnyen lemondtál róla.

– Miért tettem volna. A családi életemet is félretettem miatta. Már reggel hatkor edzettünk a szigeten, az operációt követő három hétben én irányítottam az edzéseit. Teniszeztem vele, láttam, hogy rendben lesz és biztos csapattag. Én ajánlottam fel neki, hogy menjen le az ausztriai edzőtáborból mérkőzéseket játszani, hiszen ez is a mi érdekünk.

– Egyszóval most hiányzik?

– Nagyon hiányzik.

– És Hannich?

– Még mindig sérült. Bízom abban, hogy a franciák ellen már játszhat.

– Milyen a mérkőzés előtti hangulatotok?

– Jó. Nagyon szeretem ezeket a gyerekeket. Függetlenül a mostani világbajnoki szerepléstől, az utóbbi három évemet bearanyozták.

Mezey nyugodt, magabiztos, derűs.

Helyreáll a lelki békénk.

Noha az egyre kellemetlenebb megjegyzések garmadával érkeznek felénk. Errefelé nincs túl nagy sikere a nemzetközi sajtó körében annak, ha barátságos közeledésüket goromba elutasítások kísérik.

Nem így kezdődött.

A magyar labdarúgó-válogatott négyórás késéssel érkezett Leonba, az éjszaka kellős közepén. Az érkezésükre váró tekintélyes létszámú tömeg kitartott. Köztük sok száz kisgyerek...

A zuhogó eső ellenére.

Kezükben saját maguk által hímzett magyar zászlók, kezecskéikben táblák, rajta feliratok.

„Isten hozott bennetek, magyarok."

Csak egy szót vártak, egy mosolyt, egy simogatást...

Nem kaphatták meg.

Comanjilla hermetikusan elzárkózott a világtól.

Az irapuatói és leoni stadiontól valamivel – másfél-kétszáz méterrel – lejjebb található, a hőség elviselhetőbb, három-négy fokkal kevesebb, mint a mérkőzéseket rendező városokban. A gyógyfürdős oázis körül kopár domboldalak, kaktuszbokrokkal. Mögöttük egy-egy mesterlövésszel. A magyar újságírók, előre bejelentve, hármas kordonon keresztül közelíthetik meg az éttermeként használt épületrészt, és a kijelölt időpontokban – kint tartózkodásunk alatt három alkalommal, mindig a mérkőzések után – tizenöt percen keresztül kérdéseket tehettek fel a játékosoknak. Ott ült valamennyi labdarúgó, velük szemben az újságírók, és nézték egymást.

A szovjetek, akikről szentül hittük, hogy egy árva mukkot sem tudnak rólunk – később kiderült, hogy nem is akartak –, a város közepén egy középszerű szállodában laktak.

Bármikor és bárki megkereshette őket.

Bármikor és bárkivel szóba állhattak.

Sétálhattak az utcán.

Ölbe vehették az őket rajongással bámuló kisgyerekeket. Meg is tették, fotóikkal telis-tele volt a helyi sajtó.

Adhattak autogramot.

Az edzéseken leállhattak focizni a labdaszedő kisgyerekekkel.

Mert az ő edzéseikre a labdaszedő kisgyerekek is bemehettek.

A zárt kapus magyar edzésekről a kisgyerekeket is kizavarták.

Nem a magyarok, a rendőrök.

Fernandez rendőr parancsnok szerint azért, mert erre volt utasításuk, a magyarok ezt kérték tőlük.

A kisiskolások megtanulták a „Hajrá, magyarok!"-at, olyan szeretettel lesik küldöttségünket, mint egy népes család a távolból visszatérő családtagot.

Mindezt sikerült alig néhány nap alatt a visszájára fordítani. A magyar csapat első zárt edzésére (amelyről elfelejtettek információt szolgáltatni a helyi és nemzetközi sajtónak) érkeztek olyan újságírók, akik ezért négy-hat órát utaztak. A magyarok rendőrökkel zavartatták el őket, még a közelben levő és magánszállodaként működő épület tetejéről is. Ez már egy kicsit sok volt...

A magyar válogatott első nemzetközi sajtótájékoztatóján legalább nyolcvanan voltak. A másodikon háromnégy meghívott vendégen és az akkreditált magyar újságírók felén kívül – senki. A helyi és a nemzetközi sajtó bojkottálta a szíves invitálást egy kis italra és a kötetlen beszélgetésre. Amúgy bizonyára sürgős volt ezt a találkozót összehozni, olyannyira sürgős, hogy a nem sokkal később ideérkező magyar újságírókat sem lehetett megvárni...

Mezeynek a csapat felkészítése a feladata.

A vezetőknek a csapat menedzselése.

A kettő közül – akkor úgy tűnt – csak Mezey látta el a feladatát.

A FIFA-nak vannak egyéb elképzelései is, s mivel a csapatok itt-tartózkodásának költségeit túlnyomórészt fedezik, hát lehetnek jogos elvárásaik is. Ezek közé tartozik az is, hogy naponta legalább egy órán keresztül az ittlevő csapatok vezetői az újságírók rendelkezésére álljanak. Az ittlevő 23 csapat vezetői ezt a kérést hiánytalanul teljesítették.

A mérkőzés előtti napokban a szovjet, francia és kanadai csapatról kis könyvecskéket, nacionálékat osztogatnak a leoni sajtóközpontban. A magyarokról jó ideig semmit...

Semmiféle propagandaanyag nem érkezett meg a magyarokról Mexikóba.

A kirakatokban nem a mi címerünk díszeleg.

A repülőtéri kiállításon egyetlen zászló hiányzott a díszletből. A magyar...

Akad olyan labdarúgó-küldöttség Mexikóban, amelyik szálláshelyén száz-százötven szobát is lefoglal. Készülve arra, ha valaki, barát, ellenség, újságíró, rokon arrafelé vetődik, s az idő ráesteledik, ott aludhasson egy éjszakát a csapat mellett.

Comanjillában nem engedik meg, hogy egy magyar újságíró, a Népszabadság nemrégiben nyugdíjba ment rovatvezetője, akinek élete, munkássága szinte egybeforrt a magyar sportmozgalom utóbbi évtizedeivel – ott lakhasson. Egyetlen éjszakát sem. Pedig az MLSZ vendége volt...

A lapok, a televízió programjai telis-tele a sztárok nyilatkozataival, történeteivel. Elvétve magyar játékos néhány mondata is fel-felrémlik. Östreicher Emilé gyakrabban. Az élete, a menedzseri tevékenysége, a spanyolországi munkássága.

Nem mondom, érdekes.

Détáriét, Disztlét vagy Garabáét is érdekesnek tartottam volna...

Az MLSZ elnöke, Szepesi György Guadalajarában FIFA-ellenőr. A magyar labdarúgó-válogatott mérkőzésein megjelenik. Távolról, úgy rémlik, előkelő idegenként.

Fontos a FIFA-tagság, még fontosabb, hogy a sportdiplomácia tekervényes ösvényein markánsan képviseljék labdarúgásunk érdekeit. Tartok tőle, hogy a magyar labdarúgó-válogatott vezetése sem kevésbé fontos...

Kezdem érezni, hogy nem öröm magyarnak lenni Leonban.

Már a 0-6 előtt.

Éjszakánként – az időeltolódás miatt – anyagdiktálás Budapestre, telefonon. A szovjetek elleni mérkőzés előtti hajnalon, néhány pillanatra, elhúzódik a búcsúzás. Budapestről mondják:

– Góltotózunk a szerkesztőségben. Száz forint. Beszállsz?

– Naná. 3-1-re nyerünk.

Persze megint vesztettem.

Dermedten borzongtunk a hőségben

Sajnálom, vagy ha úgy tetszik, féltem Mezeyt.

Ez volt az első sor, amit a szovjet–magyar mérkőzést követően leírtam, és ez volt akkori tudósításomnak az első sora.

Azóta sem jut más – pedig sután hangzik –, jobb, jellemzőbb az eszembe. Hetekkel az esetet követően sem tudom másként elrendezni a történteket, nem is akarom másként megfogalmazni az akkori érzéseket.

Sajnálom, vagy ha úgy tetszik, féltem Mezeyt.

Nem tudom megmondani, hogy miért és mitől.

Nyilván nincs minderre rászorulva, vagy ha igen, aligha a kommunikációtól, az újságíróktól várja mindezt, hiszen mindezekről (Mexikóban ez még egyértelműbbé vált) nincs túlzottan jó véleménye.

Pontosabban, nagyon rossz a véleménye.

Még pontosabban, egész egyszerűen utálja azt, amit közvetlen szakmai munkájában nem tud hasznosítani, s ezek közé tartozik a sajtó is. Ez végső soron lehetne magánügy, s csupán azért hozakodom elő vele, mert egy labdarúgó-világbajnokságon nincs „magánzó", egy nemzeti tizenegyet vezető szakember számtalan áttételen keresztül ugyan, de nemzetét képviseli.

Nem egyedül.

Együtt a csapattal, s annak vezetésével, közte az MLSZ főtitkárával és elnökével. Ez utóbbi – kívülről – úgy fűnt, hogy féloldalasan funkcionál. A kapitány vezényelt – ez bizonyos határokon belül természetes –, a kapitány mellett, felett nem volt kontroll (korábban sem), ez már nem természetes.

De ezt egyszer már leírtam.

Ez van. Ettől még lehet Mezey György nagyon jó edző és lehet sikertelen is. A hat gól után, nem berzenkedve az ellen, hogy tévedek, úgy gondoltam, mindkettő helytálló.

Azért a „feltételezés", mert a mexikói világbajnokság előtti évek a sikeresség mellett voksoltak, a 0-6 pedig csak a sikertelenséget igazolja.

Sajnálom és féltem Mezeyt.

Mert egy hétfői nap delelőjén kegyetlenül szíven ütötték.

Nem találtuk akkor a 0-6-nak az okait.

Ez a kisebbik baj.

Mezey sem igen találta, legalábbis ez derült ki a magyar újságírók részére szervezett külön sajtótájékoztatóján.

Ez a nagyobbik baj.

Röpke percek alatt úgy összeesett ez a jobb sorsra érdemes gárda, mint egy nedves zokni.

Június 2-án Irapuatóban a magyar labdarúgósportot történelmének egyik legnagyobb traumája érte.

1966-ot követően, húsz év alatt rendezett világbajnokságokon – kettőn ugyan részt sem vehettünk – a magyar labdarúgó-válogatottak mindössze két győzelmet értek el, 1982-ben Salvador ellen. 1986-ban Kanada ellen!

És ez a sportág a legnépszerűbb Magyarországon.

Szeretném a bántás legcsekélyebb szándéka nélkül hozzátenni, hogy az egyik legsikertelenebb is.

Letaglózó volt a nyitómérkőzésünk.

Nem a 0-6 miatt...

Hanem ahogy megszülethetett.

A vesztes is lehet hős, a vesztésért is lehet könnyeket hullajtani, a vesztest is lehet szeretni, a vesztest is lehet megbecsülni, a vereség is lehet felemelő, tiszteletre méltó. Amilyen tizenhat évvel ezelőtt éppen Mexikóban – hogy stílszerű példát válasszak – az angoloké vagy az NSZK-é volt.

Van ilyen.

A magyaroké nem ilyen volt.

Pillanatképek. Mexikói szurkolók 0-6-os állásnál a 82. percben:

„Magyarok, húzzátok az időt."

Mérkőzés utáni sajtókonferencián Lobanovszkij, a szovjet csapat edzője:

– A mérkőzés a hetedik percben véget ért. Ettől kezdve kipasszoltuk a magyarokat...

Nem sokkal később Lobanovszkij elmegy, Mezey sportszerűen gratulál, a kamerák működnek, az újságírók jegyzetelnek. A két kapitány kezet fog.

Úgy tűnik számunkra, hogy Lobanovszkij zavarban van. Szégyelli magát... A 6–0 miatt.

Ötödik perc. A kispad túloldalt messze van. Segít a látcső. Mezey keresztbe fonja kezét a mellén, hátradől, és egy ideig felfelé néz az égre. Valami visszafordíthatatlanul összetört. A mérkőzés utáni sajtókonferencián Mezey:

– A mérkőzés negyedik percében ez a csapat már nem az én csapatom volt.

Igaza van.

De hát akkor kinek a csapata volt?

Második félidő, huszonharmadik perc. A szovjetek szögletet rúgnak. Jaremcsuk helyet keres Garaba és Nagy között. A többi kilenc szovjet játékos fel sem jön a szögletrúgáshoz. Minek is jönne. Már 4–0 az eredmény...

Az itteni edzőmérkőzések során úgy tűnik, hogy a csapat szerkezetileg érett, kondíciója megfelelő, játékkedve biztató – szóval minden együtt volt. Eszembe jut a kapitány és az újságírók beszélgetése a Hotel la Estenciában. Mezey:

– ... ezt egy új edző két-három hét alatt nehezen tudja megoldani. Nem tudhatnak sokat rólunk.

Nem is akartak. Lobanovszkij:

– Egyszer láttam a magyarokat a brazilok ellen. Mi elsősorban nem az ellenfélből készülünk. A saját játékunkat kell minél jobban játszani.

Azt játszották. Hogy ezen a mérkőzésen mi minden történt, többször láthattuk a televízió jóvoltából. Számomra a legfontosabb:

A világ leggyorsabb jobb oldali csapatjátékára képes gárda ellen a magyar labdarúgó-válogatott balhátvéd nélkül lépett ki!

Nem hittünk a szemünknek.

Másnak sem...

A képlet bonyolult, ámbár egyszerűnek tűnik, Bognárt Kuznyecov, Nagyot Jakovenko, Détárit Alejnyikov „kiveszi" a játékból. A pályán levő magyarok közül ez a három játékos tud indítani. Ha hagyják őket.

Nem hagyják.

Pedig Lobanovszkij nem készült a magyarokból.

Amint labdát szereznek a szovjetek, többnyire a sok ezerszer gyakorolt, sok százszor bemutatott formációt alkalmazzák. A szabadon hagyott Racot keresik labdájukkal, aki saját térfelén néhány tánclépéssel kihúzódik a bal oldalra, és magasan, erősen meglőve a labdát a magyar védelem bal oldalára emel. Hárman értek rá arra, hogy az idegtépően fedezetlenül hagyott folyosókra felfussanak: Jaremcsuk az oldalvonal mentén, középről Bjelanov bal oldalról megkerülve emberét, Zaharov pedig ugyanezt téve, csak éppen jobbról. A szakmai értékelés egyértelmű.

„A négy perc alatt kapott két gól lelkiekben agyonsújtotta a csapatot."

Igaz. De az ezt követő 86 percben a küzdelem legcsekélyebb mozzanatát sem produkálta a magyar csapat. Tucatnyi gól születhetett volna – ha Disztl időnként nem produkál elképesztő védéseket –, hét olyan kihagyott gólhelyzet teremtődött a magyar védelem bal oldalán, amelyből egy is lelki krízist okozhat. Tíz perc elteltével nyilvánvalóvá vált, hogy Garaba nem érhet ki a védelem bal oldaláról érkező rohamokhoz; Péter nem tudott visszajönni a középharmadból, bár nem is igen próbálkozott, mert középpályás, játékszervezésre szólt inkább „mandátuma". Nagy pedig megmagyarázhatatlan formánkívüliséggel képtelen volt az ilyen támadáso-

kat zavarni. Zaharovék jöttek, mint az ördögök, s minden támadásvezetésnél az első akadályt csak a magyar védelmi hadrend utolsó sora jelentette a számukra. Ezt pedig lényegesen szerényebb támadójáték ellen sem képes ez a védelem elviselni.

Szánalmas vergődés volt.

Sohasem láttam még magyar labdarúgócsapatot enynyire kiégve...

Comanjilla 0–6 után

Közvetlenül a szállodánk mellett, modern, földszintes kis épületben van a mexikói két légitársaság közös irodája. A kisasszonyok kedvesek, feketék, nagy szeműek és előzékenyek. Megígértem, hát csinálom, egyszerre hat darab Leon és Mexikó város közötti repülőjegyet szeretnék „okéztatni".

– Honnan jött? – kérdezi egyikük, miközben a komputerbe üti neveinket.

Nem értem a kérdést, hiszen a kezében van a repülőjegyünk. Persze én vagyok a kábult, talán még mindig a 0–6 utóhatásaként, s eltelik néhány pillanat, amíg eszembe jut, hogy mexikói repülőjegyeinket, amelyeket a Malévtól kaptunk, még Budapesten átvállalta a Pan-American légitársaság. Nyilván azért tette, mert az óceánt végül is az ő gépükkel repültük át.

– Bocsánat, azt kérdeztem az előbb, hogy honnan jött – ismételte a kedves hang, s zavaromat látva ő is zavarba jött.

– Magyarországról...

Csillan a szeme, nyilván azért, mert amerikai jegyem ellenére nem vagyok amerikai, s ez errefelé nem hát-

rány. Aztán váratlanul – miközben ujjával a levegőbe írja azt, hogy 6-0 – elkomorodik:

– Szegény.

Ezt nem értettem, mert spanyolul mondta. Kértem, ismételje meg. Megtette, angolul.

Inkább ne tette volna meg.

Ugyanez az érzés sokkolt akkor is, amikor a 0-6 után kollégáimmal együtt riadtan álltunk a sűrű szemöldökű, viharvert ábrázatú mesterlövészek között, bebocsátásra várva a Comanjilla előtt. Ilyenkor nem illik beszélni, hát csendben számolja az ember azokat a gondolatokat, mondatokat, amelyek éppen és váratlanul eszébe jutnak. Ez se okozott túl nagy örömöt, mert csak az az átkozott kilencven perc körül motoszkáltak emlékképeim.

Hogy Péter még nem teljesen egészséges, hogy Róth még nem teljesen egészséges, hogy Nagy Antal érzi még a térdét, hogy Hannich még mindig sérült, hogy Kardost alig akarták elvinni Bennidornba, s végül is úgy vehetett részt az edzőtáborozáson, hogy öt-hat kilót is lefogyott. Így „dobtuk" kétezer méter magasan a mélyvízbe...

Miért jött össze ennyi sérült játékos, miért történt annyi operáció, mit csinált volna Nyilasi 0-2 után? Gyanítom, nem sokkal többet, mint ittlevő társai tették.

Talán vagy nem kellett volna ennyi sérültet elhozni, vagy nem kellett volna ennyi játékost megoperáltatni.

Kétszer rúgtak kapura, és mind a kettő gól lett.

Te jó ég, a szovjet válogatottnál még a kispadon, a cserejátékosok között sem ült a gólkirály Protaszov, a világsztár Blohin, a középhátvédkirály, a nemegyszer az év játékosának választott Csivadze. És mégis. Jöttek, mint az ördögök...

Amire három éven keresztül készült ez a magyar labdarúgó-válogatott, az nem kellett. Képtelen volt a

Mezey-gárda kontrából támadni. Érthető, hiszen 0-3-at követően a szovjetek lazán visszavonultak, és várták, hogy jöjjenek a magyarok. Közben iidatlan módon letámadtak bennünket. Gyorsabbak voltak, erőszakosabbak voltak, már a felezővonal környékén elszedték a gyámoltalan, labdától és embertől egyaránt menekülő Détáriektól a labdát, és két húzással a magyar védelem legutolsó sorát kényszerítették védekezésre. Ez már több volt, mint kiütés...

A játékosok csak tanácstalanok, Mezey csak szomorú. Ebben a „csak"-ban, azt hiszem, nemcsak az utolsó három év munkája sűrűsödött össze. Kimérten, határozottan fogalmazva mondja:

– Egy világbajnokságon négy perc alatt két gólt kapni felér egy megrendítő kiütéssel. Ezt követően már képtelen volt talpra állni a csapat. Azt mondtam a nemzetközi sajtótájékoztatón a mérkőzés után, hogy ez a csapat akkor már nem az én csapatom volt. Tehettem volna bármit, cserélhettem volna akárhogyan, nem sok változás történt volna. A csapat lelkileg teljesen összeomlott.

– Nem volt a magyar szakvezetés túlzottan magabiztos a szovjetek felkészülését, formáját megítélő értékelése után?

– Nem. Mindig tiszteltem a szovjet futballt. Itt Mexikóban is többször nyilatkoztam, hogy legalább harminc klasszis játékosuk szerepel a bajnokságukban. Csodálatosan játszottak, ilyen teljesítmény egy válogatott életében csak egyszer vagy legalábbis nagyon ritkán fordul elő. Ez ellenkező előjellel is érvényes. Az a mi tragédiánk, hogy ez utóbbi, az összeomlás, ezen a világbajnokságon történt.

– Vállalkoznál szakmai értékelésre, esetleg egy-egy játékos egyéni értékelésére?

– Nem. Talán szakszerűtlen, de az eredmény ilyetén alakulása nem teszi indokolttá, hogy egy-egy játékost külön jellemezzek. Ezt a kiütést egy csapat szenvedte el. Edzői munkásságom során még sohasem kerültem ilyen helyzetbe, még sohasem éreztem ennyire tehetetlennek magam a kispadon.

– Mégis mivel magyarázhatod, hogyan lehetséges percek alatt így összeomlani?

– Nem tudjuk, Nem értjük. Felfoghatatlan. Nem tudunk mit mondani.

A kérdések csak nem akarnak összeállni, szakvezetők és vendégeik, az újságírók még mindig egyformán dermedtek. Kicsivel később Mezey folytatja.

– Ezek a játékosok lélekben amatőrök, mert otthon jó, ha félévente egyszer nyilatkoznak, a közvélemény elé alig kerülnek. Itt van például Détári. Eddig mindössze hat komoly mérkőzést játszott életében. Azért ennyit, mert a bajnoki mérkőzéseket és a kupatalálkozókat más mércével mérem. Ez a hat találkozó világbajnoki selejtező mérkőzés volt. Mindegyikre külön-külön felkészültünk, mindegyiknek volt visszavágója. Egy világbajnokságon nincs visszavágó. Itt Mexikóban szünet nélkül reflektorfényben álltak a játékosok. És ezt sem bírják elviselni.

– Mit lehetne azért tenni, hogy ezek a játékosok ne legyenek amatőrök?

– Semmit. Egész környezetük otthon amatőr...

– Ezt miként érted?

– Most kezdjem el magyarázni...

Nem kértem, nem kértük rá. Nem először hallottam ezeket az érveket. Bizonyos fenntartásokkal, s egy részére még lehet is magyarázatot találni. De ez most – nem igaz.

A szovjetek ugyanilyen amatőr körülmények közepette készültek erre a világbajnokságra. A félreértések elkerülése végett ez az amatőr jelző is ostoba megfogalmazás, hiszen manapság a világ legfejlettebb és legfejletlenebb országában sem amatőr az a sportoló, aki nemzetét világversenyeken képviseli. Gondolom, Mezey is arra célzott az amatőr jelzővel, hogy a legjobbak bérezése, díjazása és a tőlük elvárható követelményrendszer teljesítése nem jelent azonos feltételeket mondjuk egy angol vagy francia labdarúgóval szemben.

De hát Irapuatóban nem amatőrök és nem profik találkoztak egymással.

Csak profik. Akiket azért fizetnek, mert fociznak. Irapuatóban csak egy csapat focizott. És az nem a magyar volt...

Négy perc alatt két gól, pszichikai összeomlás, rosszkor jött tizenegyes, túlságosan gyors szovjet játékosok, sok sérült magyar játékos... Jól hangzik, egy darabig még tudnám folytatni. Értelmetlen. A magyar labdarúgó-válogatott, ugyanaz, amelyik Mexikóba kiutazott, alig másfél év alatt fél Európát tönkreverte. Ugyanazok az „amatőrök".

Jó értelemben vett profi küzdeni akarással, profi díjazással, profi felkészüléssel és hihetetlen magabiztossággal.

Valami csúnyán eltört, s ennek a törésnek, meglehet, tévedek, nem sok köze van a magyar labdarúgósport úgymond „amatőr" körülményeihez. Mert ennek a megalázó vereségnek többek között oka volt:

Egy hosszú, minden létező kedvezményt biztosító, nyugodt és támogató légkörrel kísért felkészülés utolsó szakaszának megmagyarázhatatlan elrontása.

Egy teljesen szervezetlen bal oldali védelmet eredményező taktikai hadrend kialakítása.

Fizikailag és lelkileg ernyedten pályára lépő játékosok.

És az elmúlt két, két és fél évet teljesen megmásító, a győzelemért vagy csak a tisztes helytállásért küzdeni képtelen labdarúgók csatasorba állítása.

A mérkőzést magaslati körülmények között játszották. Árnyékban 28 fok volt. A küzdőtérre sütött a nap. A levegő gyorsan fogyott.

Az ég szerelmére, csak nehogy idővel kitaláljuk, hogy mindez csak a magyar játékosokat érintette.

Mert bármilyen furcsán is hangzik, a szovjet játékosokra is ugyanaz a nap sütött.

Ez a két csapat más futballt játszott

Ha megköveznek is érte, elkerülhetetlen, hogy a 0-6 után újra mély lélegzethez ne jussak... Egy pillanatra feledjük a magyar gárda szereplését, s kézenfekvő, hogy e leoni és irapuatói csoport két legjobbjának sláger összecsapását idézzem fel. Úgy, ahogy a francia–szovjet mérkőzést láttam az utolsó sípszót követően egy-másfél órával.

Akkurátus egy ember ez a Lobanovszkij. Mielőtt gárdája tartós eurófiába esett volna a magyarok elleni 6-0-t követően, engedélyezett játékosainak néhány óra pihenést, aztán edzést tartott. Az edzés a 6-0 után két-három órával volt.

Kettő egymás után.

Nem valószínű, hogy Daszajevéket nagyon meglephette a hír, hiszen már korábban is akadtak a kapitány-

nak merész húzásai. Például a magyarok elleni mérkőzés előtt az egész csapatot felutaztatta az ünnepélyes megnyitóra, valamint a nyitómérkőzésre. Az összes kinnlevő vagy csak erre bóklászó szakember szerint ez nemcsak feleslegesen kidobott hat-nyolc óra volt, hanem ráadásul a felkészülést is felboríthatta volna. Olyannyira nem borította fel, bizonyság rá a 6-0! Meg aztán a gesztust kísérő visszhang sem akármilyen motiváció...

Nekik ez is fontos volt, nekünk ez sem...

Szóval a hatgólos „sétakocsikázás" után jött az a két edzés. Talán azért, mert a magyarok elleni fesztivál egy edzésnél is csekélyebb mértékben viselte meg a szovjet játékosokat. A pályaedzést víziedzés követte, amelynek indoka: visszaálljon a fiúk normális oxigénadóssága.

Visszaállt. Gyorsan, már a franciák elleni mérkőzésre...

Ettől a rangadótól világbajnoki döntőt vártak a szakemberek, s jóllehet nem lett az, azért igencsak kemény összecsapás volt.

Kemény és rakkolós.

A 76 kilós Maxime Bossis hetvenhármat nyomott a mérkőzés után. Pedig nem tartozott a legtöbbet caplató francia játékosok közé. Igaz viszont, hogy egyik legjobb teljesítményt nyújtotta gárdájában.

Lobanovszkij semmi újat nem talált ki. Akkurátus ember, mint említettem, ragaszkodik ahhoz, amit tudnak. Vagyis a saját játékstílusukhoz. Nem is titkolja:

– Taktikát nehezebb változtatni, mint csapatot.

Üde gondolat. És hasznos is.

Jóllehet az első játékrészben nem minden a szovjet edző elképzelése szerint alakult. Játékosai a magyarok elleni mérkőzést követően meglepődtek, hogy az ellenfélnek ezúttal van balhátvédje, szoros emberfogást ját-

szik, és elzárja a hosszú indítások lehetőségét. Ezért nem a labda futott, mint a magyarok ellen, ráadásul az apró kis oldaladogatások, a kényszerű labdacipelések fortélyait nagy hamarjában felismerték a franciák, s letámadásaikkal kellemetlen perceket szereztek. Rac mondja:

– A magyarok ellen húsz méter széles folyosóra kellett beívelni a labdákat, a franciák alig kétméteres réseket hagytak. Harminc-negyven méterről kellett betalálnunk, úgyhogy indítás közben mindig lógott egy francia a nyakunkon.

Kellemetlen ügy – a magyarok ellen senki sem lógott rajtuk, rúgtak is egy fél tucatot, a franciák ellen mindig rájuk akaszkodott valaki és... 1-1 lett a vége.

A franciák számára ez a mérkőzés „választóvíz" volt, hiszen esetleges győzelmükkel esélyük maradt volna a csoportelsőségre, döntetlen esetén viszont alighanem mindenről le kellett volna mondaniuk, mivelhogy a szovjetek gólaránya a Mezey-gárda jóvoltából imponáló, majdhogynem behozhatatlan volt. A szovjet együttes már könnyedébben vehette ezt az akadályt, lévén hogy a kanadaiak ellen még simán összegyűjthette az összegyűjtenivalókat, de – nem tette. Lobanovszkij:

– Bár sikeres teljesítménynek tartom ezt az eredményt, mégsem igaz az az állítás, hogy mi a döntetlenre játszottunk. Úgy küldtem a játékosokat a pályára, hogy győzni kell! Ezért cseréltem le 1-1 után Blohint és Ragyionovot.

Tagadhatatlan, Blohin bement a pályára, és szétkürtölte társainak Lobanovszkij jókívánságait. Rac szerint:

– Bejöttek Blohinék és azt mondták, hogy Lobanovszkij teljes rohamot parancsolt. Mit tehettünk mást, mentünk előre, mint hajtók előtt a vadak, persze azért állandóan hátra-hátranéztünk. Ezt kellett tennünk, pedig

amikor megszereztük a vezetést, azt hittük, eldőlt a csata. A franciák már hangosan vették a levegőt, nem gondoltunk arra, hogy képesek lesznek felállni.

Felálltak!

Mint minden együttes ezen a világbajnokságon, a belgáktól kezdve a bolgárokon, a dél-koreaiakon keresztül Rummeniggéékig mindenki.

Kivéve – a magyarokat.

Egyenlítő góljuk mesterien kitervezett koreográfia szerint történt. Igaz, kellett hozzá Jakovenko némi kihagyása, aki néhány másodpercig üresen hagyta az egyébként nem túl eredményesen téblábaló Platinit, s ettől kezdve minden úgy történt, ahogy az edzéseken begyakorolták. Platini két tangólépéssel kiléptette a harmadik ütemben érkező Giresse-t, aki az elé tolt labdát ráívelte Fernandezre és – a sorrendben negyedik francia középpályás csillag nem hibázott.

– A szovjetek gólja után lépést kellett váltanunk – mondta a Paris Saint-Germain 27 éves, mellesleg Spanyolországban született játékosa. – Rohantam előre, hátra és egyszer csak Daszajev előtt állva előttem volt a labda. Szétnéztem, tudtam, hogy ilyen esélyt még egyszer nem kaphatok ezen a mérkőzésen, és ezért talán még a lelkemmel is toltam a labdát a háló felé.

Mellesleg a szovjet gólt sem a vakvéletlen „hozta össze". Rac mondja:

– Percek alatt kiderült, hogy „bezártak" előttünk a franciák, rákészültek arra, hogy négy középpályásuk és a kilépő középhátvédük révén minden távoli lövéskísérletet már a helyzetteremtés előtt megöljenek. Amikor az ötvenharmadik perc táján egy kényszerítőzés után észrevettem, hogy kinyílt előttem a folyosó, ideges lettem, mert vártam, hogy visszajöjjön elém a labda. Tudtam,

hogy visszajön, hiszen az edzéseken ezerszer begyakoroltuk, csak az nem volt mindegy, hogy mikor. Aztán elém került, és rettenetesen meglőttem...

A félreértések elkerülése végett, a gól előtt kinyílt folyosó sem volt a szerencse gyereke. Ugyanis Bjelanov Giresse-t, Aljenyikov pedig Tiganát „kivitte" a szélre, Bossis pedig nem ért vissza Rachoz.

Ez egy ilyen játék. Két-három ember labda nélküli mozgása egészen elképesztő helyzetekbe hozhatja még ezt a viharvert, rendkívül dörzsölt francia védelmet is.

A magyarok csoportjának két legjobb együttese remek csatározásban osztozott a pontokban. A két mágus, Michel és Lobanovszkij, amennyire csak lehetett, kizárta a véletlenek által okozható meglepetéseket. Michel például a szoros emberfogást megtervezve arra is felkészítette gárdáját, hogy ha a Bjelanovot fogó Bossis, emberét követve, kikeveredik a középső folyosóból, helyette Fernandez vagy Giresse mikor és milyen szituációkban biztosítson. A sportszerű egyensúly végett a lobanovszkiji stratégiából is egyet választva: mesteri volt Platini „hidegre tétele". Eleinte Aljenyikov „gyilkolta", de miután Platini a pálya mélységében kevesebbet mozgott, átvette őrzését előbb Kuznyecov, majd amikor a francia világsztár rájött, hogy a partvonal felé futva több esélye lehet a „szerencsére", a szovjet hadrend gyorsan váltott, s többnyire Jakovenko őrizte.

Platininek mellesleg a nem túlzottan látványos ügyködése közben is volt két világklasszis pillanata: az elsőben szabadrúgásból „kilőtte" a kapufát, a másodikban elindítója volt a Fernandez-gólt hozó akciónak.

A két mágus a lelkizést is mellőzte. Amint Papin 1-1 után, öt méterről Daszajevbe lőtte a labdát, Michel azonnal beküldte helyére Bellonét. Amint a franciák egyen-

lítettek, Lobanovszkij harcba küldte Blohint és Ragyonovot.

Nem volt szép mérkőzés, de nagy csata volt. Elképesztő sárgalap-özönnel... A brazil Romualodo Arppi Filho, talán attól tartva, hogy „elszalad a szekér", alig huszonöt perc alatt négyszer nyúlt a zsebébe. Rac hátulról összeakasztotta Giresse lábát, Bjelanov egy szabadrúgásnál kilépett a sorfalból, Fernandez gáncsolta Aljenyikovot, Amoros, miután már nem érhetett vissza saját kapujához, kézzel állította meg a labdát... Lap és újra lap. Szinte mindenért, de mindig időben!

Pedánsan szervezett taktikai csata volt.

Sajnos nem mi voltunk a résztvevői...

Nincsenek könnyű percek

Tisztul a tájkép – Kanada ellen.

Nyer a magyar csapat, de már nyilvánvalóvá vált, hogy a lelki sokk mellett felkészítési és időzítési gondok is nehezítik Mezey munkáját.

Pedig parádésan kezdődött: Détári végre körülnéz az irapuatói stadionban (a szovjetek elleni 90 perc során nemigen tette), ötven méterről dobja támadásba Kiprichet, akinek erős, lövésszerű beadása lepattan, Esterházy remekül fordul, és már a második percben vezet a magyar csapat.

Malomkő hullik le szívünkről. Most majd nyilván menetrendszerűen jön a „kanadai sokk", mivelhogy magyar sokk is volt a szovjetek ellen kapott gyors gólt követően.

De a kanadai sokk – nem jön. Ez a fogalom ezen a világbajnokságon ismeretlen. Ütnek, rúgnak, harapnak a

csapatok, Marokkótól Dél-Koreán át Irakig. Nincs vert helyzet, nincs szituáció, amelyből bármelyik ittlévő gárda ne próbálna felállni.

Kivéve a magyart.

A kanadai sokk helyett jött Kardos két égbekiáltó hibája, s csak azután nyugszik meg némelyest, amikor talán túl gyorsan, már a huszonkilencedik percben (!) cserével bejön Róth, s végül akkortól láthatjuk a „régi" Kardosra emlékeztető rakkolósabb teljesítményt, amikor Mezey végre leküldi a pályáról a huzamosan rendkívül indiszponáltan tevékenykedő Nagy Antalt.

Nincs kanadai sokk, igaz, kanadai mezőnyfölény sincs, de a látvány közel sem megnyugtató, a magyar csapat kissé szervezettebb csapatjátékot mutat, mint a szovjetek ellen (igaz... más az ellenfél), de korántsem lélekemelőt vagy olyat, ami a közeli talpraállást sejteti.

Görcsbe rándulva nem tudnak (nem mernek?) futni, elzárkóznak minden kezdeményezés elől, fújtatnak, mint egy múlt századbeli gőzmozdony hegymenetnek, a legközelebb állóhoz tuszkolják a labdát, mintha csak égetné őket a birtoklása.

Nincs kanadai fölény, de minden lepattanó labdát ők szereznek meg, mindig akad szabad emberük, de hogy mindezt könnyedén kihasználják, arra még képtelenek.

Kétségtelen, hogy egy világbajnokságon nincs könnyű mérkőzés. A kanadai sem ígérkezett annak, és nem is lett az. Ezzel együtt az egy évvel ezelőtti válogatott ezt a kanadai gárdát a bolondulásig zavarta volna.

Most, ezen a mérkőzésen erről szó sem lehetett. A mérkőzés utáni nemzetközi sajtótájékoztatón, arra a kérdésre, hogy a magyar csapat a gyors gólt követően miért nem támadott agresszívebben, Mezey kijelenti:

„Nem lebecsülve az ellenfelünket, ezen a mérkőzésen elsősorban önmagunkat kellett legyőzni."

Nem bántásként, hanem a tények valós ismertetése miatt, úgy érzem, ennél a nemzetközi sajtótájékoztatónál időznöm kell egy kicsit. Időzni, mert a magyar labdarúgó-válogatott kontra nemzetközi sajtó utórezgései ekkor csapódtak le a legkézzelfoghatóbban. Azt hiszem, érthetően, hiszen ezen a sajtótájékoztatón Mezey győztes csapat kapitányaként ülhetett a kamerák és mikrofonok elé, s így a jelen lévő külföldi újságírók egynémelyike elérkezettnek látta az időt arra, hogy „kellemetlenkedjen". 0-6 után, minden bizonnyal méltányosságból, nem tették. Most viszont nem tudták kihagyni...

Pedig jól kezdődött. Végre mosolyogni láttam Mezeyt, amikor bejött az interjúszobába, és még jobban mosolygott, amikor az interjúkat vezető helyi sajtófőnök angolul bemutatta:

– Köszöntöm a magyar nemzeti labdarúgó-válogatott kapitányát, „Csörcsil" Mezseit...

A kapitány nevet, odafordul, és angolul javít:

– Nem „Csörcsil". Olyan is volt, de nem szövetségi kapitány volt. Én György vagyok.

Az első sorokban nevetnek, a sajtófőnök javít. Mezey kérdés nélkül kezdi:

– Aki ez után a mérkőzés után irigyli a fizetésemet és az állásomat, az nem normális ember. Legalább harminc évet öregedtem. Gondolom, látszik rajtam.

– Mezey úr, miért nem támadtak erőteljesebben?

– Ma csak ennyire voltunk képesek. Ez elég volt ahhoz, hogy győzzünk.

– De Mezey úr, miért húzódtak vissza saját kapujuk előterébe játékosai a gyorsan megszerzett első gólt követően?

– Úgy látszik, hogy jól csináltuk, mert nyertünk.

– Mégis, Mezey úr, a gyorsan kapott gól után a kanadaiak kerültek mezőnyfölénybe. Miért?

– Én ezt a mai edzői felkészültségemmel nem tudom megmagyarázni.

– A mai mérkőzésen nyújtott teljesítmény alapján, ön szerint csapata megérdemli, hogy a legjobb tizenhat közé jusson?

– Azt hiszem, uram, ön nem látta a világbajnokság eddigi mérkőzéseit. Itt nincsenek rossz és gyenge csapatok, itt a kis győzelem ugyanolyan értékes, mint a többi.

– De Mezey úr, 2-0 után sem volt csapata teljesítménye és játéka meggyőző...

– Uram, az ön mostani és korábbi kérdéseiből kitűnik, hogy ön elhivatottságot érez az edzői szakma iránt. Azt javaslom, változtasson szakmát.

Király Ferenc, a magyar válogatott sajtófőnöke ezt a választ is átfogalmazva fordítja le. Azt hiszem, jól tette, talán kellemetlen nemtetszés-nyilvánítástól óvta meg a jelenlévőket. Az újabb kérdés, már ezt követően, hogy Mezey György még ingerültebb lett, mert újabb provokáló kérdést kapott egy másik amerikai „hírközlő cég" ezúttal magyar résztvevőjétől, így hangzott:

– Nem gondoltak arra, hogy gólarányt javítsanak?

– Nem. Nem akartunk gólarányt javítani. Ez egy világbajnokság, ahol minden eredményért keményen kell megküzdeni. Búcsúzóul köszönöm az érdeklődést. Azt hittem, a kanadai mérkőzésnél nem lesz nehezebb mecscsem, de az önökkel való találkozás az volt. Viszontlátásra!

A kanadai kapitány a két vereség ellenére népszerűbb, mint bárki a magyar csapatból. Sweeney kiállítását sajátosan magyarázta. „Nem tudok rá haragudni. A terem-

focihoz szokott, s így nem tudta, hogy a sárga lap után már a kiállítás következik."

Jól hangzik, de alighanem csak a poén kedvéért mondta. Mert ennyire azért egyetlen kanadai sem kezdő...

Bizonyság erre (no meg arra, hogy a magyar labdarúgó-válogatott csak kínkeservesen, és még mindig kábultan állt fel a 0-6-os mérkőzés után) Szendrei és csapatának az „esete". Az első negyvenöt percben az újpesti kapus, noha próbálkozott vele, egyetlenegy alkalommal sem tudta kézből kirúgni a labdát. Nem volt kinek, társai hátat fordítottak a magyar kapunak, nehogy véletlenül feléjük repüljön a labda. Azaz egyszer, pontosan a negyvenötödik percben, mégiscsak megpróbálta a magyar kapus, hogy egy kidobott labdájával „eltaláljon" egy magyar játékost. Ez sem sikerült!

Keservesen, idegtépően teltek a percek. S a magyar gárda eddigi világbajnoki szereplésének csak a kanadaiak elleni második gól után akadtak nyugodtabb pillanatai. Az egyetlen Sallain kívül, aki mindkét mérkőzésen, ha nem is játszott jól, de legalább volt ereje, akarata felvenni a küzdelmet, már Garaba és Varga játékában is fel lehetett fedezni némi önbizalmat.

Mellesleg, nem tudom, miért, talán az utóbbi mondatról most jut eszembe, hogy a 0-6 után osztályozták a mexikói sportlapok a magyar és szovjet játékosok teljesítményét. Sallai egyest kapott. Az összes többi magyar játékos nullát.

A kanadaiak elleni mérkőzést követően nem osztályoztak.

Comanjilla 2-0 után

A játékosok ugyanolyan riadtan ülnek velünk szemközt, mint a szovjetek utáni 0-6-ot követően. Pedig nyertünk.

Mégis, vert csapatnak tűnik a gárda. Nagy Antal masszírozza a combját, Kiprich lábán hatalmas kötés, Détárién szintúgy.

Kérdés Nagy Antalhoz:

– Megsérültél?

– Ha arra gondolnak, hogy lecseréltek, akkor az taktikai csere volt. Szerintem ha a féket kiengedik, akkor jobban játszik a csapat...

Nevetnek a játékosok, nevetnek az újságírók. Végre egy jól elhelyezett csattanó, egy frappáns válasz. De a hangulat nehezen oldódik. Kiprich:

– A vádlimba kaptam egy rúgást...

Mezey hozzáteszi, hogy sajnos komolynak tűnik. És Détári?

– Én a lábfejemre kaptam egy rúgást...

– Magyarázzátok meg, miért fordult elő, hogy az első félidőben Szendrei egyetlen alkalommal sem tudta kézből kidobni a labdát valamelyik magyar játékoshoz. Pedig így nyilván könnyebben lehetett volna támadásokat indítani.

Csend. Senki sem érzi, hogy neki szólt a kérdés. Mindenki lefelé néz...

Mezey villámgyorsan menti a helyzetet:

– Én adtam taktikai utasításként, hogy a kapus messzire rúgja ki a labdát, és az ott megszerzett labdával kell, már közelebb a kapuhoz, gyors támadásokat vezetni.

A kapitány most is korrekt. Mindent, ami csak a játékból adódhatott, vállal. Más kérdés, hogy kételkedem a

történtek ilyetén alakulásában. Szendrei mindvégig kidobással próbálkozott, s csak miután látta, hogy reménytelen olyan magyar játékost találnia, aki adott pillanatban nem fordít villámgyorsan hátat neki, hát kirúgta a labdát.

– Nagyon jókor jött ez a győzelem. Gratulálni szeretnék. Mégis, úgy láttuk, hogy még most is, a győzelem ellenére, keveset mozogtak a játékosaink a pályán, mintha tartottak volna a gyors elfáradástól.

– Ezt csak átélni lehet. A 0-6 utáni sokk sokáig tartott. Mondtam már, a csapatnak elsősorban önmagát kellett legyőznie. Csak a második gól után nyugodtak meg a játékosok. Akkor érezték először, hogy most már nyugodtabban, bátrabban cselezhetnek, dobhatják tovább a labdát. De ünneplésről azért szó sincs, azt későbbre hagyjuk. Legalábbis ezt szeretnénk majd tenni.

Mindezt Mezey mondja, majd miután elköszönünk a játékosoktól, a kapitány már csak az újságíróknak folytatja:

– Elégedett vagyok. Olyan állapotban voltak a srácok, hogy még remény sem látszott arra, hogy magukhoz térjenek. És sikerült felállniuk egy akkora kiütés után. Olyan volt annak az első mérkőzésnek a hatása, mint amikor az ember hazamegy, és a hűséges hitvest valakivel az ágyban találja.

– Feltűnően ideges voltál a sajtótájékoztatón. Miért?

– Meghökkentően agresszív és pimasz kérdéseket kaptam. Szerettem volna, ha ti közbeszóltok és kérdeztek, mert ezzel a figyelem másfelé terelődött volna. Sajnálom, hogy nem kérdeztetek. Most, hogy közeleg a világbajnokság vége, úgy érzem, hogy nem tudtak, nem tudtatok engem megérteni. Higgyétek el, a 0-6 után számtalan olyan táviratot kaptunk, amelyek sikert kívántak

és biztattak bennünket a 0-6 ellenére is. Ez tény, és ez független attól, hogy mit ír a sajtó... Az ember olyan mérkőzések után, mint ez a kanadai is volt, szinte roncsként jön le a pályáról vagy a pálya széléről. Ezért is, és az előbbiek miatt is mondom, hogy az energiámat nem akarom semmi olyanra felhasználni, ami a közvetlen szakmai munkámat nem segíti. Egyébként itt Mexikóban több tájékoztatót tartottam, mint az elmúlt három év alatt összesen...

Gondolom, úgy sportszerű, hogy ezt a beszélgetést leírtam. Itt, Comanjillában, ha tartózkodóan is, de mi is véleményt formáltunk mindenről. Most is van véleményem. Engedelemmel, megtartom.

Talán azért, mert azon kívül, hogy – mint már korábban írtam –, sajnálom és féltem Mezeyt, a nem várt nagy sikertelenség ellenére is tisztelem. A jobbára „nekünk", s nem a széles nyilvánosságnak szánt mondatait is azért írtam le.

És ezért hagyom válasz nélkül...

Nem nekünk kukorékoltak a gall kakasok

Tudtam, hogy a 0-6 után nem lehet „felállni".
Tudtam, hogy ekkora ütést nem lehet kiheverni.
Tudtam, hogy feleslegesen várjuk a csodát, mégis vártuk...

Nem jött össze. Nem jöhetett össze. Ennek a darabokra hullott együttesnek semmi sem jöhetett össze. A kanadaiak elleni kínkeserves győzelem nem feledtette a játékosokkal a nyitómérkőzés traumáját.

Azt mondta Mezey György, hogy a franciák első gólja után támadnunk kellett, és ezért kinyílt a védelmünk.

Azt is hozzátette, hogy ha a „kapufa bemegy", ha megítélik azt a bizonyos tizenegyest, akkor a kapunk elé tömörülve jöhettek volna a franciák...

Hát ezek jöttek is volna, jóllehet ellenünk csak mérsékelten csipkedték magukat.

A mérkőzés legválságosabb pillanata mellesleg a kezdést jelző sípszó előtt történt: a rendőrök okulva a francia–szovjet mérkőzés kedves közjátékán, megelőzték az újabb tréfát, és a gall szurkolók által pályára juttatott kakast azonnal letartóztatták. Nosza, lett is belőle harsány tüntetés a lelátón... Szegény kakast másfél órás előzetes letartóztatásba helyezték, de aztán – a közönség nagy-nagy ovációjára – a mérkőzést követően beengedték a pályára némi csipegetésre...

A mérkőzés alatt megközelítően annyi esélye volt a magyar csapatnak a siker (győzelem vagy döntetlen) elérésére, mint az említett kackiás kakasnak a kiszabadulásra.

Nem voltunk egy súlycsoportban ezzel a hibára türelmesen várakozó, kényelmesen játszó francia csapattal. Kivéve a mérkőzés első húsz percét. Rakkolt a csapat a pályán, labda nélkül is mozogtak a játékosok, s erre Mexikóban még nem volt példa a két korábbi találkozón. Aztán a szokásos hibák:

Varga rossz helyezkedését észrevéve Platini tudatosan „kiszórt" egy labdát Ayache-nak, akinek beadására Stopyra keményen, megfoghatatlanul „felrepült". 1-0.

Dajka, bár huzamos ideig jól küzdött, elfáradt, nem tudta beérni a labdát negyven méteren keresztül vezető Tiganát, aki a létező legegyszerűbb, legkiismerhetőbb „kényszerítőzés" után visszakapta a labdát. 2-0.

A kegyelemdöfés: Bats kapus kirúgását két érintéssel vágták Disztl hálójába. Platini „lelopta" a labdát az ég-

ből, meghökkentő eleganciával bal oldalról, futtában, jobb külsővel Rocheteau lábára rúgta. 3-0.

A látvány gyönyörű, az érzés borzalmas...

Három mérkőzés, 2-9-es gólarány.

Álmomban se jöjjön elő többször.

Villanások a csőd után. Mérkőzés utáni nemzetközi sajtótájékoztató a stadionban.

– Mezey úr, hogyan értékeli csapata szereplését? Tudásuk hány százalékát nyújtották?

– Korai még, hogy összegezzem a tapasztalatokat. Amint megteszem, nagyon szívesen válaszolok az önök kérdéseire.

– Ön most nagyon csalódott ember?

– Nem. Sajnos a mexikói körülmények az európaiak számára kedvezőtlenek, nem biztosítják azt a lehetőséget, hogy tudásuk legjobbját nyújtsák.

Meglehet.

Csakhogy a magyar labdarúgó-válogatott európai csapatoktól szenvedte el megrázó arányú és látványos vereségeit. Nem beszélve a többi európai gárda mérkőzéseiről.

Comanjilla 0-3 után

Mezey György határozott.

– Kérem, most kérdezzenek az újságírók, mert ez az utolsó alkalom, hogy szövetségi kapitányként válaszolhatok. Holnaptól ugyanis magánemberként kívánok itt tartózkodni. Szerepléssel, játékkal kapcsolatos következtetéseket én most megfogalmazni nem tudok, nem is nagyon szándékozom.

– A szovjetek elleni mérkőzésen több játékos is akadálytalanul vezethette a labdát a magyar kapu felé. A kanadaiak között is akadtak ketten, akik nem sok ellenállásba ütköztek. Ugyanez a franciák ellen még szembetűnőbb volt, nemegyszer három szabadon hagyott francia játékos vezethette rá a labdát a magyar kapusra. Miért?

– Nagyon nehéz válaszolni. Ha ilyen szempontból nézzük, akkor azért, mert elszúrtuk az összeállítást.

– Ez biztos?

– Ez a kérdés ezt sugalmazza! A szovjetek elleni mérkőzést nem tudom elemezni, ahhoz nekem sajnos semmi közöm. Négy perc alatt minden elveszett. A kanadaiakról tett megállapítással nem értek egyet. A mai, franciák elleni mérkőzésen nekünk kellett rohanni, hogy kiegyenlítsünk, ezért kinyíltunk. Ez nem Európa-bajnoki selejtező, itt nincs visszavágó. A 0-1 annyi, mintha 0-6 lenne.

Ami a két pontot illeti – igen.

Egyébként – tényeiben valótlan...

A magyar labdarúgó-válogatott kisebb arányú vereséggel továbbjuthatott volna!

Nem a vereségek voltak ordítóan bántóak, hanem ahogy megszülettek.

– Magánemberként maradsz Mexikóban. Ez mit jelent?

– A világbajnokságig vállaltam a szövetségi kapitányi megbízatást. Már korábban bejelentettem, hogy befejezem a válogatottal kapcsolatos munkámat. Holnaptól kezdve úgy nézem a mérkőzéseket, mint az MLSZ kiküldöttje, természetesen elkészítem és leadom a jelentéseimet. De nem vagyok hajlandó szövetségi kapitányként rendelkezésre állni.

– Levezető edzések nem lesznek?

– Miért kellene?

– Ha egy csapat felkészítése csúcsponton van, nem lehet hirtelen abbahagyni...

– Fogunk tartani.

– Fiatal ember vagy, hogyan tovább?

– Aki a magyar labdarúgásban dolgozik, annak előbbutóbb annyira elege lesz az egészből, hogy néhány év múlva azt mondja, elég. Én most el sem tudom képzelni, hogy valaha is a magyar labdarúgásban dolgozzak.

– Mint a labdajátékok ismerője, ismét a Testnevelési Főiskolán látsz munkához?

– Fogalmam sincs, mit fogok csinálni.

Egy keserű ember keserű szavai.

Egymásra mutogatva?

Aligha akad a magyar sport történetében olyan csapat – legyen szó bármilyen sportágról is –, amelyik világversenyét megelőző egy-másfél esztendőben oly elenyésző bírálatot kapott volna, mint ez a gárda. Igaz, rá is szolgált az ellenkezőjére, szaladt a szekér, a selejtező sorozatban mindvégig jól szerepelt, egyes találkozókon – Hollandiában, de kiváltképp Ausztriában – pedig nemzetközi tekintélyt szerző bravúrral. Még az utolsó, a továbbjutás és a csoportelsőség tekintetében érdektelen mérkőzésen elszenvedett vereség – a Népstadionban a hollandok ellen – sem borzolta huzamosan a kedélyeket. Ezt a csapatot nagyon megszerettük, következésképpen tapintatosan behúztuk a nyakunkat, amikor a vezetés részéről mind agresszívabb elzárkózás kísérte esetleges kíváncsiskodásunkat.

Ez utóbbit, ha nem is igen értettük, de elfogadtuk.

Csend és nyugalom vette körül a játékosokat Benidormban és Dél-Ausztriában is. Hullámokat csak az kavart, hogy még el sem kezdődött a bajnokság, amikor a játékvezetőkről a vezetők egyike-másika élesen megfogalmazta, hogy tönkretehetik a felkészülést. Hogy mivel, mindmáig nem derült ki, már csak azért sem, mert tönkre sem tehették volna.

A csapat fizikailag, taktikai érettségben és anyagiakban számottevően gyarapodott, miközben a tartós dicséretekben sem volt hiány.

Mexikóra már a jutalmazás összege is jelentősen módosult.

A franciák elleni találkozót követő comanjillai sajtótájékoztatón – ahol mellesleg egyetlen vezető sem volt hajlandó elemzőbb véleményt megfogalmazni – azt mondta Mezey György, hogy a felkészülés utolsó szakaszában kétségbeejtő állapotban kapta meg a játékosokat, és jószerivel már csak a becsület miatt hajtottak ezért a világbajnokságért.

Rögtön hozzátette ugyan, hogy most ezt még nem hivatalosan mondja, és amiért felelős, azt vállalja.

Sem az előbbire, sem az utóbbira nincs még hivatalos magyarázat.

Nem lesz majd egyszerű megfogalmazni. Mert:

Ez a gárda a világbajnokság legelőnytelenebbül menedzselt csapata volt Mexikóban! Igencsak tekintélyt tisztelő hírnevét és kedves fogadtatását napok alatt sikerült a visszájára fordítani.

Ennek a gárdának a vezetésében senki sem akadt, aki Mezey György mellett vagy felett kontrollt jelenthetett volna. Noha nem valószínű, hogy a bizonyításnak ebben a szakaszában erre elengedhetetlenül szükség lett volna,

azért az ellenőrzés- és irányításképtelen vezetés már nem vezet semmit...

Ennek a gárdának a világbajnoki szereplését súlyos szakmai hibák is előidézték, s ez alól sem az egyesületi szakmai munkát, sem az MLSZ szakmai irányítását (ha ugyan működött ez az elmúlt egy-másfél évben), sem a szövetségi kapitány tevékenységét nem lehet felmenteni.

A magyar labdarúgó-válogatott számára, számunkra nem várt gyorsasággal, véget ért a mexikói labdarúgó-világbajnokság. Mezey György nagyon keserű ember lett. Keserű ember, de nem adta ki azokat, akik az elmúlt hónapokban keserűségének okozói voltak.

Mindezt azért tartom figyelemre méltónak, mert már a szovjet csapat elleni fiaskót követően, később aztán még inkább, elkezdődött a csendes egymásra mutogatás: „nem én, ő"! A kint lévő vezetők, feltűnőbben, mint a korábbi hónapokban, még jobban félrehúzódtak, igyekeztek a háttérben maradni.

Anélkül hogy Mezey Györgyöt felmenteni igyekeznék, nem árt jó előre (vagy legalábbis az MLSZ majdani hivatalos állásfoglalása előtt) tisztázni, hogy ez a kudarc nem egy ember munkájának sikertelenségéből adódik. Akadnak persze egyes kérdésekben nagyobbat vagy kisebbet hibázók, de a magyar labdarúgósportot ért mélyütés megtörténhetéséhez a vezetőktől a szövetségi kapitányon át a játékosokig jó egynéhányan hozzájárultak. Nagy Antal itteni téblábolása vagy éppen Bognár, Varga, kiváltképp Détári (a felsorolás sajnos folytatható) feltűnő tartózkodása a küzdelemtől, mondhatnánk úgy is, formánkívülisége, ernyedtsége, egész egyszerűen nem hagyható elemzés és következmények nélkül.

Már csak azért sem, mert Mezey György mindvégig következetesen hirdette, hogy csak győzni akaró és

győzni tudó játékosokra van szüksége a válogatottban. Nyerő típusokra...

Volt pénz, dicsőség, magabiztosság.

A pénzből maradt valami, az utóbbi kettő viszont elhalt...

Nem tudom, ki hogy van vele... A magyar labdarúgásban ma az egyetlen számottevő ösztönző a profi szerződés megszerzése. A Mexikóban járt küldöttségből, úgy vélem, senki sem szolgált rá e szerződések megkötésének engedélyezésére. Arról már nem is szólva, hogy a jelenlegi formáció, illetve a külföldi szerződésekkel kapcsolatos megkötések nem sok hasznot hoztak a magyar labdarúgás szakmai fejlődésében, beleértve a kirívóan színvonaltalan bajnokságot és a válogatott felkészülését is. És ha valakinek eszébe jutna előhozakodni azzal, hogy pénzt azért hoztak a kasszába, nos ez igaz. De ez utóbbi töredékeiben sem kárpótolhat az előbbiekért.

Nem beszélve arról, hogy a legjobb magyar játékosok eladása sem hozhat annyit a kasszába, mint mondjuk egy sikeres világbajnoki szereplés.

Hogy még közérthetőbben fogalmazhassak: gyanítom, hogy Nyilasi több pénzt kapott Ausztriában maradásáért, mint mondjuk kaphattak volna a világbajnokságot megjárt játékosok a tizenhat közé jutásért.

Fura játék ez a foci. Pénzről is szót ejtettem, noha mindennek ehhez a mostani gyászos szerepléshez semmi köze nem volt...

Betyárosan eltángálták labdarúgó-válogatottunkat, és attól tartok, vele együtt ismét huzamos időre kiütötték a magyar labdarúgósportot is Mexikóban.

Soha ilyen megalázó vesszőfutásban nem volt része magyar labdarúgó-válogatottnak, beleértve az argentí-

nai három vereséget és Nyilasi akkori obszcén mutogatását is.

Soha ilyen rosszul felkészített együttes nem lépett pályára világversenyeken, noha a „sterilizált" körülmények közepette történt felkészülésről, edzőtáborozásokról a lehető legkedvezőbb híreket szivárogtatták ki a vezetők.

Olyannak tűnt ez a nem csekély esélyekkel és önbizalommal Mexikóba érkezett gárda, mint a mélyütéstől ájult ökölvívó...

Attól tartok, hogy emiatt a sportágra történő rászámolás is hosszú ideig el fog húzódni.

Pedig villámgyorsan kell értékelni, dönteni, s ha kell, akár új vezetéssel is, minél előbb megpróbálni talpra állni. Már csak azért is, mert nyakunkon a soron következő Európa-bajnokság első selejtező mérkőzése.

Végül a magyar labdarúgó-válogatott mexikói szereplését felidéző fejezet utószavaként ismét egy olyan jelenségre szeretném a figyelmet felhívni, amely a magyar labdarúgósportban tartósan és gyógyíthatatlanul károkat okoz. Nevezetesen arra, hogy e sikertelen szerepléssel ismét azon kevés fiatal szakembereink egyike kapott nehezen feledhető sebeket, akinek (akiknek) munkája nélkül a holnap sikeresebb labdarúgása elképzelhetetlen.

És ez semmivel sem kevésbé elkeserítő, mint a válogatott 2-9-es mexikói szereplése.

Összeomlás (2)

Összeomlás – kommentár nélkül.

L'Équipe (francia):

„...semmi aggodalmat nem okozott a gyenge magyar csapat. A franciák kellemesen játszadoztak. Jobb lett volna, ha szívósabb ellenfélre találnak, és úgy készülnek a következő fordulók erőpróbáira."

Buda István államtitkár, az OTSH elnöke:

„...Mezey most azt mondja, hogy holnaptól nem kapitány. De a szerződése még az MLSZ-hez köti, és csak akkor távozhat, ha az MLSZ elnöksége és az OTSH felmenti. No persze erőszakkal senkit sem lehet tartani."

Pelc:

„Mindenki számára rejtélyes volt a magyar csapat. Én őszintén sajnálom őket, sőt azt sem titkolom el, hogy a világbajnokság előtt nagyon nagy meglepetésekre is képesnek tartottam őket. A kudarc okait csak ők tudhatják. Sem fizikailag, sem alkatilag nem lehet így összeroppanni. Bizonyára szakmai és orvosi hibák sorozatos összetalálkozásáról lehet szó. De ezt nem az én dolgom eldönteni.

Szepesi György, az MLSZ elnöke:

„Sokkal jobb szereplést várt tőlünk a közvélemény. Majd a szakembereknek kell választ adni arra, hogy a

válogatott miért nem tudott ennek megfelelni. Vigyázzunk azonban arra, hogy az elkeseredés pillanatában se dobjuk el az értékeket. Mert most sem szabad elfelejteni, hogy volt egy sikeres három esztendőnk is és ami az elmúlt három évben jó volt, az Mezeyék érdeme. Súlyos sérülések bontották meg a csapatot, Nyilasi, Péter, Róth, Hannich vált harcképtelenné hosszabb-rövidebb időre. A mögöttük számba jöhető közvetlen utánpótlás pedig meglehetősen szerény. De ez nem a szövetségi kapitány hibája, hanem az egyesületeké, a magyar labdarúgó-bajnokságé. Nálunk a részsikerek befolyásolják legjobban az ügyeket. Önkritikusabban kell összehasonlítani helyzetünket, tudásunkat a nemzetközi erőviszonyokkal. Persze az élet ettől a világbajnoki szerepléstől nem áll meg. Rövidesen Európa-bajnoki és olimpiai selejtezők következnek. A vezetésben, a labdarúgásban rendet kell teremteni a fejlődés érdekében."

Mezey György a Hotel La Estenciában, néhány nappal a szovjetek elleni mérkőzés előtt:

„Egyelőre én sem értem, keressük az okát. Délelőtt nagyon kemény edzést kapnak, délután pedig az edzőmérkőzésen mégis majd szétrobbannak az erőtől."

Mezey György a franciák elleni mérkőzést követően:

„Az első napokban mondtam, hogy a játékosok hetven-nyolcvan százalékos formában vannak. Tévedtem, illetve reméltem, hogy nem nekem van igazam. Az együtt eltöltött napok során javultak a mutatók, de nem eleget, és a játékosok a mérkőzéseken messze elmaradtak tudásuktól. Nem hiszem, hogy a felkészülési hibák miatt, de ki tudja... Az is kiderült hamarosan, hogy elképesztően rossz formában kaptam meg a játékosokat az egyesületektől. Ezen már nem sokat lehetett segíteni. Látszott, érződött, hogy érlelődik a baj. És számos olyan

zavaró körülmény is akadt, amely elterelte a figyelmünket a szakmai munkától. A vezetés is elbizonytalanodott. Kapkodott. A felelősség az én nyakamba szakadt. Mindenki tudta, aki csak közel állt a válogatotthoz, hogy a világbajnokság légkörében megroppanhat a társaság.

Contacto (leoni napilap), június 1-én:

Sallai Sándor: „Áttörjük a szovjetek védelmét. Már megtaláltuk a módját annak, hogy állítsuk meg a szovjet csatárok rohamait, és Önök látni fogják majd azt is, hogyan törjük meg támadásainkkal a szovjet csapat védelmét."

Ovaciones (mexikói országos sportnapilap):

„Fájó szívvel és barátsággal búcsúzunk a magyaroktól. Most nem lenne tisztességes arra emlékeztetni ezt a szomorú küldöttséget, hogy mit csináltak velünk az első napokban. Sajnáljuk, hogy így kellett elutazniuk. Ez a csapat, amelyik félelmetes hírnévvel érkezett, magyarázhatatlanul összecsett. De ez nem magyarázható azzal, amit Mezey kapitány mondott, hogy az európai csapatok számára az itteni körülmények az okozói a sikertelenségeknek. Ez nem igaz, hiszen a magyarokon kívül jószerivel egyetlen európai együttes sem volt sikertelen.

Rádio Jovem Pan (brazil):

„Nem merem elhinni, hogy ezeket a magyarokat láttam Budapesten néhány héttel ezelőtt. Meglehet, náluk is van varázsló, aki hipnotizálta őket. Ez a villámgyors csapat Mexikóban lépni sem tudott. Kérdeztem Alemant, a doktort, hogy milyen a túledzett csapat. Azt mondta, nem az ő ügye, nem brazilokról nem mondhat véleményt. De tény, hogy a túledzettségnek számtalan, gépek nélkül is megállapítható külső jelei vannak. Fáradékonyság, kábultság, unottság, szédülést okozható vérkeringési problémák, izzadékonyság és így tovább. De

minden szervezet másként reagál. Az pedig majdhogynem kizárt, hogy egy csapatban a közös felkészülés nehézségei egyformán érintsenek minden játékost. Ezért csak arra tudok gondolni, hogy a felkészülési, formábahozási hibák mellett orvosi problémák is hozzájárultak a magyarok kudarcához."

*

A szerző, továbbra is kommentár nélkül:

A mexikói labdarúgó-világbajnokságon részt vevő együttesek túlnyomó többségénél semmiféle étrendi változásokat nem vezettek be.

A magyar labdarúgó-válogatott tagjai számára csökkentették a húsfogyasztást.

Az NSZK labdarúgó-válogatottjának felkészülését huszonnégy tagú orvosi csapat segítette, közülük számosan részt vettek a mexikói olimpiára és az 1970-es mexikói világbajnokságra történő felkészítésben is.

A magyar csapat felkészítését túlnyomórészt egyetlen orvos végezte.

A Mexikóba utazható gárdák majd kivétel nélkül magaslati edzőtáborban is készültek, valamennyien ezerötszáz-kétezer méteres magasságokban. Ott, ahol a napi átlaghőmérséklet tizennyolc-huszonnégy fok között mozgott.

A magyarok magaslati edzőtáborában – Dél-Ausztriában – ennél tíz-tizenöt fokkal hűvösebb idő volt.

Mexikóban, a mérkőzések időpontjában huszonöt fok felett volt az átlaghőmérséklet. Az árnyékban.

A világbajnokság selejtező mérkőzésein, illetve azokat követően nem tartottak doppingvizsgálatokat.

Mexikóban tartottak...

Fájós derékkal nem lehet szambázni

A lány igézően vonzó volt. Teste anatómiai csoda, minden porcikája, pillanatnyi szünet nélkül, egyszerre, egymással ellentétes irányban, ritmikusan mozgott. Feszes kis trikója alig tudta telt kebleit megzabolázni, és picinyke nadrágja is éppen hogy csak fedte a legszükségesebbeket. Haja koromfekete, bőre halványbarna és minden más sárga volt rajta. Tenyérnyi ruhadarabjai, virág a hajában, a fülbevalói, a tornacipője, a csipkés bokazoknija és kezében a kanárimadár, papírból, szintén sárga volt, két vékony zöld csíkkal. Amikor Josimar a fű alól kiemelt labdájával a Doktor néhány méterre tőle előrébb táncolt és Junior felé lőtt indítása elakadt McDonaldban, a lány visítva kiabált:

– Ezzel a rohadt oldaltámadással mély sebet ütöttél a szívemen, Doktor Socrates!

Dr. Socrates Brasilieiro Sampaio de Souza Vieira de Oliveira, harminckét esztendős gyermekorvos mindezt nem hallhatta. A süvöltő hangorkánban egymásba olvadtak a szavak. Nem hallhatta annak a jó ötvenes, középkorú úrnak sem az indulatos kitörését, aki félig kopasz volt, félig ősz, bőre nem volt se fekete, se kreol, se fehér, de úgy egészében „brazil volt". Fülén fejhallgató, vastag orra félpercenként beleütközött a mikrofonba,

már vagy harminc perce szinte levegőt sem véve, lehengerlő indulattal pergette a szavakat, jobb kezével egy vizes törülközőt markolászva időnként megdörzsölte a mellét a szíve körül, és amikor O'Neill odalépésétől Socrates a hátára esett, beleüvöltött a mikrofonba:

– A kurva anyád!

Némi töprengés után biztosra vettem, hogy hasonlót még sohasem hallottam a magyar rádió sportközvetítéseiben.

Meg tudtam bocsátani. A brazilnak. Akadtak napok, amikor egyfolytában tizenhárom órán keresztül, percnyi megállás nélkül, csak a futballról beszéltek, viszont akadtak csendes, pihentetőbb napjaik is ezen a világbajnokságon. Akkor csak nyolcórás volt a műsoridejük.

Közel ezren jöttek Mexikóba, öt televízióállomástól, tizennégy rádióadótól és vagy hatvan laptól. A háromszoros világbajnokoknál ez a legtermészetesebb, mert amikor a „zöldessárgák" kimennek az arénába, a gyárak bezárnak, a politikusok, üzletemberek odébbtolják tárgyalásaikat, a labda médiummá válik, s ez utóbbit megfelelő mennyiségben és színvonalon illik tolmácsolni. Igaz, már jó ideje, talán hetvennégy óta, már nem dobálják ki kudarc esetén a televíziókat a San Pauló-i házak ablakán, Rióban sem vágják fel ereiket a diáklányok, de azért a futball arrafelé még mindig akrobatikus betétekkel és groteszk magánszámokkal tűzdelt isteni cirkusz maradt. És ezt a cirkuszt példátlan izgatottsággal kell tolmácsolni a gyilkos konkurenciában. Hol Santana mond egy mondatot, rögvest utána Jairzinho, hol Pelé szidja a FIFA-t, hogy rögvest utána drámai vehemenciával közvetítse az egyik riporter, hogy – ismét beözönlött egy néző a lelátóra.

Ha nem történik semmi – akkor is történik valami.

Amúgy nem szívbajosak. Újságírók, riporterek és – kérdeznek. Hogy a ménkű üsse meg, kérdeznek. Igaz, nem Comanjillában. Leao Havelange, a FIFA elnöke sietős léptei közben kapta a mikrofont és a kérdést. Körülbelül így:

– Havelange úr. Önt az 1982-es világbajnokságon azzal gyanúsították, hogy egymillió dolláros kenőpénzt fogadott el az Adidas cégtől bizonyos hirdetési jogok biztosításáért. Ön akkor ezt kategorikusan visszautasította. Tény, hogy Dasslerék megkapták a hirdetési jogokat, és az is, hogy az Adidas költségelszámolásán szerepelt egy bizonyos egymillió dolláros összeg. Most néhányan azt állítják ezen a világbajnokságon, hogy a magánkézben lévő Televisa tévékonszern és egynéhány mexikói politikus pénzbeli juttatásokkal is segíteni akarta azt, hogy Önt megnyerjék a mexikói helyszín kijelöléséhez.

Havelange, a brazil riporter tolmácsolása szerint hűvös maradt és kimért. Csak annyit mondott, hogy ez hihetetlen ostobaság és rágalom. Mire a riporter.

– Akkor mivel magyarázza Havelange úr, hogy éppen Ön volt az, aki brazil létére lebeszélte a vezetőiket arról, hogy Brazília legyen a mostani világbajnokság rendezője. Sőt nyilvánvaló, hogy az Ön befolyásolásának is köszönhető, hogy Mexikó rendezi a világbajnokságot. A lapok is megírták, hogy a FIFA-tagok, mi több feleségeik mexikói meghívása alkalmával hatalmas Limuzinok, ajándékok és kormányfőknek kijáró rendőri kíséretek tartoztak a vendéglátáshoz.

Ilyesmikről nincs tudomásunk – körülbelül így hangzott Havelange válasza, és továbbment.

Hogy miről volt s miről nem tudomásuk, az persze kideríthetetlen. Az viszont nem, hogy a Televisa igaz-

gatója és társtulajdonosa, Guillermo Canedo, egyben a FIFA szervező bizottságának elnöke, valamint elnökhelyettes is egy személyben. Egynéhányan az itt lévő szakírók és kommentátorok közül meggyőződéssel állították, hogy a FIFA gazdasági ügyekben az egyik legjobban megszervezett maffia, ami persze, bizonyára oktondi gyanúsítgatás. Arról már nem is szólva, hogy az égvilágon semmi köze sincs az előbb említett feszes keblű lányhoz, a félig kopasz, félig ősz riporterhez és... Majdnem hozzátettem, hogy Socrateshez sem, no de ez nem lett volna igaz, de erről majd később.

Szóval, a brazilok. Ki-ki vérmérséklete és habitusa szerint válassza meg kedvenceit, vagy rendezi el önmagával a történteket, így, minden bizonnyal kevesen lesznek, akik hasonlóképpen ítélnek meg történéseket, mint jómagam. Azért megkockáztatom.

Ennek a labdarúgó-világbajnokságnak a két legjobb, legvonzóbb labdarúgást játszó együttese a brazil és a francia volt.

Ez már nem ugyanaz a kávé?

Voltak jók és voltak hősök. Voltak nagyon jól játszó argentinok egy felejthetetlen Maradonával, egy a szívükkel, lelkükkel a halálig is hajtani képes NSZK-sok, a pillanat tört részét feladni nem ismerő belgák, rakkolós angolok, szélsőséges meglepetéseket okozó dánok, erejükön felül „Istenért és Mexikóért" küzdő mexikóiak.

De a legnagyobbak a brazilok és a franciák voltak.

A legnagyobb vesztesek is ők voltak. Túl korán összetalálkoztak. Túl korán megvívtak. Alighanem túl korán – „megölték egymást".

Ugyanolyanok, mint nyolcvankettőben voltak...

De a hajuk megritkult, izmaik elpuhultak, viszont a bankszámlájuk megnőtt. Ez volt a legkevesebb, amit biztató szóként odahaza kaptak, miután kiderült, hogy Santana lesz végül is a kapitány, s végül is elbújhattak a rókalyukban. Ez utóbbi egy Belo Horizonte peremén található sportiskola, már jó ideje minden világbajnokság előtt itt készülnek a küzdelemre.

Nagyon szerették és nagyon utálták őket.

Pele üdvhadseregként emlegette a fiúkat, Santanát pedig vigyorgó tamburásnak, s magabiztosan vallotta, hogy mivel heten már harmincadik születésnapjuk körül téblábolnak, hát nem lesz örömünnep Mexikóban. Még azt is hozzátette:

– Fájós derékkal nem könnyű szambázni.

Ez igaz. Pontosabban, gondolom, hogy az, mivelhogy a derekam ugyan már fájt, szambázni viszont még nem próbáltam. Arra viszont kristálytisztán emlékszem, hogy 1970-ben, a mexikói világbajnokságon akadt egy harmincéves világsztár, aki rettenetesen okította ellenfeleit még a világbajnoki döntőben is. Pelének hívták.

No de hol vannak manapság Brazíliában Pelék...

Brazília 1986-os válogatottja nem más, mint „feleresztése" a négy évvel korábbinak – így értékelték az előzmények után a hon reprezentáns együttesét a legnevesebb brazil szakértők, hozzátéve, hogy a „brazil kávé ugyanaz, csak egy kicsit hígabb".

Dacára annak, hogy végül is a brazil gárda nem jutott a legjobb négy közé, jókorát tévedtek.

Pedig, nem csekély kételyekkel kezdődött.

Volt aki nyápic milliomos volt, volt aki homoszexuális és persze a szókimondó forradalmár sem hiányozhatott közülük. Ez utóbbi lett dr. Socrates.

Nagyon utálták őket, de azért mégis nagyon szerették őket.

Zico ellágyult térde, Cezero lágyéka, vagy éppen Socrates bokája – nemzeti ügy lett. A klinikákról többször jelentkezett az a háromszáz minden hírért foggalkörömmel harcoló riporter – a csapat felkészítésének kísérését kapták feladatként – mint ahányszor bemondták valamelyik adón a pontos időt.

A tavaszi NSZK-beli és magyarországi kirándulást kis híján özönvíz követte, de gyorsabban napirendre tértek felette, mint mondjuk mi magyarok, a győzelem felett. Nem volt idejük sem gyászolni, sem ünnepelni, igaz nem is igen mertek, mert minden megnyilvánulásukat ingerült megjegyzések követtek. A sztárok összehúzták magukat, kiválképp azután, hogy Tele Santana csökönyös ragaszkodását az idősebb játékosokhoz azzal magyarázták, hogy a „sztárok elmarják a válogatott mellől a fiatalokat".

Ez igaztalan volt és ostoba rágalom. Mert nem volt kit elmarni... Számtalan tehetség szaladgált szerte a hatalmas országban, de olyan, aki csak megközelíthette volna a sérült Zicot, vagy éppen Socratest, talán egy sem. Csak lassan-lassan ismerték be önmaguknak, hogy a korábban oly gyakran elő-előbukkanó nagy tehetségek manapság már nehezebben teremtődnek. Korábban Copacabana-n, vagy a nyomornegyedekben, vagy az Amasonas menti falvakban Pelé utódainak százai kergették a labdát, azzal az elhivatott elszántsággal, hogy a futball segítségével ők is olyanok lesznek, mint a fekete gyöngyszem. Milliomosok, lesz házuk és fehérbőrű barátnőjük... Pelének

mindezt még ma is megbocsátják, sőt azt is, hogy jámbor és alkalmazkodóképes. A futball és háttérországa arrafelé is megváltozott. A mindig hatalmon lévő tábornokok mesteri szervezőkészséggel használták ki a futball vonzerejét, tudták, hogy semmi más ehhez hasonló nincs, mely minden létező gondról ennyire elterelheti a figyelmet. Közben, jelentős adományokkal támogatni kezdték a finom, elit klubok megalakítását, ahova többnyire csak a fehérbőrű, tehetősebb lakosság csemetéi jelentkezhettek. Az egykori, peremvárosok melletti mezők, játékterek beépültek, s számos helyen még a tengerparton is megtiltották, hogy a nyomornegyedekből odajáró fiatalok focizzanak.

– A brazil futball ma már a fehérbőrűeké – harsogta a Rádio Globo, nem kis sajnálkozással.

Ehhez persze, mi európaiak nemigen tudunk hozzászólni.

Hacsak ahhoz nem, hogy az elmúlt másfél évtizedben tett erőfeszítéseik, az úgynevezett „haladó futball" meghonosításáért túl sok sikert nem hoztak.

Korcs, keverékjáték lett az eredménye.

Gyakorolták, hogy keményen és következetesen támadjanak, mint az angolok – de ha időnként elragadta őket vérmérsékletük, csúnyán hibáztak térfelük megvédésében. Próbálkoztak taktikusan manőverezni, mint az olaszok – közben elszürkült egyedülálló ösztönző képességük. A kifulladásig rohangáltak, mint az NSZK-sok – de a tőlük olyannyira elvárt, balett-táncosi csatárjátékra nem maradt erejük.

De Santana még így is csodálatos labdarúgókat kapott, s csupán az volt a feladata, hogy a brazil játékosokból brazil csapatot csináljon.

Összehozta. A nyolcas döntőig...

„Ha szükség lenne rá, én fegyvert is fognék"

Jószerivel még meg sem nyerték első mérkőzésüket (aztán meg csak az ötödik találkozójukon kapták az első góljukat), máris kirobbant körülöttük a balhé. Csinos ügy volt. Azt mondta dr. Socrates, hogy a FIFA, élén Havelange-zsal miközben kiárulta a futballt, meggazdagodott és így az is természetes, hogy a focivezérkar csal, játékvezetőket vesz meg, s miközben kirabolja a rendező országokat, addig ugyanezen országok válogatottját tisztességtelen eszközökkel nem engedik kiesni. Kis híján előállították a hirtelentermészetű Doktort, de végül is huzamos magyarázkodások közepette elcsendesedett a vihar. Szerencsére egymásba értek a mérkőzések, s így nem maradt idő – mással foglalkozni. Azért dr. Socrates nem maradt csendben... Számtalan megnyilatkozásai közül egynéhányat érdemes felidézni. Más-más időpontban születtek, hol itt, hol ott kerültek publikálásra. Talán megengedhető, hogy egy könyvben néhány sor erejéig – idegen tollakból – tallózik a szerző.

– Doktor, miért vádolta csalással a FIFA vezetőit?

– Tévedtem. Rablókat kellett volna mondanom.

– Az ilyen kijelentésektől nem lesz népszerűbb ember.

– Nincs is rá szükségem. Az emberek mindig szeretni fognak, a vezetők pedig mindig utálnak majd.

– Ön mindig ilyen agresszív volt?

– Nem. Csak amióta olvasni tudok. És azóta különösképpen, hogy mint orvos jónéhány nyomortelepet közelről láthattam.

– De hát ön milliomos. Nemde?

– Az vagyok. Nem is szégyellem. De ettől még barátkozhatok a szegényekkel is.

– Furcsa, hogy ezt mondja, hiszen éveken keresztül hazájában, mint futballsztárt a tábornokok felhasználták saját népszerűségük növelése érdekében.

– Sajnálom, hogy így látják. Igaz, eleget kerestem a labdarúgással. De erre szükségem is lesz, ha befejezem pályafutásomat, talán már most, a mexikói világbajnokság után. Elhatároztam, hogy egy keresztény egyesület alkalmazottaként gyermekorvos leszek egy nyomornegyedben. Kell a pénz. Mert ahol gyógyítani fogok, ott nem tudnak majd pénzzel fizetni.

– Ön túl sokat foglalkozik labdarúgó létére szociális kérdésekkel. Néha olyannak tűnik, mint egy gerillaharcos.

– Ez jó. Tudja mit, ha szükséges lenne, én fegyvert is fognék.

– Miért nem teszi?

– Mert Brazíliában most nem ilyen a helyzet. Még a konzervatív politikusok is belátták, hogy a társadalomban bizonyos változtatások végrehajtására elengedhetetlenül szükség van. Ezért úgy érzem, hogy most nem sok értelme lenne az erőszaknak.

– Mit gondol, ön a haladó nézetei, vagy pedig a játékkészsége miatt a legnépszerűbb Brazíliában?

– Egyik miatt sem. Nem én vagyok a legnépszerűbb.

– Hát akkor? Pelé? Zico?

– Nem, Garrincha. Én nem szerettem.

– Garrincha? De hát már három évvel ezelőtt meghalt. Görbe lábú volt és már tízévesen több pálinkát ivott meg naponta, mint most az egész brazil válogatott egy hét alatt. Alig tudott írni és olvasni és amikor először interjút kértek tőle, azt mondta, hogy: „Üdvözöllek mikrofon, hogy vagy?" Fenegyerek volt, három feleséget és számtalan szeretőt fogyasztott el, tizenhárom gye-

reket nemzett és hozzá még hatot örökbe fogadott. Felnevelni már nem tudta őket, teljesen elzüllött, három évvel ezelőtt teljesen elfeledve, magányosan és elszegényedve temették el. Ő lenne a legnépszerűbb?

– Én úgy gondolom, igen.

– De hát miért gondolja így?

– Mert elfeledve, magányosan és szegényen halt meg. Idén játszottunk válogatott mérkőzést az összes olyan sztárral, aki csak meg tudta mozdítani a lábát, és huszonhétezer néző jött ki a mérkőzésre. Pedig az ostoba vezetőink rossz munkája miatt még belépőjegyet is elfelejtettek nyomtatni és így mindenki ingyen jöhetett be a mérkőzésre. Huszonhétezren ott voltak. Az újságok napokig ezt a mérkőzést harangozták be. A görbelábú Garrincha temetéséről eleinte még híradás sem jelent meg. Százezer ember nézte, hogyan teszik be a földbe...

– Ez bizonyára a nosztalgia, régi sikerek felidézése miatt történhetett így.

– Ebben igaza van. És azért is volt ott százezer ember, mert Garrincha élete sok tízmillió brazil nyomorult számára sztárálmainak beteljesülését jelentheti.

– Ezzel arra céloz, hogy a brazil labdarúgásban manapság azért fogytak el a sztárok, mert a szegények nem jutnak el a nagy klubokig?

– Erre is. A jelenlegi csapatunkban mindössze három feketebőrű játékos kapott helyet. Pedig vallom, hogy a négerek sokkal tehetségesebbek a futballban, mint a fehérek. A fehér ember megtanulhat nagyon jól futballozni, a négert viszont nem kell erre tanítani, mindez a vérükben van.

– Ebben látja ön az európai és a dél-amerikai labdarúgás közti különbséget?

– Nemcsak ebben. A futball egyfajta kultúra. Az európai kultúra merőben más mint a mienk. Az európai szervezettebb, sematikusabb, a miénk spontánabb, kreatívabb.

– Ez a fajta kreativitás nemigen volt felfedezhető az ön firenzei vendégjátéka során. Alig fél esztendő elteltével ön visszamenekült Brazíliába.

– Ott feszesebb, szabályozottabb az élet mint nálunk, valahogy túlságosan túlszervezett. Hosszú évek kellettek volna ahhoz, hogy megszokjam. Nem akartam megszokni. Nem bírom elviselni, ha meg akarják nyirbálni a szabadságomat.

– Ha már szabadságának megnyirbálásáról beszél, ön szerint létezik progresszív és reakciós futball?

– Ez marhaság. Jól hangzik, sokfélét lehetne még kitalálni, de mindegyik értelmetlenség. A futball amennyire bonyolult, olyannyira egyszerű játék is egyszerre. Csak azok teremtenek körülötte misztifikációt, akik minél több pénzt ki akarnak venni belőle. És ezek a valakik Brazíliában már egyértelműen a fehér bőrű középosztályból és a felső tízezerből kerülnek ki. Amióta a futball nálunk megszűnt a szegények ügye lenni, azóta fokozatosan elvesztettük világelsőségünket. Fura ellentmondás ez, a társadalom perifériáján élők a futballtól várják azt, hogy megmeneküljenek a nyomortól, azok pedig, akik mindebből a pénzt kiveszik, mindent elkövetnek, hogy minél több nyomornegyed megmaradjon.

– Az említett „kultúrán" kívül miben látja még az európai és a latin-amerikai futball közti különbséget?

– Nincs rá időm, hogy elmagyarázzam, ráadásul érdektelen témának is tartom. De tudja mit, egy hasonlatot azért még elmondok. Nálunk a futballal úgy bánnak, mint a nővel. Körbetáncolják, körbeudvarolják, meg-

szelídítik és uralkodnak felette. Európában ez sallangmentesebb. Futnak és egy irtózatosat belerúgnak. Azt persze nem állítom, hogy az utóbbi az eredménytelenebb...

Csak a sztárok hibáztak

Iszonytató küzdelem, embernyűvő összecsapás volt. A brazilok „kiszálltak", a franciák nem tudtak magukhoz térni az NSZK-sok elleni találkozóig.

Brazíliát ezen a világbajnokságon Franciaország ütötte el a négy közé jutástól és Franciaországot ezen a világbajnokságon, noha az NSZK ellen vesztettek, azért a brazilok ütötték el a döntőbe kerüléstől. Az a kilencven perc, majd a hosszabbítás, s az ezt követő büntetőpárbaj nyomait sem feledni, sem nagyhamarjában eltüntetni nem lehet, lehetett.

Pedig rövid ütközetnek tűnt az első perceket követően.

Branco bal oldali rohamait nem tudta Tigana feltartóztatni, s bár a franciák öt középpályással akarták meghódítani a pálya középső harmadát – sehogysem jött össze nekik. Caresa jóformán semmit sem csinált, csak háromszor villant. Az utolsó kettőt kapufa követte, az elsőből gólt szerzett. Harmincadik válogatott mérkőzésén az egyetlen brazil gólt szerezte, amúgy a mexikói világbajnokságon már az ötödiket. Platini sem sok mindent csinált, csak egyszer odaért és – kiegyenlítettek a franciák. A többi maga a megtestesült álom. Josimar, akiről azt sem tudtuk, hogy a világon van, kiveszi a játékból Giresse-t és Stopyrát és úgy mellesleg minden létező támadáshoz feljön. Edinho és Junior ha egyetlen-

egyszer sem ért volna a labdához, akkor is – felejthetetlen marad. Pedig csak helyezkedtek, úgy, ahogy egy védőhöz illik. A világsztár Zico, még mindig „lötyögő" térdekkel végre bejön a második félidő derekán... Fél perc elteltével labdához ér, ebből azonnal kapnak egy tizenegyest, melyet fél perc múlva ugyanaz a Zico elhibáz. Minden perc egy zseniálisan koreografált színjáték, a világ húsz legjobb játékosa közül legalább tíz ebben a két csapatban játszik.

Döntő lehetett volna, álomdöntő. Így is az. Világsztárok nyüstölik egymást, s amikor már nem lehet fokozni az izgalmakat, jönnek a tizenegyesek.

A mexikói világbajnokságnak akadt egynéhány kivételes képességű labdarúgó sztárja. Közülük Platini, Zico és Socrates – bár Zico mindvégig sérült volt – talán a legnagyobb (nem feledve Maradonáékat, majd róluk is szót ejtek odébb) volt.

Zico – tizenegyest hibáz.

Socrates – szintúgy.

Platini – nemkülönben.

Világsztárok – hibákkal. Talán ettől is világsztárok...

Két ilyen mesterien felépített gárda, két világlegjobb együttes és pillanatnyi kihagyások. Zico még jóformán száz métert sem futott, amikor máris ráhárult a tizenegyes elvégzése. „Hideg" lábbalront. Socrates, aki látványosan elfáradt, a hosszabbítás utolsó perceiben szinte önkívületben rakkolt a pályán – nos, ő rúgja a brazilok első büntetőjét a tizenegyes párbajban. Ráadásul úgy, mint korábban tette, s melyet nem kis vita követett, hogy szabálytalanul, rúgás előtt cselezve, értékesítette. Most, holtfáradtan, ugyanúgy odaáll, ugyanúgy közel, csak egyet lépve előre és ugyanúgy jobb lábbal a kapu jobb oldala felé emel, ugyanúgy félmagasan. Bats keze, centi-

métereket sem tévedve, már rég ott várja a labdát... Talán sohasem akarja majd megmagyarázni Tele Santana, hogy miért az alig pályára lépő Zicora és a holtfáradt Socratesre bízta a legnagyobb döntéseket...

Talán sohasem hiszi majd el a történteket Michel, hogy egyszer, hosszabbítást követően, éppen a brazilok ellen Platini büntetőt hibáz.

Persze, ki tudja... Fernandez, aki talán még Socratesnél is bágyadtabb, erejével elkészültebb volt, odaállt a tizedik büntetőnek és bevágta. Valósággal „ledöfte" Brazíliát.

Azt a sokat szidott, sokat magasztalt brazil gárdát, amelyikért érdemes volt könnyeket hullajtani.

A nagy kaland

Végül is a vesztesek többnyire „állva halltak" meg.
A magyarokat kivéve.
Végül is a legjobb tizenhat közé minden erre esélyes labdarúgó-válogatott bejutott.

A magyart kivéve.

Végül is a küzdelemtől történő gyors búcsúzás, a váratlanul korai kiesés megítélése is, közhangulat, előzetes várakozás, jóslások benemteljesülésének a kérdése. A vártnál mégiscsak korábban búcsúztak a világbajnokságtól a szovjetek, az olaszok, vagy éppen a lengyelek is. Azért az ő búcsújuk nem egészen olyan volt, mint a magyaroké.

Mindez persze semmit sem változtat a tényeken, nevezetesen azon, hogy miközben a magyar labdarúgóválogatott gyors csomagolását és hazatérését kínos és csendes részvét kísérte, addig a többi hazautazót sem boldogította túlzottan az az érzés, hogy ők legalább többet tettek. A lengyelek alighanem végérvényesen eljutottak arra a felismerésre, hogy idegenlégiósokkal nem túlzottan szerencsés válogatottat építeni. A szovjetek vigasztalódhattak azzal, már amennyiben ez vigasztalhat, hogy lényegesen jobb szereplésre esélyes gárdájukat a belgák elleni harcban a játékvezető – két les-

helyzetből született gól megítélésével – látványos csalása fosztotta meg a továbbjutástól. Enzo Bearzot számára sok vigasztaló tényező nemigen akadhatott... Hacsak az nem, hogy a mexikói labdarúgó-világbajnokságon mindössze két pipa szétrágására maradt ideje, no és az, hogy olaszhonba érkezvén, nem dobálták meg őket paradicsommal, amint az korábban már nemegyszer megtörtént.

Így hát végül is a magyar labdarúgó-küldöttségnek sem lehetett oka a berzenkedésre, mivelhogy őket sem dobálták meg Ferihegyen paradicsommal.

Már nem volt miért. A kinti letaglózó szereplés oly közönyt, oly kiábrándultságot okozott, hogy már az indulatok is napok alatt elcsitultak.

Pedig, mintha semmi sem változott volna... Mexikóban a franciák még ki sem heverhették az NSZK-sok elleni mérkőzésüket követő kakaskodásukat, Gerets még a fájós térdét masszírozta, Rummenigge már többnyire a kislányával volt elfoglalva, s nem a soron következő döntővel, amikor idehaza már össze is ült az MLSZ elnöksége.

Nem a labdarúgó-világbajnoki szereplés miatt. Nem is lehetett volna, hiszen az MLSZ elnöke még nem érkezett haza, s nem is lehetett volna, hiszen az értékelések összeállításához idő kell.

Döntések azért születtek. Dr. Páncsics Miklós, az MLSZ főtitkára elmondta: a szerződésekkel kapcsolatban, tíz labdarúgónak engedélyezik azt, hogy tárgyalhassanak külföldi klubokkal. Egész pontosan az MLSZ elnöksége e tíz labdarúgó külföldi szereplését javasolja az OTSH elnökségének.

Alig egy nappal később a Minisztertanács előterjesztése alapján az Elnöki Tanács törvényerejű rendelettel

Állami Ifjúsági és Sporthivatalt létesített, amely a jövőben ellátja az ifjúsági és sportügyek állami irányítását, és a Minisztertanács közvetlen felügyelete alatt álló országos hatáskörű szervként működik. Az új irányítási forma kialakítását az ifjúság fizikai felkészítésének és a lakosság egészséges életmódjának hatékonyabb elősegítése tette szükségessé. A törvényerejű rendelet július elsején lépett hatályba, s ezzel egyidejűleg megszűnt az Állami Ifjúsági Bizottságnak és Titkárságnak, valamint az Országos Testnevelési és Sporthivatalnak a működése.

Következésképpen valószínűtlennek tűnt, hogy a már megszűnt OTSH elnöksége hagyja majd jóvá az MLSZ előterjesztését és döntését az említett tíz labdarúgó külföldi szerződésengedélyével kapcsolatban.

Persze az élet megy tovább, az MLSZ pedig nem szűnt meg.

Döntött és tárgyalt és nyilvánosságra hozott.

Mint például a tízek ügyét.

Hogy ki ez a tíz labdarúgó, azt nem hozta nyilvánosságra.

Feltételezhetően tapintatból.

Merthogy Nagy Antal, Kardos, vagy mások nevének említése adott pillanatban talán mégsem okozott volna maradéktalanul nagy örömöt az újságolvasók és hírhallgatók körében. Ezt meg tudom érteni. Az eljárást, mely kísértetiesen hasonlít a korábbi három esztendő gyakorlatához, már kevésbé...

Még friss volt az emlékezetemben az a néhány mondat, amely a televízióban hangzott el és érdemes felidézni, mert tanulságos lehet a mexikói labdarúgó-világbajnokságon részt vett magyar labdarúgó-válogatott szereplését magyarázó értékelés elkészültekor:

– Hibát követtünk el – mondta Szepesi György, a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke. – Mert nem tájékoztattuk megfelelő részletességgel a közvéleményt. Ezen a jövőben változtatnunk kell.

Mit mondjak, nem kapkodták el.

A részletes információ kiadását.

A döntést annál inkább. Máig sem értem, hogy miért kellett sebtiben, ily gyorsan, ilyen szerfelett sikertelen szereplést követően, azonnal összeülni és – profiszerződések megkötéséhez tárgyalási engedélyeket adni.

Mert azt azért egy kicsit nehezen sikerülne elhitetni velem, hogy a mexikói világbajnokság utolsó napjai előtt a közvélemény azt várta a legnagyobb izgalommal és türelmetlenséggel, hogy kik mehetnek külföldre játszani. Kiváltként az önfeláldozó munkálkodás és a becsületes helytállás eredményeként. Igaz, jól tudom, e külföldi szerződésengedélyezések az elmúlt három esztendő sikerei után születtek, s nem a mexikói kellemetlen téblábolás miatt. Mégis talán diplomatikusabb lett volna egynéhány napot várni, s csak azt követően nyilvánosságra hozni, illetve tárgyalni a jutalmakról – merthogy a külföldi szerződések az anyagi haszon miatt jutalomnak számítanak –, ha már összejött egy épkézláb értékelés a világbajnoki szereplésről.

Persze, meglehet, nem akarták megvárni e döntéssel azt, hogy az MLSZ elnöke hazajöjjön, vagy tán meglehet, hogy az MLSZ elnöke nem is akart itthon lenni e döntés megszületésekor, vagy az is előfordulhatott, hogy a sebtiben tárgyalt napirendre azért kellett sort keríteni, mert sürgette az idő azokat a játékosokat, akik már ugrásra készen várták a tárgyalási engedély megszavazását.

Így, vagy úgy – rossz vezetői döntés volt.

Irritáló volt, bosszantó és elhamarkodott volt, pökhendi és nagyon elkeserítő volt.

Arról már nem is szólva, hogy bár az idegenlégiós szereplések lehetősége kétségtelenül a legnagyobb késztetést, serkentést jelentik a magyar labdarúgósportban szereplő játékosok számára a jobb, eredményesebb teljesítmény elérésére, áldásos hatása a későbbiekben – mindezidáig – nemigen terült meg. A külföldön szereplő játékosok pénztárcáit kivéve, de ez magánügy. A magyar labdarúgósport élvonalában viszont csipetnyivel sem lett látványosabb a játék, sziporkázóbb a küzdelem, minőségileg jobb a színvonal és a magyar labdarúgó-válogatott sem lett ütőképesebb az idegenlégiósok szerepeltetésétől. Ez persze korántsem meglepő, hiszen – a sajátos dán labdarúgás helyzetéből fakadóan és éppen ezért őket kivéve – a világon egyetlen olyan szövetségi kapitány sincs, aki tartósan külföldön szereplő játékosokra akarja felépíteni nemzeti válogatottját. Mert nem is lehet.

Labdarúgó-világbajnokság volt Mexikóban. Magyarokkal és magyarok nélkül.

Folytassuk ez utóbbival.

Egyrészről, mert ez a kevésbé elkeserítő, másrészről, mert úgysem tehetek mást.

Pipa a zsebben

Spanyolországban nem sokat adtak a formaságokra – világbajnokok lettek. Mexikóban gondot fordítottak a külsőségekre is – nem jutottak be a legjobb nyolc közé. Pályán kívüli viseletüket neves divattervező állította össze – a pályán Bearzot próbálta „felöltöztetni" őket.

Nem sikerült. A gyűlölt-rajongott kapitánynak mindössze húsz napja maradt arra, hogy együttesét felkészítse a világbajnokságra. Ugyanezt tette igaz korábban is, de az igazi közös munkálkodás, az együttlét alig három hétre korlátozódott. Alighanem ez a világbajnoki cím védőjének a hátránya a professzionista világban.

Nem kell előcsatározásokba bocsátkoznia, mivelhogy a címet védő gárda selejtezők nélkül részvevője a soron következő világbajnokságnak, így a klubok természetszerűen játékosaikról – nem lehet kézzelfogható eseményre hivatkozni – csak az utolsó pillanatokban hajlandóak lemondani. Enzo Bearzot érdemeit – ha ugyan voltak ezen a világbajnokságon – növeli, hogy a kapitány egyszer sem hozta szóba ezt az ügyet. Mást sem igen, titokzatosan rágcsálta pipáját, s csak akkor lett időnként indulatosabb, ha valaki a catenacciót emlegette.

– Ez egész egyszerűen nem igaz. Már réges-régóta nem játsszuk ezt a védekezési formációt. Nincs a világon még egy olyan együttes, amelyiknek a védőjátékosai annyi gólt szereznek, mint az olasz csapaté. Hogy példát is mondjak, Cabrini, Scirea.

Hát ezen a világbajnokságon olyan túl sok gólt nem rúgtak.

Viszont, amint egyet megszereztek, szokás szerint altatták a labdát, az ellenfelet, összeestek, reklamáltak, körülnéztek, számolták a másodperceket. Mesterük ötvennyolc éves, s ahhoz képest, hogy az olaszok szövetségi kapitánya, módfelett kiegyensúlyozott és nyugodt. Annak tűnt... Még akkor is, amikor a nyitómérkőzés utolsó perceit a bolgárok ellen „elaludták". Ehhez jött a szovjetek nagy gólarányú győzelme a magyarok ellen, s máris eljött az a szerencsétlen találkozó, amelyet pedig nagyon el akartak kerülni. El akarták kerülni,

hogy 1982 világbajnoka a végcsatározások előtt összekerüljön 1984 Európa-bajnokával. Nem sikerült. És a kakasok megcsípték őket...

Bearzot jó ideig segédedzőként működött az olasz gárdánál, s majd tíz esztendeje egyfolytában ő a vezető tréner. Nem kis tett ez a dél-európai labdarúgósportban. 1982-ben, Spanyolországban az első mérkőzéseket követően úgy tűnt, hogy az olaszok „nem sokáig maradhatnak életben". Kínkeservesen, csapnivaló bohóckodással, Tardelliék mindenkit megfélemlítő, alattomos rugdalódzásával – Maradona kikészítése azóta is állandó téma világversenyeken – csak bukdácsolva jutottak előbbre. De előre mentek, egyre nyugodtabban, egyre iskolázottabb játékkal, egyre nagyszerűbb stílussal és a végefelé már táncoltak. Mexikó is így kezdődött, következésképpen mindenki a párhuzamot keresgélte. Bearzot:

– A világbajnokság minden együttes számára egy nagy kaland. A mi legnagyobb problémánk mindig is a játékosok egyéniségéből fakadt. Nagyon jó labdarúgók, játékintelligenciájuk átlagon feletti, taktikai érettségük a kíméletlenségig tudatos, s eleinte mindegyikük játssza a saját maga játékát. Idő kell ahhoz, hogy összejöjjenek a mérkőzés alatt is. Ezért fordulhat elő velünk olaszokkal az, hogy gyengén kezdünk, de ezért is törvényszerű az, hogy idővel, minél több órát töltenek játékosaim együtt a pályán, annál jobb, szervezettebb, összeszokottabb lesz játékuk, s ezzel mind eredményesebb a teljesítményük.

Meglehet, Mexikóban is így történt volna, ha – nem valósul meg az a szerencsétlen találkozó. Bearzot nem feledékeny ember. A számára kedvesekről, sikerszerzőkről nem feledkezik meg egykönnyen. Elhozta magával

Rossit, a spanyol Mundial csodasztárját, aki az utóbbi másfél-két esztendőben önmaga árnyéka. Elhozta, s azt mondta, hogy ebből még nagy meglepetések is születnek, jóllehet tudta, hogy Rossi semmiféle meglepetést nem fog okozni, már csak azért sem, mert nem is küldi majd a pályára. De elhozta, mert négy évvel ezelőtti teljesítménye miatt úgy érezte, hogy ez még jár az „öregnek"... Nem hozta el Pruzzot, a nagy bombázót, az olasz bajnokság legtehetségesebb és legtöbb gólt szerző játékosát. Még csak meg sem indokolta, miért. Egyébként sem sokat magyarázott – amikor létrejött a franciák elleni találkozójuk, röviden csak ennyivel intézte el az ügyet:

– Hát ha ők, akkor ők. Egy világbajnokságon nincs könnyű ellenfél. Csak taktikusabb ellenfél létezik. Ebben sem vagyunk rosszabbak a franciáknál.

A tizenötödik percig, mert akkor az olasz honban szereplő Platini – talán mert jól ismeri ellenfeleit – észreveszi, hogy Scirea ismét kilóg majd a lesre kilépő védők közül, s máris elfekteti Gallit. A többi már egyszerű tananyag ennek a hihetetlenül taktikus és érett francia gárdának. Ayache odaáll Bergomi elé, Giresse a világ legjobb középpályás sorával trapéz alakban feláll a felezővonal környékén, Altobelli mögött pedig hol Battiston, hol pedig Bossis csipkelődik. Esélyük sincs Scireáéknak arra, hogy egy épkézláb helyzethez odakerüljenek. Aztán jön Stopyra szokványos gólja – így tett a magyarok ellen, így tett valamennyi ellenfelük ellen –, harmadik hullámban jobb oldalról berobog és nagyon elszomorodik ha a Tigana vezényelte bal oldali támadást követően nem pattan lába elé a labda. Scirea és Cabrini jól tudta, hogy ez fog történni, mégsem érhettek oda... Bearzot sápadt arcán semmi sem látszik. Már az ötvennyolcadik

percben ellövi második cseréjét, de Vialli sem hoz megváltást. Bearzot fegyelmezett és észvesztően nyugodt. Feláll, még csak nem is sóhajt. Pipáját bedugja a zsebébe és elindul kifelé.

Néhány lépést követően füstölni kezd a zsebe.

Meglehet, mégsem volt olyan nyugodt.

„Legalább szépen halunk meg"

Jairsinho mellett Pele is riporterkedik, szakértőként szólnak hozzá az ügyekhez. Pele megtette már a világbajnokság előtt is. Itt Mexikóban persze rákérdeznek.

– Jó hecc volt, hogy negyvenöt évesen jelentkezett játszani a brazil csapatba.

– Én komolyan gondoltam. Felajánlkoztam, de nem kellettem.

– Pedig elkelt volna egynéhány sztár ezen a világbajnokságon?

– Nem, ez nem egészen így van. Kétségtelen, hogy Maradona toronymagasan kiemelkedik a mezőnyből. De sztárok azért sokan voltak és mérkőzéseket döntöttek el. Szerencsére tehették, mert nem ölték meg őket. Nem voltak olyan előre kitervelt „gyilkosságok", mint például az én 1966-os kikészítésem, vagy a későbbiekben Eusebio, vagy hogy közeli példát mondjak, Spanyolországban Maradona hidegre tevése. És ez jó, ez használ a focinak.

– Mi nem használ?

– Például időnként a FIFA.

– Viccel?

– Nem. Ezt a világbajnokságot – bár a mexikóiak jól megcsinálták – az Egyesült Államoknak kellett volna

adni. Ez sok pénzt hozott volna és jótékonyan hatott volna a labdarúgás népszerűsítésére ebben a kontinensnyi nagyságú országban.

– Nyilván nem véletlenül mondja ezt, hiszen az odaítélés előtt ön, Beckenbauerrel együtt nem keveset tett azért, hogy az Egyesült Államokban rendezzék a világbajnokságot. Egyesek szerint nem önzetlenül kardoskodtak emellett, hanem tekintélyes dollárösszegért.

– Nem tagadom. Van egynéhány érdekeltségem arrafelé.

– És még merre van?

– Inkább arról beszélnék, hogy a labdarúgásnak hol kellene még több érdekeltséget szerezni. Nos, elsősorban a harmadik világban. Erre számos törekvés született, s ezért is tartom jó megoldásnak a döntő huszonnégyre történő létszám emelését. Így többen érdekeltek, több ország bízhat abban, hogy elkerülhet a világbajnokságra. És tessék itt a példa, nemcsak az afrikai csapatok okozhatnak meglepetést, hanem már a játékvezetőik is. Semmivel sem rosszabbak, vagy gyámoltalanabbak, mint az európaiak, vagy dél-amerikaiak.

– A világbajnokság előtt nemegyszer bírálta Santanát és csapatát. Most miként vélekedik róluk?

– Akkor sportszerű volt, hogy a hibákra felhívjam a figyelmet. Most nem lenne sportszerű, ha én értékelném a franciák elleni kiesésüket. Mellesleg én nem számítottam arra, hogy ennyire össze tudnak rázódni, időnként megnyerő volt számomra a teljesítményük. De hát végül is gyorsan kiestek, amire csak azt tudom mondani, hogy egy világbajnokságon a négy közé csak négyen kerülhetnek, a döntőt pedig csak ketten vívhatják. Ez játék.

– És kik azok, akik ebben a játékban önnek a legjobban tetszettek.

– Sokan. A dánoktól kezdve egészen a szovjet együttes egy-két játékosának teljesítményéig. Csodálatos volt Maradona, nagyszerűen összekapták magukat Beckenbauerék, de számomra semmivel sem voltak kevésbé csodálatosak a belgák. Ezeknek a lábukban is különkülön dobogott egy szív. De úgy gondolom, a dánoknak nemkülönben...

Hát igen a dánok. Őrült hajtásban parádés győzelmek, és egy „őrült" mérkőzésen nagy gólarányú vereség. Amikor a sorsolás összehozta őket az NSZK-sokkal, Josef Piontek vidoran odaszólt Beckenbauernak:

– Már régóta várunk rátok.

Beckenbauer rosszízű tréfával válaszolt:

– Ha akarjátok, döntetlenre is játszhatunk.

Rosszízű volt, mert mindenkinek eszébe jutott a négy évvel ezelőtti bundamérkőzés, az Ausztria–NSZK-találkozó, és rosszízű volt, mert a dánok nem ismerték azt a szót, hogy megegyezés. Sören Lerby mondja:

– Furcsa egy geng a mienk. Nálunk semmit sem lehet taktikailag előre kiszámítani. Mi kitrappolunk a pályára és eljátszuk a játékunkat. És ha meg kell halni, legalább szépen halunk meg.

Komolyan mondta. Komolyan is tették.

Nem volt ez akármilyen csapat. A Carlsberg sörfőzde formatervezője olyan parádés jelmezt készített a szőke vikingek számára, hogy még a híres riói karneváli menetben is nyíltszíni tapsot kaptak volna. Mégis, amikor a negyvenhat éves, meglehetősen terebélyes csípőjű Josef Piontek megjelent a rózsapiros, igencsak dekoratív díszítésű mackóruhában, senkinek sem támadt kedve hahotázni. Kerek képe nem kevés viharvertségről árulkodik, s nem titkolja, hogy a szorgalmon, fegyelmen, renden, alaposságon kívül semmiféle emberi tulajdonságot nem

ismer. Viszont ahhoz a négyhez rigolyásan ragaszkodik. Alighanem ezért kapta a köztársasági elnöktől ez év áprilisában az érdemrendet.

Ha megszólal, igencsak változatosan teszi. Hol dánul, hol angolul, hol franciául, hol spanyolul nyilatkozik. No meg németül, de ez a természetes, lévén, hogy német. Nem is kósza pletykaként el is terjedt, hogy ő lesz az NSZK válogatottjának az új szövetségi kapitánya. Meg is kérdezték tőle:

– Szívesen lenne az NSZK szövetségi kapitánya?

– Miért, nincs szövetségi kapitányuk. Én úgy hallottam, hogy Beckenbauer az...

– Ez jó válasz, de nem jó a feltett kérdésre...

– Nézzék. Beckenbauer császársága idején abból az emlékezetes hat bajnokságból legalább kettőn én csak vízhordó kisfiú lehettem. Ezzel együtt ma már nem cserélnék Beckenbauerrel.

– Miért?

– Nézzék, én német vagyok, tehát olyan nagyot ezzel a válasszal nem tévedhetek. A németek megszokták, hogy ők legyenek a legjobbak, hogy ők legyenek mindenben az elsők. Nálunk Dániában viszont az a szokás, hogy felnézünk a többiekre.

– Ezek szerint nem is kellene az ön csapatába senki az NSZK gárdájából.

– Ha kellene, Schumachert és Völlert elfogadnám. De nem kellenek. Nekünk nagyon jó csapatunk van.

Ritka pillanat, Piontek ilyesmit nem szokott mondani. Amikor Beckenbauerék döntetlent csináltak Uruguay együttesével, a dánok pedig egy góllal nyertek a skótok ellen, Piontek dicsérte a nyugatnémetek taktikus, kiváló játékát, s laikusnak, kisiskolásnak tüntette fel a sajátjáét, a dánét. Senki sem állt le vitatkozni vele. Pedig a kölni

sportiskolán diplomát szerzett mester brémai, düsseldorfi és st.pauli-i vendégedzősködése során szolidan középszerű eredményeket ért el. Aztán, amikor a dánok 1979-ben kapitányt kerestek, a Carlsberg sörgyár, mint sponzor Helmut Johannsenhez ragaszkodott. Piontekct, másik három jelölt mellett Neuberger ajánlotta, s ki tudja miért, végül is Piontekre esett a választás, aki azon év júliusában Koppenhágába költözött.

Huszonnyolc játékossal kezdte el a munkáját és nyolcvanhat dán szót tudott. Öt hét múlva tizenhét új játékosa volt és dánul beszélték meg az edzőmérkőzés tapasztalatait. Az első találkozást követően húsz perccel már mindenkit nevén szólított, s jól tudta, hogy németes keménységével itt az égvilágon semmit sem érhet el. Egy külföldi vereséget követően eszébe sem jutott szóvátenni, hogy játékosai dohányoznak és kábult állapotba „isszák magukat", sőt korábban a huszonkét órás nyugovót is szerényen említette meg, de rettenetesen kinevették idegenlégiós játékosai. Mexikóban semmit sem tiltott. Egyszer-egyszer a szálloda bárjából ugyan kirángatta valamelyik játékosát, de amúgy semmi keménység. „Nem érdekel, hogy titokban, vagy engedéllyel isszák meg a sörüket. Csak az érdekel, hogy a pályán a saját lábukon álljanak. Ők nagyon jól tudják, hogy aki nem legény az ütközetben, az soha többet nem jöhet a közelünkbe."

Nem csekély munkát végzett. Még Menotti szerint is a világ egyik legjobb edzője. Bravúros technikájú és keményen harcoló idegenlégiós csapatot gyúrt össze, olyant, melynek tagjai Európa hét különböző országában futballoznak. A Münchenben szereplő Lerby mondja róla:

– Eleinte jót röhögtünk rajta. A melók után kövérkésen, lihegve, lecsúszott zoknival, izzadtan úgy nézett ki,

mint egy koravén tornatanár, aki titokban a női zuhanyzó előtt lesekszik. Aztán egy idő után, ha valamelyikünknél bármilyen zűr volt, az asszony, vagy a gyerek Piontekkel beszélte meg a témát. Hol itt tűnt fel, hol ott tűnt fel, mindenkit többször megnézett, néha már csuklottunk az idegességtől. Kiszámították, hogy a múlt évben száznegyven napot utazott és hatvanezer kilométert tett meg. Állhatatosságával és ösztönös emberismeretével lefegyverzett bennünket. Különlegesen jó csapat a mienk. De amíg ő nem volt velünk, nem is tudtuk, hogy jók is tudunk lenni. Az összes nagymenőt meggyőzte arról, hogy szép és dicső dolog a hazáért rúgni a labdát. Ez az ember, ha kell, még a kemény futballcipőinket is puhára tapossa azzal a melák nagy lábaival...

A nagymenő, dúsgazdag sztárokat is puhára taposta. Elkjaert, miután Weisweiler kirúgta Kölnből, magához vette és napjában többször is megkérdezte tőle, „mondd fiam, csak nem vagy beteg?". Mi tagadás, Elkjaer egy nagy csibész, életveszélyes tréfákkal. Piontek, ahelyett, hogy megtörte volna, közölte vele, hogy ha napjában legalább kétszer nem idegesíti fel, azonnal kihagyja a csapatból. Elkjaer persze mindent elkövet, hogy feldühítse mesterét, de amúgy, munka közben a kapufát is kettéharapná edzőjéért. Alighogy kiérkeztek Mexikóba egy szokatlanul hosszú világbajnoki felkészülést követően – tizenegy nap! –, Elkjaer mindjárt fel is állt és kérte a többiek nevében, hogy tizenhat közé kerülésük alkalmával találkozhassanak a feleségekkel, barátnőkkel. Piontek tíz óra gondolkodási időt kért.

Már az első mérkőzésüket követően találkozhattak az asszonyokkal. „Így legalább – dörmögte Piontek –, nem mernek annyit kurváskodni, meg inni." Lehetett valami a dologban, mert Elkjaer ezt sem hagyta szó nélkül,

vagy száz ember előtt kiabált oda Pionteknek, kezében egy pohár borral. „Nagy szélhámos maga mester. Megint kihúzta a méregfogunkat."

Piontek megbüntette száz dollárra. „Ez azért van – mondta –, mert nem sört ittál." A fiúk összedobták a büntetéspénzt, s nem voltak szívbajosak, Piontek elé is odarakták a kalapot.

Az edző szó nélkül beledobott egy ötvenest.

Másnap kihajtották az uruguayiak lelkét.

Na és mi lesz az NSZK-beli edzősködéssel, kérdezték Pionteket a kiesést követően. Beleköpött a pipájába és úgy mondta:

– Nehéz ügy ez. Dán házam van, hozzá dán élettársam és karácsonytól dán gyerekem. Az istenit, megszerettem ezeket a dánokat...

A megtépázott kakasok

A címért jöttek. Velük együtt sokezer francia szurkoló. Közülük egynéhányan a Hotel la Estenciában laktak. Névtelen közemberek és ismert színészek. Személytelenek és személyiségek. Egy tizenkilenc éves technikuslány, Ivett és a szőke sztár Mireille Darc. Itt egyformák voltak. Boldogok és magabiztosak. Minden délután kerti ünnepséget tartottak, nagy lakomával, többféle vörösborral, mexikói zenekarral és minden nap elteltével közelebb érezték Franciaország labdarúgó-válogatottjának előre megénekelt sikerét.

Most utólag, látva már a világbajnoki döntőt, Mexikóban a két legjobb játékosokból álló gárda, a két legjobb teljesítményre képes együttes a brazil és a francia volt. Persze oktondiság ilyesmit kijelenteni, hiszen végül

is az a világbajnokság legjobb csapata, amelyik megnyeri a döntőt, jelen esetben az argentin. Én még sem mellettük voksolok, meglehet tévedek, de hát ennyi részrehajlás talán megengedhető.

Pedig, ez a francia csapat a kanadaiak ellen szenvedett. A szovjetek ellen – csak semmi hűhó –, magabiztos döntetlen. Ebbe mindkét gárda gyorsan belenyugodott, mivel alig fél óra elteltével látták, hogy csak nagy kockázatok árán lehetne megkísérelni a győzelemre törekvést a másik ellen. Nem mertek, nem akartak kockáztatni. A magyarok elleni mérkőzésük – sima ügy, döcögős teljesítménnyel, kivárva a még mindig padlón levő ellenfél hibáit és azt könnyedén kihasználni. Az olaszok ellen már megindult a középpályás hadigépezet... Könyörtelenül célszerű futballt képes ez a gárda játszani, ha éppen arra kényszerítik. Az olaszok ugyan még nem kényszerítették erre őket, de azért a volt világbajnok ellen már nagyon kellett figyelni. És a sztárok elkezdtek figyelni.

Például Platini. Akinek nem ment úgy istenigazából a játék ezen a világbajnokságon, de aki miatt e Mexikóban pályára lépett francia gárdát – Platini szindrómaként emlegettek. Ha jól megy Michelnek, akkor parádés a csapat, ha nem – vergődik a csapat. Nos, Michel Platininek nem ment a játék ezen a világbajnokságon, de csapata – többnyire nem vergődött.

A franciák Juventusban szereplő harmincegy éves játékosa – Mexikóban, júniusban ünnepelte születésnapját – ha jól játszik, ha nem – egyéniség. Az Európa-bajnokságon kilenc gólt szerzett, most lényegesen kevesebbet – de fontos gólokat. Karrierjén egyszerre osztozik Olaszország és Franciaország, nagyszülei olasz bevándorlók, édesapja pedig francia és labdarúgóedző. Nancyban,

tizenhét éves korában már az első osztályban játszik, majd a Saint Etienne-hez kerül, s bár mindvégig kivételes tehetségként tartják számon, akkor még törékeny alkata miatt nem nagy jövőt jósolnak számára. Aztán jön a Juventus és jön a nagy jövő. A többi már jól ismert, ami talán kevésbé, hogy ügyes kézzel avatkozik az üzleti életbe is. A Pireneusokban felépíttet egy ifjúsági sportkomplexumot, s négy évvel ezelőtt beszáll a divatüzletbe is. Első kreációja egy olyan szemüveg, amely az izzadt arcon is „megmarad". Túl nagy boltot nem csinálhatott az üzlettel, mert hát a hírverése sem volt akkora, hogy fel lehessen figyelni rá. De a pályán profiként vendégszereplő labdarúgó a magánéletében is profiként szervezi életét. Az egyetlen, némi pikantériába hajló eset a spanyolországi világbajnokság környékén keletkezik körülötte, amikor is feleségét hűtlenségen éri, de erről aztán kiderül, hogy nem is volt olyan nagy hűtlenség, s ezzel az ügynek gyorsan vége szakad. Platini Franciaország egyik eszményképe, s az eszményképekre vigyázni kell.

Mexikóban is vigyáznak rá. Legfeltűnőbben a játékvezetők, akik rendkívül udvariasak vele. Igaz, ő is a játékvezetőkkel. De mindez nem túlzottan látványos, a mexikói fieszta nem hasonlítható a spanyolországi kíméletlen világbajnoksághoz, itt a sztároknak valamivel könnyebb az élete. No persze csak abban az értelemben, hogy nem akarják őket teljesen harcképtelenné tenni. Ha valami, hát akkor ez már nagyon nagy nyeresége ennek a világbajnokságnak. Ami pedig a franciák nyereségét illeti, hát nem kevés...

Az argentinok világbajnoki címükért fejenként valamivel több, mint ötvenezer dollárt kaptak, az NSZK-sok negyvenezret kaphattak volna, a franciáknak – száztíz-

ezer dollár a győzelmi pénzük. Ez a csúcs, ekkora összeget még sohasem fizettek ki győzelemért egy labdarúgónak. Platininek sem tudták kifizetni...

Összetalálkozott a két legjobb – de hát erről már szóltam – és kegyetlenül kifacsarta egymást. Az egységes, de korántsem veszélyes csapatjátékra képes csupaszív NSZK-sok elütik a Platini-ászokat a továbbjutástól, s így marad a „szégyen" – játék a harmadik helyért. Egyszer már megtörtént hasonló eset, négy évvel korábban, Spanyolországban. Akkor a francia gárda, szintén a harmadik helyért vívandó ütközetre a sztárok nélkül állt ki. Ki is kapott a lengyelektől.

Most kísértetiesen hasonló az előjáték. Némelyikük összeverekszik a nyugatnémet játékosokkal, mások megsértődnek, Michel pedig arra gondol, hogy a nagy nevek helyett inkább a friss és a harmadik helyet jelentő kisebb sikerért is, verekedni kész játékosokat szerepelteti. Persze nagyon nem lehet megforgatni a precízen kiépített csapatszerkezetet, de így is kimarad Platini, Giresse, Bossis. Túl sok minden nem történik a pályán – a minden helyzetben küzdeni kész belgák és a rutinos franciák mérkőzése hosszabbítást eredményez. De hogy valami nagyon eltört ebben a francia csapatban, az nyilvánvaló.

Le Roux-t gyermeteg csellel megkerüli Ceulemans és gólt szerez már a tizenegyedik perc táján. Négy perccel később Tigana már rekedt, hiába üvöltözik, társai nem jönnek vissza, s csak a vakvéletlennek, meg a sokat hibázó Veyt-nek köszönhető, hogy nem változik az eredmény.

Tigana már a huszadik perc táján kéri Henri Michelt, hogy hozza be Bossist (várnia kell a második félidő elejéig). Papinéknak semmi sem sikerül, mert Vervoorttól

mozdulni sem tudnak. Annál inkább nem, hogy a belga védők nem mernek előrelopakodni, félnek a gyors francia középpályásoktól és csatároktól. Az egyetlen Gerets kivételével.

Neki édesmindegy. Mindenhova elrohan, mindenhonnan visszaér, ő támad, ő védekezik. Szinte sohasem tud hibázni. Azaz, ezen a mexikói világbajnokságon egyszer... A hosszabbításban, 3–2-es francia állásnál ütemet veszt és elüti Amorost. A büntetővel lett 4–2. A belgák nem túlzottan szomorúak a vereség miatt. A franciák nemigen örülnek a győzelemnek. Csak Gerets lélegzik mélyebbeket. Szüksége van rá, a könnyeit nyeli. Nagy harcos volt ezen a világbajnokságon. Talán az egyik legnagyobb, mindenesetre Scifónál, vagy éppen Platininél nagyobb.

A franciák a bronzéremért játszottak.

Lehajtott fejjel, szomorúan. Megroggyantak, de azért küzdenek.

Nincs nehéz dolguk. A Scifo-féle jobb oldal működészavarokkal küszködik, s előbb Ferreri, majd Papin érkezik menetrendszerűen. De közben továbbra is csikorog a világ – igaz most tartalékos – legjobb középpályás hadrendje. Percekkel a második francia gól előtt, tehát 1–1-es, úgymond „éles állásnál", egy Gerets belépő miatt szabadrúgáshoz jutnak, jó húsz méterre a belga kaputól, a franciák. Ha itt van Giresse, ha itt van Platini... De nincs. Nyolcan állják körül a labdát. És vitatkoznak. Évek óta nem láttam francia csapatot arról vitatkozni, hogy ki lője el a szabadrúgást. Végül Le Roux elrontja.

Csak a hosszabbításra támadnak fel szomorú álmukból a franciák. Talán Amoros az egyetlen, aki közülük mindvégig remek teljesítményt nyújtott, legalábbis jobbat, mint Tigana, Giresse, vagy éppen Platini. Ezúttal is

űzi-hajtja a kakasokat és végre a pályára lépett Bossis is beszáll a lelkesítésbe. A belgák, izmaikban nem egy hosszabbítás iszonytató fáradtságával, emberfeletti akarattal küzdenek, Ceulemans és Gerets iszonytató mennyiséget lohol össze, de fordítani már ők is képtelenek.

De azért sportemberek maradnak. Minden ütéstől felállnak, minden hátrányból egyenlíteni akarnak.

Sajnos ez hiányzott legmegdöbbentőbben a magyar labdarúgó-válogatott szerepléséből Mexikóban.

Azt mondta Ceulemans a mérkőzés előtt: „Harmadik, vagy negyedik hely? Hát, nem teljesen mindegy." De a hosszabbításban is vezéregyénisége gárdájának, a hosszabbítás utolsó tíz percében kétszer belerúg Amorosba, fellöki Bossist, négyszer szerel saját tizenhatosánál és háromszor lő kapura. A száztizenhetedik percben ötven métert trappol inaszakadtából, hogy felérjen egy esetlegesen lepattanható labdához. Lepattant, rányomta...

Azt mondta Bossis a mérkőzés előtt: „Semmi nincs már, ami hajtson. Akkor meg minek pályára lépni?" De a mérkőzés száztizenhetedik percében kis híján megszakad, amikor a gólvonal felé repülve kiemeli Ceulemans háló felé tolt labdáját.

Vesztett, csalódott csapatok voltak. Jobban megkedveltem őket, mint a világbajnok győztes argentinokat...

Futball és cirkusz

A mexikói labdarúgó-világbajnokságon százhuszonnégy alkalommal mutattak fel sárga lapot a játékvezetők.

A huszonnégy résztvevő együttes közül egyetlenegy akadt, amelyiknek játékosait egyetlen alkalommal sem kellett sárga lap felmutatásával „fegyelmezni".

A magyar.

Jellemző.

Ezen a világbajnokságon nem mi játszottunk.

A döntőbe Argentína és NSZK került, de abban a kilencven percben ők sem játszottak mindig. Három perccel a mérkőzés vége előtt akadt egy olyan partdobás, melyet az argentin játékosok csak két perc negyvenegy másodperc alatt voltak képesek elvégezni.

A döntő nagy csatát hozott és még nagyobb cirkuszt.

A döntőben a jobbik csapat nyert, de futballtudásából nem túl sokat mutatott.

A döntő végül is izgalmas csatározást hozott, de időnként a labdarúgás és az engedékeny játékvezetés megcsúfolása volt.

A jobbik gárda, az argentin simább ágon jutott el az utolsó fináléhoz, a szerényebb játékerőt, de kétszer akkora akaratot felvonultató NSZK mérkőzésről mérkőzésre tekintélyesen megizzadt. Ez utóbbi házatáján történtek az érdekesebb esetek.

Kezdődött azzal, hogy a spanyolországi viadalon elzavart Magath, akit Derwall minden indok nélkül mellőzött, Beckenbauernél csapatirányító kezdőember lett. Jóval a harmincon felül. Megszolgálta az öreg harcos – mindvégig önsanyargatóan rakkolt.

Folytatódott azzal, hogy a kapitány Rummeniggét nagyon megutálták. Talán azért, mert már négy évvel korábban sem volt túlzottan népszerű. Akkor, szintén súlyos sérülés után, az egyik félidőben Stielike már nem bírta magába fojtani dühét és ráförmedt a kapitányra: „Miért nem cseréltetted le magad. Többet ártasz, mint

használsz!" Kísért a múlt, az áprilisi térdnyak feletti izomszakadásából még nem tudott felgyógyulni, Beckenbauer mégis főszereplőként számított rá. Nyilván tette ezt azért is, mert jól tudta, hogy gárdájában Rummeniggén kívül egyetlen sztár sem található, s mivel Schuster nem volt hajlandó címeres mezben szerepelni, hát a szükséges „rosszat" választotta. Az uruguayiak ellen a hetvenedik percben küldte csatába az egykori világsztárt, majd a mérkőzést követően meg is dicsérte: „Új lendületet hozott a mind ellaposodottabb játékba." Ezt a többiek nem egykönnyen emésztették meg. A nagyhangú Schumacher csak azért maradt csendben, mert az utolsó otthoni edzésen összekapott Beckenbauerrel, Allofs viszont nem hagyta szó nélkül az ügyet: „Mit kell ettől elesni. Mégis mit hozzon a játékba egy pihent játékos. Ez volt a feladata, csak a kötelességét teljesítette."

Eder még ennél is markánsabban színt vallott, amikor a skótok elleni ütközetet követően azt kérdezték tőle, hogy nem kellett volna-e Rummeniggének kezdőemberként játszania. „Miért kellett volna. Ez a kapitány dolga. De hát végül is összejött egy csapat, végre kezdjük megszokni egymást, végre stabilnak tűnik a felállás. Akkor meg minek legyen kezdőember?"

Nem ment Rummeniggének. Mexikóban mindössze egyetlen gólt szerzett. Egy szögletrúgást követően Völler lefejelte a labdát és Rummenigge ott volt. 0–2-nél. És ezzel a góllal ismét felálltak a nyugatnémetek. Talán Rummeniggének is megbocsátották. A sérülését...

Mert ez egy ilyen csapat. Akinek kevesebb hasznát látják, mindegy, hogy miért, kilökik maguk közül. Nem tudom, hogy a sztár Schumachernek mit mondhattak a mérkőzést követően, de hát végül is ez nem érdekes.

A döntőt nem Schumacher miatt vesztették el, arról nem beszélve, hogy mindhárom góljuknál az egész védelmük vegetált. A focisors fura velejárójaként a világbajnokság legjobb kapusa éppen a mexikói labdarúgó-világbajnokság döntőjében hibázott – kétszer is. Egyszer feleslegesen és indokolatlanul rosszul kijött – a Maradona felvágásáért kapott szabadrúgást követően a labda messze elszállt felette és Brown befejelte. Aztán a nyolcvanötödik percben nem jött ki, jóllehet az egyedül kapu felé iramodó Burruchaga hosszan szöktette önmagát, de így beérhette labdáját és nem hibázott. Ezzel lett 3–2.

Jóllehet Maradona a mérkőzés előtt azt mondta, hogy őrültség biztosra venni az argentinok győzelmét, szövetségi kapitánya, Carlos Bilardo magabiztosabb volt. Vagy legalábbis sokkal magabiztosabb, mint négy évvel korábban, amikor a kolumbiai együttes edzőjeként nem sikerült összehozniuk a spanyolországi részvételt. Most: „Rögvest az elején meghajtjuk őket és akkor kiderül, hogy mit bír az a híres német állóképesség. Szerintem nem lesz levegőjük."

Úgy tűnt, valóban elfogyott a levegőjük... Bilardónak is, amikor a sokáig sérült Völler a formánkívüli és fáradt Allofs helyére bejőve előbb lefejelt egy labdát Rummeniggének, aztán, szintén szöglet után, egy újabb fejessel kiegyenlítette az argentinok előnyét. Bilardo kis híján szívszélhűdést kapott, nem is annyira mérgében, mint inkább félelmében... Félelmében, hiszen, együttese mindaddig jobb teljesítményt nyújtott. Már-már biztosnak tűnt a siker, kiváltként azután, hogy a játékvezető nagyvonalúan „megette" játékosainak színészmutatványait, s 2–0, de még 2–1 után is a pályán minden volt, csak labdarúgás nem. Komolyan hitte Bilardo, hogy játékosai ezek után összeesnek... De nyomban utána

egy lepattanó labda előrevágását követően jött a szerencse. Szerencse, mert Burruchaga nem tudott visszajönni a védekezéshez, s így egyes-egyedül találta a labda az NSZK térfelén, s aztán megiramodva a kapu felé, Schumacher elfelejtett kijönni eléje...

Beckenbauernek akadtak ezen a világbajnokságon remek húzásai és nagy tévedései. Remek húzás volt például ezen a mérkőzésen Völler pályára küldése. És nem volt szerencsés húzása, hogy a sokáig támadó szélsőhátvédként kimagasló teljesítményt nyújtó Bertholddal szélsőcsatárként kísérletezett. De hát ilyen a labdarúgás, a mérkőzés végén, az eredmény és a látottak alapján mindent meg lehet magyarázni.

Azt is, hogy miért az argentinok nyerték a világbajnokságot. Nos, jobbára azért, mert remekül szervezett védőjátékuk volt, s mert Bilardo fáradtságot nem ismerve ötször is elutazott Maradonáért, hogy a világ jelenlegi legjobb játékosát rávegye: néhány hetet a labdarúgással is foglalkozzon. Beckenbauer nem volt erre hajlandó, hiába javasolták neki, egyetlenegyszer sem kereste meg Schustert. Meglehet, akkor sem történt volna semmi, de így utólag „kihagyott helyzetnek" tűnik.

Nem ez volt az egyetlen kihagyott helyzet ezen a világbajnokságon.

Összeomlás (3)

Összeomlás – rövid kommentárral. Buda István államtitkár, az OTSH elnöke:

„Jobb csapatoktól kaptunk ki, és a továbbjutás meghaladta a magyar válogatott képességeit. Ennek okait én sem tudom, bár állítom, hogy a szakmai munka alapos volt, és minden feltételt biztosítottunk hozzá."

Mezey György szövetségi kapitány, a franciák elleni mérkőzés után, a nemzetközi sajtótájékoztatón:

„Nem. Nem vagyok nagyon csalódott. Ennek a világbajnokságnak a körülményei nem kedveznek az európai csapatoknak. Nem tudják a tudásuknak, képességüknek megfelelő teljesítményt nyújtani."

Szepesi György, az MLSZ elnöke a franciák elleni mérkőzést követően:

„A vezetésben, a labdarúgásban rendet kell teremteni a fejlődés érdekében.

– A Magyar Labdarúgó Szövetségben is?

A vezetés alatt ezt is értem. Nem az én felelősségem bedobni a törülközőt, és egy lemondással távozni. Megbízatásomat az OTSH-tól kaptam, és az hivatott eldönteni, hogy az én és az irányításom alatt álló elnökség marad-e vagy sem."

*

A mexikói labdarúgó-világbajnokságon részt vett magyar labdarúgó-válogatott szereplése kísértetiesen hasonló volt az 1978-as, argentínai fiaskóhoz.

Számomra felrémlik egy pillanat. Kutas István, az MLSZ akkori elnöke felállt és mondandóját a következőképpen kezdte:

– Hibáztunk. Minden felelősséget, a szövetségi kapitányét és az MLSZ vezetését is, én vállalom...

Hibáztak.

De volt hozzá tartásuk és véleményük.

Tartalomjegyzék

Kevés a jó hír arrafelé

Megy a labda vándorútra

A játékvezetőket nem lőtték le / **15**
Játékrendszerek világklasszisokkal / **18**
Amit „ezek" nem tudtak,
azt érdemes volt megtanulni / **25**
Bírók és házigazdák / **31**
A sikerhez elengedhetetlen a könyörtelenség / **35**

Mezey piramist épít

Egy kínos főpróba / **45**
Szalad a szekér / **54**
Rákóczi-induló a Hanappiban / **60**
Vesztett csata egy megnyert háborúban / **67**

Az összeomlás

Dermedten borzongtunk a hőségben / **85**
Comanjilla 0–6 után / **90**
Ez a két csapat más futballt játszott / **95**

Nincsenek könnyű percek / **100**
Comanjilla 2–0 után / **105**
Nem nekünk kukorékoltak a gall kakasok / **107**
Comanjilla 0–3 után / **109**
Egymásra mutogatva? / **111**

Összeomlás (2)

Fájós derékkal nem lehet szambázni

Ez már nem ugyanaz a kávé? / **124**
„Ha szükség lenne rá, én fegyvert is fognék" / **128**
Csak a sztárok hibáztak / **132**

A nagy kaland

Pipa a zsebben / **139**
„Legalább szépen halunk meg" / **143**
A megtépázott kakasok / **149**
Futball és cirkusz / **154**

Összeomlás (3)

UTAZZON AZ EXPRESSEL!

A harmincéves Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda egész évben gazdag külföldi és belföldi programot kínál. Szervezünk csoportos és egyéni utazásokat, hobbitúrákat, síutakat, szakmai utazásokat, diákprogramokat. Az utazással kapcsolatos minden teendőt – vasúti és repülőjegyek árusítása, idegenvezetés, szállásfoglalás, valutaváltás, az utazási kedvezményekre jogosító igazolványok árusítása – elvégeznek irodáink Budapesten és a megyeszékhelyeken. Itt adunk részletes felvilágosítást is programjainkról.

Ismerje meg segítségünkkel Magyarországot,
járja velünk a világot!

LEGYEN AZ ÚTITÁRSUNK!

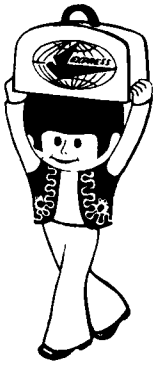

EZERMESTER

Ifjúsági Kölcsönző Leányvállalat az ifjúság szolgálatában

Információ — tanácsadás turisztikai ügyekben
130-088 141-696 141-651

KÖLCSÖNÖZHETŐ ESZKÖZÖK:	NAPI	HETI	HAVI
2, 3, 4, 5 személyes sátrak	40—100	180—440	600—1400
Hátizsák	30	150	525
Hálózsák	25	120	440
Kerékpár camping	40	200	700
Gumimatrac	20	80	260
Camping főző	20	100	400
Bogrács	10	40	80
Camping asztal+4 szék	15	75	265
Sporteszközök (ping-pong, foci, békafelszerelés)	10	40	120

	ÓRA	NAPI	HETI
Kajak	30	120	720
Kenu	40	210	1260
Facsónak	50	300	1500
Vízibicikli	40	240	1200
Surf	80	480	2400
Műanyag síléc kötéssel	30	120	600
Sícipő	20	100	600
Korcsolya	10	50	250
Szánkó	20	50	150

KÖLCSÖNZŐHELYEK

(egész évben üzemelők) — Telefon

Bp. VIII., József krt. 71—73. — 141-651
Profilja az összes kölcsönzési cikkek, kivéve a vízieszközök

Tokaj — Tokaj Szálló
Főleg vízieszközök és néhány turisztikai cikk

Pécs, Sarohin tábornok u. 25. — 72-23-199
Összes kölcsönözhető eszközünk, kivéve a hajókat

Salgótarján, Lóvász J. u. 3. — 32-11-544
Minden cikk megtalálható, kivéve a vízieszközöket

Békéscsaba, Lenin u. 16. — 66-26-709
Minden eszköz megtalálható, vízi is

Szolnok, Ságvári körút 32. — 56-17-548
Összes kölcsönözhető eszközünk a bérlőink rendelkezésére áll

Debrecen, Széchenyi u. 1. — 52-15-447
Vízieszközök kivételével minden megtalálható

Kaposvár, Honvéd u. 19. — 82-12-950
Minden eszköz megtalálható

Szeged, Arany János u. 1. — 62-13-086
Itt a turisztikai felszereléseken kívül barkács eszközöket is kölcsönzünk

A fedelet Závodszky Ferenc illusztrációjának felhasználásával tervezte, valamint a kiadványt gondozta Mátray Mihály

Felelős szerkesztő: Füredi István

A kézirat nyomdába került 1986. június 30-án, megjelent 1986. július 4-én.
Ezúton mondunk köszönetet az Alföldi Nyomda dolgozóinak segítőkészségükért

NC KIADVANY

E könyv összbevételét a Nicaraguában épülő Mezőgazdasági iskolára fordítjuk

ISBN 963 00 0996 x
Kiadja a KISZ KB
Felelős kiadó: Emőd Péter
Megjelent 7,37 (A/5) ív terjedelemben

Szedte és nyomta az Alföldi Nyomda
A nyomdai megrendelés törzsszáma: 2740.66-19-2
Készült Debrecenben az 1986. évben
Felelős vezető: Benkő István vezérigazgató

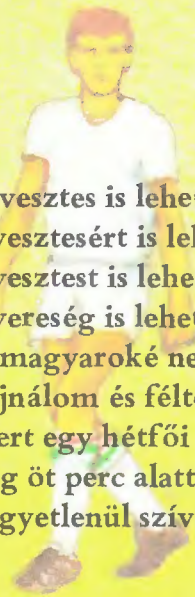

A vesztes is lehet hős,
a vesztesért is lehet könnyeket hullajtani,
a vesztest is lehet megbecsülni,
a vereség is lehet felemelő, tiszteletreméltó.
A magyaroké nem ilyen volt...
Sajnálom és féltem Mezeyt.
Mert egy hétfői nap delelőjén,
alig öt perc alatt
kegyetlenül szíven ütötték Irapuatóban...

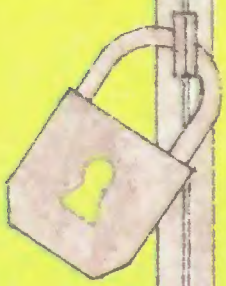

55,— Ft